NADACE
UNIVERSITAS

EDICE
OSOBNOSTI

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 1 25.9.2008 13:37:34

„Pro mne je malování především dobrodružstvím, formou vyjádření nebo ujasněním si něčeho. Někdy ležím a v duchu maluju obraz. Přesně vidím, jak štětec jede, jak roztírám barvu a kde tomu přidám. Mnohokrát už bylo řečeno: člověk vlastně celý život maluje jeden obraz.“

*

„Potěšil mě nedávno mladý malíř: ‚Buď se uživím malbou, nebo se budu živit jinou prací. Malovat ale nepřestanu. Slyším-li řeč o dotacích, je mi z toho zle.‘ Rázem si mě získal. Také jsem dělal všelicos. Kulisáka, malíře pokojů, topiče, dělníka i dřevorubce. Připadalo mi trapné škemrat o peníze za slib, že dárce živí příštího génia. Každé zaměstnání člověka obohatí, něco mu dá. Život se asi musí ozkoušet. Nevěřím sexuologům panicům. Líbí se mi lidé, schopní začínat svoje dílo stále znovu. Zavilí podnikatelé, kteří jsou páteří společnosti. Tvůrčí mentalita, kterou se lišíme od rabů, je plná dobrodružství. Má také svůj duchovní rozměr.“

Vladimír Svoboda

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 2 25.9.2008 13:37:34

SVOBODA

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 4 25.9.2008 13:37:35

VLADIMÍR SVOBODA

NINA DVOŘÁKOVÁ
JAROSLAV MALINA
A KOLEKTIV

AKADEMICKÉ NAKLADATELSTVÍ CERM
BRNO 2008

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 5 25.9.2008 13:37:38

Text © Nina Dvořáková, Jiřina Hockeová, Jaroslav Malina, Vladimír Novotný, Květa Procházková, František Schildberger, Jan Skácel, Josef Souchop, Vladimír Svoboda, Jaroslav Štěpaník, Pavel Švanda, Milan Uhde, 2008
Editor © Jaroslav Malina, 2008
Obálka, grafická a typografická úprava © Jan Jordán, 2008
Fotografie a ilustrace © Vladimír Svoboda, Vladimír Svoboda Churchill; archiv Vladimíra Svobody, 2008
Ilustrace na přebalu: Vladimír Svoboda, *Zrození plivníka*, 1989, kombinovaná technika na dřevě, 122x122 cm, soukromá sbírka
Translation © Alena Opletalová (němčina), Šárka Roušavá (angličtina), 2008
Vydaly © Nadace Universitas v Brně, Akademické nakladatelství CERM v Brně, 1. vydání
Tisk: Tiskárna Expodata-Didot, spol. s r. o., Výstaviště 1, 648 75 Brno

Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována či jiným způsobem rozšiřována bez výslovného povolení vydavatele.

ISBN 978-80-7204-586-0

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 6 25.9.2008 13:37:38

O vydání této knihy se zasloužili laskavou podporou

* OHL ŽS, a.s. / Burešova 938/17, 660 02 Brno
* Jihomoravský kraj / Žerotínovo náměstí 3/5, 601 82 Brno
* Nadace Universitas v Brně
* Společnost pro podporu univerzitních aktivit v Brně a Praze

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 7 25.9.2008 13:37:38

Portréty vyhubených ptáků

JAN SKÁCEL

Vladimíru Svobodovi 30. 5. 1972

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 8 25.9.2008 13:37:38

Přírodopis ztrát se o nich zmiňuje
prý s jistou lítostí a malířům
do paměti byla vložena
křivka dávno zapadlého letu.

V kterémsi muzeu,
na horkém náměstí, kde jilmy zvolna propadají moru,
chovají za sklem jako přísnou vzácnost
jediné zaprášené vejce.
Čas jako smutný tchoř už obsah vyjedl,
zůstala klenba, tajemství a ovál,
to všechno křehké jako vzpomínka
a poslední, co zbylo.

Do ruky bere malíř štětec jako vajíčko
a ptactvo, dávno vyhubené lidmi,
rozbíjí skořápku a vzlétá.
V té chvíli hnízda, která nikdo nikdy neviděl,
a znovu vytušená,
u bývalých vod se zachvějí.

Malíř je jeden z nich a také jenom křídla.
Zároveň ale,
hrozné a pustošivé rozorání masa
do smrti učinily z něho člověka.
A v křivkách dávno rozpadlého letu
čte trojúhelník.

Jako by se berlí panny dotýkal.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 9 25.9.2008 13:37:46

OBSAH

Portréty vyhubených ptáků / *Jan Skácel* – – – 8
Slovo editora / *Jaroslav Malina* – – – 13
Rozhovor s malířem Vladimírem Svobodou aneb Moj daragoj Bonapart /
Vladimír Svoboda – Jaroslav Štěpaník – – – 15

MALÍŘ VLADIMÍR SVOBODA / *Nina Dvořáková* – – – 19
Úvod – – – 19
Deset zastavení u obrazů Vladimíra Svobody – – – 23
I. Rané práce – – – 23
II. Formování stylu – – – 28
III. Osvobozená fantazie – – – 46
IV. Malířské vidiny – – – 56
V. Jiný svět – – – 71
VI. Parafráze krajin – – – 82
VII. Náboženská zkušenost – – – 93
VIII. Realizace v architektuře – – – 106
IX. Svět jasných barev – – – 118
X. Malířské příběhy Vladimíra Svobody – – – 132
Malířská dráha Vladimíra Svobody – – – 155

VS – V POHLEDU KOLEGŮ, PŘÁTEL, KRITIKŮ … – – – 159
„Anatomie philosophique“ v malířském díle Vladimíra Svobody /
Vladimír Novotný – – – 159
Obrazy Vladimíra Svobody / *Pavel Švanda* – – – 160
Vladimír Svoboda má svůj ustálený výrazový repertoár / *Jiřina Hockeová* – – – 161
Tři důvody, proč mám rád malování Vladimíra Svobody / *Milan Uhde* – – – 162
S Mistrem jsem se seznámil před 38 lety / *František Schildberger* – – – 163
Za tohle ti děkuji, Svobodo / *Josef Souchop* – – – 164
Jiní hledali poklad, on nosil domů larvy a brouky / *Květa Procházková* – – – 167
Uspávanka s vosou, která píchla Viktorii / *Jan Skácel* – – – 169

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 10 25.9.2008 13:37:49

MONOLOGY VLADIMÍRA SVOBODY – – – 171

BIOGRAFIE V DATECH / *Nina Dvořáková – Jaroslav Malina* – – – 194

DOKUMENTACE DÍLA / *Nina Dvořáková – Jaroslav Malina* – – – 196
Samostatné výstavy – – – 196
Společné výstavy (výběr) – – – 196
Díla v architektonickém začlenění – – – 197
Zastoupení ve sbírkách – – – 197

LITERATURA A PRAMENY – – – 198
Katalogy samostatných výstav – – – 198
Katalogy společných výstav (výběr) – – – 198
Odborné publikace – – – 198
Články, stati – – – 199
Články Vladimíra Svobody – – – 200
Písemné komentáře Vladimíra Svobody k obrazům – – – 200

AUTOŘI TÉTO KNIHY – – – 201
Autoři fotografií – – – 205

Vladimír Svoboda / *Souhrn a seznam ilustrací* – – – 206
Vladimír Svoboda / *Summary and Illustration List* – – – 214
Vladimír Svoboda / *Zusammenfassung und Verzeichnis der Abbildungen* – – – 222

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 11 25.9.2008 13:37:49

Vladimír Svoboda, *Kudlančino milování*, 1998, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm. Tento obraz vytvořil malíř pro rozsáhlý vědecko-umělecký projekt trojsvazkové knihy a výstavy *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy*, byv k němu inspirován povídkou *Záchova rodu* z knihy brněnského spisovatele Jaromíra Tomečka *Minutová dramata: Karavana radosti a smutku*, Nadace Universitas Masarykiana, Nakladatelství Georgetown, Nakladatelství a vydavatelství NAUMA, Brno 1996, s. 77:
„(…) Tenkrát jsem zastihl párek kudlanek ve chvíli lásky, útlého samečka a pod ním tělnatější samičku. Vidím, že poté, kdy kopulace skončila, samička otočila hlavu vzhůru, vztáhla přední paráty, popadla šíji manžela propadlého do závratě lásky, a dříve než on mohl pomyslet na něco podobného, v jediném zlomku vteřiny ukousla mu hlavu. Vzápětí se tělo bezhlavého vzepjalo jako apokalyptický jezdec a zachvívajíc se maximem extáze dovršilo akt oplození.“

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 12 25.9.2008 13:37:49

SLOVO EDITORA

Jaroslav Malina

Českému malíři Vladimíru Svobodovi je věnován dvacátý třetí svazek knižnice „Edice Osobnosti“ založené Nadací Universitas (Masarykiana) v Brně. Za podpory této nadace a následujících společností a institucí – Jihomoravský kraj, Žerotínovo náměstí 3/5, 601 82 Brno, OHL ŽS, a.s. / Burešova 938/17, 660 02 Brno, Společnost pro podporu univerzitních aktivit v Brně a Praze – jej vydalo Akademické nakladatelství CERM.

Vladimír Svoboda se narodil 28. ledna 1937 v Jiříkovicích u Brna. V letech 1955–1959 absolvoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Brně u profesora Jaromíra Zeminy. Otec, malíř Vladimír Svoboda, ovlivnil jeho zájem o malbu, zatímco niterný vztah k přírodě jej přivedl ke studiu na Vysoké škole veterinární v Brně; to sice záhy ukončil, neochabl však takřka badatelský zájem o dění v přírodě, které zůstává trvalým tématem jeho malířské tvorby (ovšem v transformované a stylizované podobě neskutečných tvorů a krajin).

V raných pracích z přelomu padesátých a šedesátých let se Vladimír Svoboda pokoušel začlenit do vývoje moderních evropských výtvarných směrů, reagoval na tvorbu Pabla Picassa i svého přítele Bohumíra Matala. S Bohumírem Matalem ho spojovala i touha po občanské nezávislosti a tvůrčí svobodě a stejně jako Matal dokázal strhnout své okolí a uchovat naději; Svobodovo osobní nasazení, pevný občanský postoj a z nich vyplývající neúhybnost programu nezávislého na moci měly velký význam pro uchování organické kontinuity českého umění a demokratického společenského uspořádání zvláště v době totalitního režimu a byly příkladem i oporou širokému okruhu nejen umělců. Od počátku šedesátých let začal Vladimír Svoboda utvářet svůj osobitý malířský styl i „svět“ charakteristických témat: biologické preparáty jakoby nahlížené mikroskopem, fantaskní zvířata a krajiny, od 80. let přibývají biblické motivy. Preferuje jednoduchou paletu barev, avšak s bohatými odstíny skládanými do sofistikovaných kompozic, vymezených kresbou a strukturou, přičemž převládá specifická malba na desce: nízký reliéf z klížené plavené křídy, jehož struktury jsou přemalovány prostupujícími se valéry. Tento styl je stejně působivý v malé i velké ploše volných obrazů jako v architektonickém začlenění, jemuž se často a s úspěchem věnuje.

Kniha *Vladimír Svoboda*, napsaná předními uměleckými historiky, spisovateli, výtvarníky a pedagogy a doplněná soupisem Svobodova díla a bibliografickými a biografickými údaji až do současnosti, mapuje všechna stadia umělcovy tvorby; je celistvým pohledem na umělecký, občanský i osobní život této výrazné osobnosti českého moderního výtvarného umění.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 13 25.9.2008 13:37:51

„Létající múzy nebo chuchvalce inspirací nesestupují shůry jen tak. V řezbářské dílně na Petrově jsme to brali jako danost, o které se ani nemluvilo. Ráno se vypilo kafe, potom starší dílny Heřman udělal politické školení inspirované vysíláním vídeňské televize. Naše trojice pracovala, jako když dýchá. Z té doby mi zůstal zvyk malovat s návštěvou za zády. Staří křesťanští filozofové říkali: ‚Ztrácíš víru? Tak se modli.' Jedině průběžnou prací se dá vytvořit dílo. Měl jsem také příklad v malíři Matalovi. Zvenku nazíráno, byl to rozevlátý bohém. Omyl. Jeho systematická pracovitost měla téměř starosvětský charakter.

Víc než múzy se mnou hnulo jakési popostrčení, často velmi nepříjemné. V dobách mých začátků mi jednou s velkou upřímností a nevybíravostí řekl sprosťák a kritik Jan Kříž: ‚Proč vlastně maluješ, vždyť jsou to sračky.' Kolem stálo asi třicet lidí. Věděl jsem, že má pravdu. Dost mě to vzalo a chtěl jsem všeho nechat. V pětadvaceti letech se vám svět bortí lehce. Jenže, ten hulvát mi pomohl. Byla to šoková terapie. Vzpurnost mládí a pocit urážky vyvolaly aktivitu. Zůstala ve mně k tomu Křížovi nechuť, ale bezesporu mi pomohl. Ostatně zubaře taky nemilujeme.

Výstavy jsou nezastupitelné. V začátcích své kariéry jsem brával menší obrazy pod paži a kladl je na výstavách vedle mistrů. Unesou se nebo propadnou? Konfrontace je dnes bez problémů. Vystavovat se dá kdekoliv s kýmkoliv. Není to záruka ničeho, je to ale možnost. Možnost je asi jedna z tváří svobody."

Vladimír Svoboda

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 14 25.9.2008 13:37:51

ROZHOVOR S MALÍŘEM VLADIMÍREM SVOBODOU aneb Moj daragoj Bonapart

Vladimír Svoboda – Jaroslav Štěpaník

Vladimír Svoboda náleží k nepřehlédnutelným brněnským osobnostem a to nejen jako výrazný a osobitý malíř. Je znám také jako homo politicus s vyhraněným pravicovým postojem. Když se někdo ohání „sociálním“ zaklínadlem, překvapí smečem: „Rád bys něco dostal, nebo chceš někomu pomoci?“ O jeho sociálním cítění přitom vím ještě z dob, kdy se svou manželkou pravidelně jezdili nabízet pomocnou ruku do dětských vesniček. Svoboda rychle vzplane, co si myslí říká bez servítků, jeho impulzivita však nikdy nepramení z nenávisti. Jako malíř je až pedantsky precizní, ctí zásadu, že základem je řemeslo, jeho rukopis je charakteristický, Svobodu, navzdory vývoji, který prodělal, poznáte i v odstupu desetiletí. S rozeným vypravěčem, kterým je, není snadné jediné: udělat krátký rozhovor.

Svět dětských výprav

Jsem kluk z venkova – někdy se to říká, aby byl člověk zajímavý – já jsem jím ale opravdu. Domek v Jiříkovicích pořídili už mí prarodiče. Dědeček byl dělník v textilce a výborný vypravěč – to jsem zdědil po něm. Byl duše romantická a v sedmdesáti se mnou chtěl spát v boudě na seně. (Podotkněme, že Svoboda ve stejném věku tráví své pravidelné dovolené s manželkou Vlastou v rumunské divočině. Přespávají na seníku.) *Dědeček byl první z chlapů v Jiříkovicích, který vozil kočárek! To byla odvaha! Babička byla bez vzdělání, měla racionální myšlení a přísný smysl pro spravedlnost. Pamatuji si, když brali statek Sojkům, jak povídá: – Václave, tomu Sojkovi by se to krást nemělo – ty přece víš jako křesťan, že krást se nesmí. A dnes kradou Sojkovi, zítra budou brát tobě. Můj tatínek byl už úředník a taky trochu zvláštní člověk. U nás se četla těžká literatura a vůni terpentýnu jsem čichal odmalička, takže teď mám čich nulový. Tatínek, jak přišel z práce, převlékl se, stoupl ke štaflím a maloval. Daleko za hranicí amatérského malování. Chodil roky na figurální kresbu k profesoru Süsserovi, brilantně kreslil a odebíral výborné výtvarné časopisy. Minula mě tak doba diskusí o srozumitelnosti či nesrozumitelnosti umění, realismu, formalismu a podobně. Přijal jsem přirozenou cestou poznání, že existují určité normy a zásady kvality bez*

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 15 25.9.2008 13:37:51

ohledu na styl. Tatínek byl mým učitelem ve smyslu pomoci při hledání mé vlastní cesty. Chodívali jsme do přírody, učil mě znát rostliny, zvířata a ryby. V potoce bylo množství hrouzků a mřenek, na březích hlavaté vrby se spoustou ptáků. Jednou – to mi byly asi čtyři roky – jsem v potoce chytil rybu, která vypadala úplně jinak. Nikdy, ani později, jsem podobnou neviděl. Je ale pravda, že s lety nabyla ta zvláštní ryba na barevnosti i velikosti. Stala se z ní ryba fantasknί, jeden z mnoha tvorů na mých pozdějších obrazech. Ty totiž nejsou realistické ani abstraktní, ale fantasknί. Je v nich svět potoka i tůní, slyším z nich volání sýčků a kvákání žab, které provázely mé dětské výpravy. V mých obrazech bývají polopohádkové motivy, ale i odraz dávné dětské četby – lodě plující do dalekých končin, setkání s neznámými mořskými tvory i lidé, kteří mne v dětství něčím jedinečným oslovili. Každý z mých obrazů má jméno, plně přitom čitelné jen pro mne. Diskuse na téma figurativní – nefigurativní mi vždycky připadaly nesmyslné. Nikdy jsem se nestal zcela nefigurativním umělcem jsa pamětliv poučky, kterou mi dal můj velký učitel Mirek Matal. V té době se mondrianovalo. Mondrian, jak známo, dělal čtverečky. Furt. A padesát tisíc umělců v Evropě dělalo tedy taky čtverečky. Mirek Matal se tak dívá a říká: „No, Svobodo, koukám, že se do nebe nepročtverečkuješ!“ Byl to jeden z mála malířů, který dovedl formulovat myšlenky.

Tatínek měl období silné deprese, ve kterém zničil téměř všechny své obrazy. Takový stav ale myslím někdy měl každý, kdo něco tvoří. Byl jsem rád, když jsem mu mohl zařídit jeho jedinou samostatnou výstavu v malé galérii v Adamově. Mou malbu bezprostředně neovlivnil, prostředí mezi obrazy na můj vývoj ale zapůsobilo jistě.

Vykročení k obrazům

Jako malý kluk jsem vlastně nemaloval a ještě na gymnáziu jsem se neprojevoval. Asi jsem ale měl jisté předpoklady a tak jsem šel na uměleckoprůmyslovou školu a to rovnou do druhého ročníku. Ale nemaloval jsem. Měl jsem pocit, že by to bylo nadbytečné, že všechno už bylo, že je to přehazování sena, které už ani nevoní. A pak jsem se setkal s malbou Mikuláše Medka a celé té skupiny později nazývané Pražský informel. To bylo jak rána pěstí do čela. Tehdy jsem si říkal, že to je přesně ono, že nejsem osamocen, to že odpovídá mým kdesi zasutým představám. Začal jsem naplno a maloval jsem čím dále intenzivněji. Ponejprv jsem vystavoval na počátku šedesátých let se Skupinou S. Tak jsme se pojmenovali, všichni z nás měli shodou okolností jména začínající tím písmenem. Výstava se konala v opuštěném prostoru na Francouzské ulici. Oženil jsem se, roky jsme žili dosti chudě jen z platu manželky,

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 16 25.9.2008 13:37:51

o stipendium bych nikdy nežádal. Proč by měl stát živit tisíce lidí s tím, že možná jeden z nich bude umělec? Vliv na mou tvorbu měl Vladimír Novotný, léta můj jakýsi guru, anatom, mimořádně vzdělaný člověk s obrovským citem pro výtvarné umění. Vybíral mé obrazy na výstavy, poslal mě od toho vždy pryč, abych do toho nemluvil a vybral soubor, jak já bych neuměl.
Měl jsem taky štěstí na šéfy. Pracoval jsem v Adastu na propagačním. Vyráběly se tam různé hlouposti, kreslila písmenka, ale aspoň mě to naučilo vést ruku. Pak mě přijal do Moravského zemského muzea doktor Jan Jelínek, pánbůh mu dej nebe. Když jsem ho přišel žádat o místo, chvilku mě poslouchal a pak říká: „No. Tento podnik živí spoustu nichsmochrů. Tak jednoho malíře ještě uživí. Já vám budu platit málo, ale na druhé straně, když se odpoledne zavřete, můžete začít malovat pro sebe.“ Takže dopoledne jsem pilně kreslil kly, pazourky a různé střepy a odpoledne jsem maloval na plachty, podložky a panely z výstav. Obrazy z mé první výstavy jsou na sololitech zbylých z panelů po nějaké výstavě.

U Kotrbů na Petrově

Ke konci šedesátých let jsem se svým kamarádem, výborným sochařem Milošem Vlčkem zašel na návštěvu ke Kotrbům, kde on už byl stálým návštěvníkem. Od té doby jsem tam chodil každý den, pak jsem tam najednou byl pořád a do žádného zaměstnání jsem už nechodil. Má návštěva u slavných restaurátorů Kotrbů trvala pětadvacet let. O umění se tam vlastně nemluvilo. Jinak o všem. Byla to oáza svobody, přicházelo neuvěřitelné množství zajímavých osobností, figurek i bláznů, vše se prolínalo, trochu jakási zoologická zahrada, ve které my jsme byli hlavními opičáky. Od návštěv všech těch lidí vznikaly v hoblinách na podlaze – moc jsme neuklízeli – cestičky jak od lesní zvěře ve sněhu.
Dusná sedmdesátá léta se tam líp snášela, napůl jsme také žili v Rakousku, protože Heřman Kotrba, restauratér a řezbář ze slavného rodu, který nad vším děním bděl, poslouchal výhradně rakouské, případně německé rádio. Převratu se nedožil a s převratem se rozpadlo volné sdružení návštěvníků dílny. Stal jsem se členem výboru Svazu výtvarných umělců, odkud mě předtím vylili, rychle jsem ale odešel. Názor mnoha směřoval k elitní uzavřené společnosti, která by byla pro vyvolené jakýmsi zaopatřovacím ústavem. Za normalizace jsem jako jeden z mála členem Svazu nebyl a nevadilo mi, že mě nechtěli. Pracoval jsem pro architekty, mé obrazy se kupovaly bez ohledu na nějaké členství, měl jsem velké samostatné výstavy.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 17 25.9.2008 13:37:51

Dnes

Od šedesátých let, kdy to se mnou manželka riskla a vsadila na mé malování, dělám obrazy pro lidi, které osloví, kterým se líbí a koupí si je. Nedávno jsem slyšel jednoho v uvozovkách velkého filozofa pronést větu: „Když se něco dělá pro peníze, tak je to špatně." To je myslím věta, která uráží každou práci, a nevím, co by mu na to řekly třeba šičky někde od pásu.

*

Vladimír Svoboda je autorem asi šedesáti děl v architektuře, jeho obrazy jsou zastoupeny v řadě galerií, ale i rozvěšeny na pokojových stěnách v mnoha zemích světa. Jeden z jeho rozměrných obrazů měl léta své místo v prodejně Československého spisovatele na České. Tam už „Spisovatel" není a kde je obraz, ví jen pánbůh. *„Možná ho majitel zavěsil jinam, nebo z něj udělal králíkárnu,"* soudí malíř, který vystavoval jak v českých zemích, tak vícekrát v zahraničí. Naposledy v Norsku roku 2004. *„Má největší věc ve Skalském dvoře na Žďársku je malba, která má třicet metrů. Asi kompenzace mé drobnější figury. Když si se mnou psával světově proslulý herec Innokentij Michajlovič Smoktunovskij začínal oslovením Moj daragoj Bonapart!"*

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 18 25.9.2008 13:37:51

MALÍŘ VLADIMÍR SVOBODA

Nina Dvořáková

Úvod

Počátek malířské dráhy Vladimíra Svobody spadá zhruba do přelomu let padesátých a šedesátých 20. století – po ukončení studia na brněnské Škole uměleckých řemesel a po návratu z vojny. Hranaté kubizující formy jeho raných prací svědčí o obdivu k Pablu Picassovi i o sledování moderních proudů evropského výtvarného umění. Bez významu pro vytváření jeho osobitého malířského projevu nejsou však ani chlapecká léta prožitá v rodných Jiříkovicích (narodil se roku 1937), v rodině, kde, jak vzpomíná, „od mládí čichal terpentýn a barvy“. Jeho otec, původně úředník, od roku 1951 dělník, malíř ze záliby se značným výtvarným nadáním – tříbeným v kurzech profesora Františka Süssera – měl pochopení i pro smysl umění a pro jeho význam v životě. (Synova lítost nad tím, že se obrazy jeho otce nedochovaly, je stále živá.) Otcovou zásluhou panovalo v rodině Svobodových ovzduší častých intelektuálních i politických debat. Scházeli se tu totiž členové jeho „dělnické“ party, s nimiž pracoval na průzkumu hornin a kteří museli, stejně jako on, v padesátých letech opustit své původní povolání. Patřili k nim zajímavé osobnosti, jako významný ekonom, vynikající jazzový hudebník, bývalý tajemník prezidentské kanceláře a další „typičtí“ představitelé dělnických profesí let padesátých. Patrně již tenkrát vznikla přirozená potřeba pozdějšího malíře Vladimíra Svobody obklopovat se přáteli, s nimiž může diskutovat a dobírat se pramenů a kořenů nejrůznějších názorů na obory a myšlenkové oblasti výtvarnému umění často hodně vzdálené.

Na formování malířovy osobnosti – a zřejmě i na vznik některých jeho obrazů – měli nepřímý, ale ne nezajímavý podíl i prarodiče (oba textilní dělníci), zejména dědeček Antonín Svoboda, jehož fotografie v dragounské uniformě patří k pietně uchovávaným památkám. Jeho vyprávění o Rumunsku, kde v první světové válce sloužil v rakouské armádě, ani po létech nevymizelo z paměti jeho vnuka, který se při svých opakovaných cestách do Rumunska setkával s názvy míst, o nichž mu děd vyprávěl a k nimž cítil vztah překonávající generační odstup. Babiččina sečtělost a dědovy barvitě podávané příběhy ze života nesporně ovlivnily představivost budoucího umělce více, než bychom od těchto jiříkovických vesnických starousedlíků očekávali.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 19 25.9.2008 13:37:52

Rodinné prostředí bylo tedy jakousi otevřenou branou k cestě za uměním. Tu však Vladimír nenastoupil přímo. Po maturitě na gymnáziu v Brně (1955) začal studovat na Vysoké škole veterinární. Již po půl roce však s veterinou skončil, aby se věnoval studiu oboru, který zůstal jeho životním údělem. Ani veterinární školení však nebylo zcela bez vztahu k jeho příštímu povolání: k silným motivům jeho volby patřil hluboký zájem o přírodu a živé organismy, zájem, který pak zůstal trvale přítomen v jeho tvorbě. Odbornou průpravou pro své povolání či poslání výtvarníka prošel v brněnské Škole uměleckých řemesel (1956–1959), kterou absolvoval jako student o něco starší a patrně i zralejší než většina jeho spolužáků. Mezníkem se pro Vladimíra Svobodu stal rok 1960, kdy se uskutečnila jeho první samostatná výstava v komorním prostoru galerie Kuráž na Lékařské fakultě (Masarykovy univerzity) v Brně. Název galerie se jevil jako příznačný: vystavovat Svobodova tehdejší „picassovská“ zátiší nebylo v éře nepřátelských výpadů – například proti Bohumíru Matalovi – zcela bez rizika. O patnáct let starší Bohumír Matal byl pro Vladimíra Svobodu do značné míry vzorem a také osobním přítelem, a to i později, kdy se jejich formální postupy rozcházely. Přátelské a pracovní zázemí nacházel Vladimír Svoboda v době svých končících studií a začátcích samostatné tvůrčí práce ve spojení s několika svými vrstevníky – výtvarníky různých oborů, kteří se sdružili ve skupině „S“ nazvané podle začátečního písmena jejich jména. Patřil k ní pasíř a cizelér Ota Suchý, grafik Ivan Soukup, malíř Jiří Spousta a teoretička a historička umění Eva Samková.

V roce 1961 odchází Vladimír Svoboda do Hradce Králové, kam následuje svou budoucí ženu. V Hradci Králové nepobyli manželé Svobodovi dlouho. Již v roce 1962 se vracejí do Brna. Pro mladého malíře však mělo toto údobí význam zcela zásadní. Seznámil se tu s pozoruhodnou sbírkou děl předních tvůrců pražského informelu u soukromého sběratele Emanuela Hloupého. Bylo to zejména setkání s obrazy Mikuláše Medka, s nímž si konfrontoval a ověřoval své vlastní pojetí malby. Dalším impulzem pro jeho tvorbu byla příležitost pozorovat výzkum hořavek a jejich laboratorních preparátů na pracovišti manželčina hradeckého kolegy biologa. Sledování těchto poloprůsvitných objektů tvořících zvláštní obrazce vedlo později k zájmu o vodní faunu i o mnohotvárnou říši brouků zkoumanou s téměř vědeckým zaujetím, ale zároveň přetvářenou do neskutečných fantaskních tvarů. Také pohled vnikající do nitra organismů přináší malíři nové podněty získávané později při pitvách, jichž se mohl účastnit díky přátelské pomoci MUDr. Vladimíra Novotného z brněnské lékařské fakulty. Existenční nutnost doléhající na výtvarníka „na volné noze“ – především pak naléhavá potřeba prostoru pro práci na rozměrných dílech do

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 20 25.9.2008 13:37:52

architektury – a přátelská nabídka významného restaurátora Heřmana Kotrby přivedla koncem šedesátých let Vladimíra Svobodu do sochařské restaurátorské dílny bratří Kotrbů v Brně na Petrově. Spolu s přítelem sochařem Milošem Vlčkem tu nejednou vypomáhal při záchraně a opravách uměleckých památek minulosti a získal tak nejen nové znalosti a dovednosti, ale i leccos z bohatých životních zkušeností a moudrosti Heřmana Kotrby. Ten si oblíbil oba mladé výtvarníky, které spojovalo jak osobní přátelství, tak příbuzné umělecké postoje, které výrazně vynikly při společné prezentaci jejich tvorby v Domě pánů z Kunštátu v Brně roku 1977. V roce 1972 vystavovali oba individuálně krátce po sobě v Galerii Jaroslava Krále brněnského Domu umění. Pro Vladimíra Svobodu to byla po jeho výstavách v klubech a několika účastích na kolektivních přehlídkách, první významná samostatná prezentace v oficiální prestižní výstavní síni.

K důležitému posunu jeho postavení, jako výtvarného umělce, došlo v roce 1970. Tehdy vytvořil pro Výzkumný ústav valivých ložisek v Brně-Komárově prvou ze svých tematických maleb monumentálních rozměrů určených do architektonických interiérů. Zúročil v nich svůj smysl pro velkorysá obrazová řešení, v nichž ovšem nechybělo zpracování typických detailů. Celek vyjadřoval charakter instituce nebo podniku, pro něž bylo dílo určeno, aniž by se autor uchyloval k popisnosti.

Tak, jako se Vladimír Svoboda v pracích pro architekturu s velkým porozuměním pro daný úkol a s využitím svých osobitých výrazových prostředků zaměřoval na dané téma, tak se ve své volné tvorbě řídil především vlastními nespoutanými, často fantaskními představami. Teprve při bližším seznámení s jednotlivými obrazy, popřípadě i po vyslechnutí autorova komentáře, zjišťujeme, že podivuhodně složené útvary či bytosti v jeho malbách mají nejednou svou reálnou inspiraci, ať již ve znalostech přírodních věd, nebo z osobního zážitku, či ze vztahu ke krajině nebo i k literárním postavám. Nad jiné názorným dokladem je obraz *Vesnice v Deltě* (Jurilovka, 1981) inspirovaný jeho pobytem v Rumunsku. – Tato země, zejména Transylvánské Alpy a dunajská delta, které si zamiloval, se stala od roku 1970 cílem jeho téměř každoročních cest. Krajina, lidé a také místa, jejichž jména si pamatoval z dětství, z dědečkových vzpomínek, to vše je mu stále blízké. Tematický obzor Svobodových obrazů, ovlivněný především již vzpomenutým zájmem o různé formy živé přírody, se v osmdesátých letech rozšířil o okruh biblických námětů. Opakuje se motiv Křížové cesty, Ukřižování, Piety a další, jež nacházejí uplatnění v sakrálních prostorách.

Svobodův výtvarný projev, tak jak se profiloval v pracích z let šedesátých, je charakteristický pro celou jeho tvorbu. K jeho formálním

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 21 25.9.2008 13:37:52

znakům náleží dvourozměrné, plošné vidění, bez iluzivního prostoru a objemu, založené spíše na široké stupnici valérů než na bohaté paletě barev. Povrch obrazů tvoří nízký reliéf tvořený vrstvou plavené křídy, na jehož struktury jsou nanášeny barvy. Proměny, jimiž jeho tvorba procházela, vcelku nenarušují celistvost jeho osobního stylu a týkají se v mnoha případech spíše tematických oblastí. Určitou změnu, kterou sledujeme v autorově malbě od let devadesátých, představuje její výrazné prosvětlení, kolorit ve znamení jasných, téměř transparentních barev. Malíř sám přiznává, že je možné nazírat tento jev jako odezvu na změnu v naší společnosti a konec poměrů, jež ho v minulosti často deprimovaly. Existuje však i další, mnohem prozaičtější příčina: jeden z jeho přátel mu přivezl ze zahraničí větší množství nových, jasných barev. Na proměně Svobodovy malby mají zřejmě obě skutečnosti svůj podíl. Nový pocit vnitřní nezávislosti, dříve pěstovaný spíše v ústraní, se stal zdrojem nové tvůrčí pohody. K jejímu zachování, ale zároveň i k neustálému čeření a narušování stojatých vod myšlenkových a názorových schémat, přispívá okruh přátel. Tak jako kdysi u jeho otce, tak se v posledních letech konají sedánky u malíře Svobody – sice mezi jeho obrazy, ale nejsou to schůzky výtvarníků, ani odborných znalců umění. V rozhovorech jsou probírána filozofická, náboženská, ale i další, mnohem přízemnější témata z denního a politického života.

Přátelé byli ostatně vždy velmi důležitou součástí Svobodova bytí. Jeho nesmírně živé (a nekonvenční) vzpomínky na malíře Bohumíra Matala a barvitá vyprávění o zážitcích třeba s Oldřichem Mikuláškem, Janem Skácelem či ruským hercem Innokentijem Michajlovičem Smoktunovským dokazují, jak významnou část jeho života vyplňovali, tím spíše, že jich bylo mnohem více, než je zde připomenuto. A nešlo vždy o vztahy zcela harmonické. Svobodova povaha, sice otevřená a přijímající nejrůznější názory – ale pouze po určitou hranici, za níž se projeví jeho neústupnost vedoucí ke střetům – dokázala vícekrát narušit jak jeho přátelské, tak společenské kontakty.

Pevností se vyznačuje i autorovo umělecké přesvědčení, jež nemůže zviklat nic ze soudobých výtvarných tendencí, které většinou považuje za negaci umění a výraz netvůrčích postojů. Jeho vlastní transformování strukturální malby, z níž v šedesátých letech vyšel osobitý styl typický pro celé jeho dílo, jej staví mimo nejnovější proudy současného umění.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 22 25.9.2008 13:37:52

DESET ZASTAVENÍ U OBRAZŮ VLADIMÍRA SVOBODY

I. Rané práce

Záměr představit tvorbu malíře Vladimíra Svobody v její úplnosti, ne pouze v typických, stylově vyhraněných malbách, vede i k poznávání jeho raných malířských začátků. Doklady tohoto období – obrazy z přelomu let padesátých a šedesátých – nepatří k těm, které si autor uchovává ve své osobní sbírce. Mnohé se zřejmě nedochovaly, některé jsou v majetku jeho přátel. Zdá se, jakoby si při obnoveném setkání se svými staršími pracemi – setkání, která proběhla v rámci příprav této monografie – malíř nově uvědomil již pozapomenutou návaznost na svou pozdější tvorbu, a to i přes výrazné odlišnosti, jež je dělí.
Jen obtížně hledáme autora charakteristických, bohatě strukturovaných složitých kompozic v obraze jako je kupříkladu *Míla s Vaškem* (1961), v němž maximální tvarové zjednodušení stylizuje dívčí hlavu do podoby kruhu jako v dětských kresbách. Silné obrysové linie mohou připomenout Fernanda Légera. Také obraz *Dívka s kočkou* (1959) nemá s pozdější Svobodovou tvorbou mnoho společného a svým řešením pevně vymezených barevných ploch je blízký spíše Bohumíru Matalovi v éře jeho Cyklistů. Geometrické, ostře ohraničené tvary členi i obrazové plochy abstraktních maleb z let 1959–1960 čerpajících poučení z analytického kubismu. Spíše malířsky cítěný je obraz *Mlýn* (kolem 1960). Téměř monochromní plocha je dělena do drobnějších geometrických útvarů bez zřetelnějších kontur. Proti předešlým ukázkám se tu významněji uplatňuje rukopis, který vytváří živou povrchovou strukturu.
Z nepoměrně širšího souboru malířských startů na Svobodově tvůrčí cestě bylo vybráno jen několik příkladů s poukazem na jejich odlišnost od následujícího autorova uměleckého zrání. Nelze však pominout již zmíněnou jistou návaznost, kterou nacházíme jak v jednoznačné orientaci na evropskou modernu, tak i v jednotlivých formálních rysech, z nichž k nejvýraznějším patří důsledná plošnost. Při pohledu na tento nedlouhý úsek Svobodovy malířské dráhy lze ocenit nejen jeho důležitost pro následující autorův výtvarný růst, ale i pro samotné výtvarné kvality, jichž mladý malíř dosáhl a v nichž nejednou objevujeme zajímavé spojení poučenosti s bezprostředností malířského zásahu.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 23 25.9.2008 13:37:52

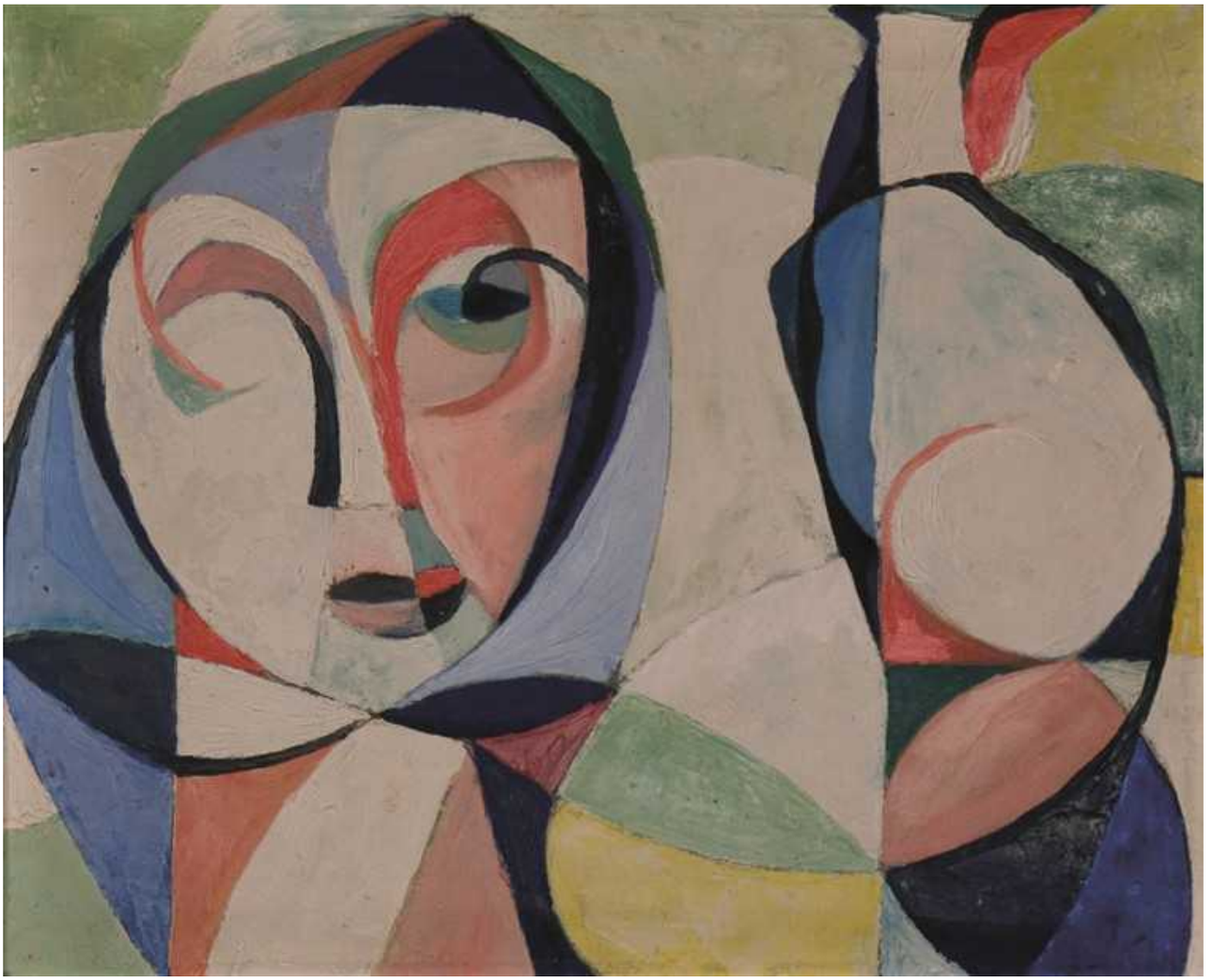

1 Záběr z ateliéru s pohledem na jednu z raných prací, 1959–1960.
1 Picture of the studio with a view of one of his early works, 1959–1960.
1 Blick auf eine der frühen Arbeiten, aufgenommen im Atelier, 1959–1960.

2 Záběr z ateliéru s pohledem na jednu z raných prací, 1959–1960.
2 Picture of the studio with a view of one of his early works, 1959–1960.
2 Blick auf eine der frühen Arbeiten, aufgenommen im Atelier, 1959–1960.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 24 25.9.2008 13:37:52

3 *Maruna*, 1959, olej na plátně, 45x55 cm.
3 *Maruna*, 1959, oil paint on canvas, 45x55 cm.
3 *Maruna*, 1959, Öl auf Leinwand, 45x55 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 25 25.9.2008 13:37:54

4 *Míla s Vaškem*, 1961, olej na plátně, 49x59 cm.
4 *Míla and Vašek*, 1961, oil paint on canvas, 49x59 cm.
4 *Míla mit Vašek* 1961, Öl auf Leinwand, 49x59 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 26 25.9.2008 13:37:55

5 *Mlýn*, 1960–1962, olej na plátně, 91x60,5 cm.
5 *The Mill*, 1960–1962, oil paint on canvas, 91x60.5 cm.
5 *Mühle*, 1960–1962, Öl auf Leinwand, 91x60,5 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 27 25.9.2008 13:37:57

II. Formování stylu

Přibližně ve stejné době jako Mlýn vznikl i obraz *Nosobém* (kolem 1960–1962), v němž nacházíme určité příbuznosti v koloritu i v členění obrazové plochy. Je jedním z posledních ve skupině maleb na plátně, zároveň však patří k prvým dokladům autorova nového pojetí. Příznačné je samotné jméno – tajemně znějící Nosobém předznamenává řadu názvů, které sice nepůsobí vždy tak záhadně, do nichž však malíř často zašifruje zvláštní obsah díla.

Jako mezník v časové posloupnosti figuruje ve Svobodových pracích z let šedesátých *Čas* (1964) – složitě utvářená vertikálně protáhlá skladba, jejíž geometricky členěná malba na dřevě s použitím asfaltu je doplněna plechem. Celek plně koresponduje s dobovými abstraktními tendencemi využívajícími asambláží, vychází však nejen z výtvarného záměru, nýbrž přímo z existenční situace: nedostatek prostředků vedl autora jak k použití dřevěné desky (křídla dveří), tak k nápaditému uplatnění ze silnice seškrábaného asfaltu. Svobodovo výtvarné směřování první poloviny šedesátých let kulminuje v obraze *Receptor* (1966), práci zásadního významu, v níž se autor hlásí k výsledkům hledání a poznávání jak vlastních záměrů, tak jemu blízkých uměleckých vzorů. Toto rozměrné dílo výmluvně svědčí o malířově zaujetí malbou Mikuláše Medka, jejíhož podnětného významu pro počátky formování vlastní výtvarné řeči je si Vladimír Svoboda stále vědom. Kromě tohoto výtvarného impulzu se na vzniku Receptoru podílí i vzpomínaný zájem o svět živých organismů prohloubený pozorováním práce přítele anatoma Vladimíra Novotného. Tak se zrodila představa receptoru – mohutně zvětšeného nervového zakončení přijímajícího vnější podněty uvnitř středního ucha.

K asociaci se známým pojmem Medkových „týraných čtverečních centimetrů“ může vést *Drásaná krajina* (*Bagr*, 1966). Ta je zároveň dokladem toho, že spřízněnost se strukturální materiálovou malbou Mikuláše Medka a dalších umělců jeho okruhu neznamená motivickou příbuznost ani vyústění v informelní malbu. Ještě výmluvněji než Drásaná krajina se k Medkově vzoru – s trochu ironickou skromností

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 28 25.9.2008 13:37:58

v názvu – hlásí abstraktní kompozice nevelkého formátu *Medeček* (1968).

V šedesátých letech převládají ve Svobodových obrazech především náměty neexistujících brouků, vodních živočichů a dalších bájných zvířecích podob. Jeden z nich – *Vosa, která píchla Viktorii* (1969) – se stal inspirací Janu Skácelovi pro jeho Uspávanku s vosou, která píchla Viktorii. Jak toto dílo, tak další varianty Vosy, Brodivý pták či Brouk svědčí na jedné straně o bezprostředním vztahu k přírodě a jejím tvorům, ale i o síle představivosti vedoucí k úloze tvůrce – stvořitele nové živočišné říše na straně druhé. Velkorysý formální rozvrh, podle nějž je obrazová plocha kompletně vyplněna podobou nereálného živočicha, je doplněn téměř rentgenovým pohledem do vnitřní stavby jeho anatomie.

K živým tvorům mají blízko i Svobodovy koráby, jak napovídá i název *Biolodˇ* (1972). Další z této motivické série – *Opilý koráb* (1969) navazuje na stejnojmennou báseň Arthura Rimbauda. Okouzlení vodní říší se odráží i v obrazech neskutečných bytostí jako je *Velká mořská panna* (konec let šedesátých) nebo *Mořská panna* (počátek let sedmdesátých). Zvláštní vodní tvory představují i *Tři grácie* (1970) – trojice ladně, jakoby v tanci, se vlnících fantaskních stvoření. Z téže doby je i další, kompozičně obdobná, ale motivicky zcela odlišná malba tří figur *Theatrum anatomicum* (1969), kterou Eva Samková charakterizuje jako „Předzvěst nového zájmu o obecně lidské hodnoty.“ Tři figury obnažené skalpelem tu odhalují muskulaturu i skelet. „Řez však nevedla ruka vědce, ale umělce“ (Eva Samková, katalog výstavy Vladimír Svoboda – Miloš Vlček, Brno, Dům pánů z Kunštátu, 1978).

Ve druhé polovině šedesátých a na počátku sedmdesátých let se v tvorbě Vladimíra Svobody vyhranily charakteristické znaky jeho výtvarného projevu. Stále živým pramenem napájejícím jeho neúnavnou představivost je především jeho zájem o živou přírodu, jejíž představitelé dostávají v jeho podání často podobu vybájených, snad pravěkých zvířat. V rozměrných kompozicích uplatňuje důsledně plošné zobrazení bez iluzivního prostoru a objemu. Bohatě strukturovaná barevná hmota střízlivého koloritu vyplňuje výrazně definované tvary. Malby již nejsou nanášeny štětcem na plátno, ale tvoří jakýsi nízký reliéf na dřevěné nebo sololitové desce. Základem je vrstva plavené klížené křídy, v níž jsou vyznačeny obrysy námětu; její struktury jsou pokrývány barvami v prostupujících se plochách, které někdy respektují, jindy opět překračují reliéfní kontury. Štětec je většinou nahrazen špachtlí.

Pozoruhodná technicko-řemeslná stránka maleb Vladimíra Svobody vypovídá leccos i o povaze jeho malířského založení. Vervní, rychlé

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 29 25.9.2008 13:37:58

zachycení kompozičního rozvrhu do nezadržitelně tuhnoucího křídového podkladu v zásadě odpovídá výbušné síle jeho představivosti: následující pečlivé barevné propracování pak je jak v souladu s jeho nechutí k povrchnosti, tak se snahou vtělit do svého díla nejen zobrazení svých představ, ale i svých pozorování a úvah.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 30 25.9.2008 13:37:58

6 *Nosobém*, 1960–1962, olej na plátně, 110x50 cm.
6 *Nosobém*, 1960–1962, oil paint on canvas, 110x50 cm.
6 *Figur Nosobém*, 1960–1962, Öl auf Leinwand, 110x50 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 31 25.9.2008 13:37:58

7 *Čas*, 1964, olej, asfalt, plech na dřevě, 80x40 cm.
7 *Time*, 1964, oil paint, asphalt, sheet metal on wood, 80x40 cm.
7 *Die Zeit*, 1964, Öl, Asphalt, Blech auf Holz, 80x40 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 32 25.9.2008 13:37:59

8 *Geoda*, 1965, kombinovaná technika na dřevě, 75x75 cm.
8 *Geoda*, 1965, combined techniques on wood, 75x75 cm.
8 *Geode*, 1965, kombinierte Technik auf Holz, 75x75 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 33 25.9.2008 13:38:00

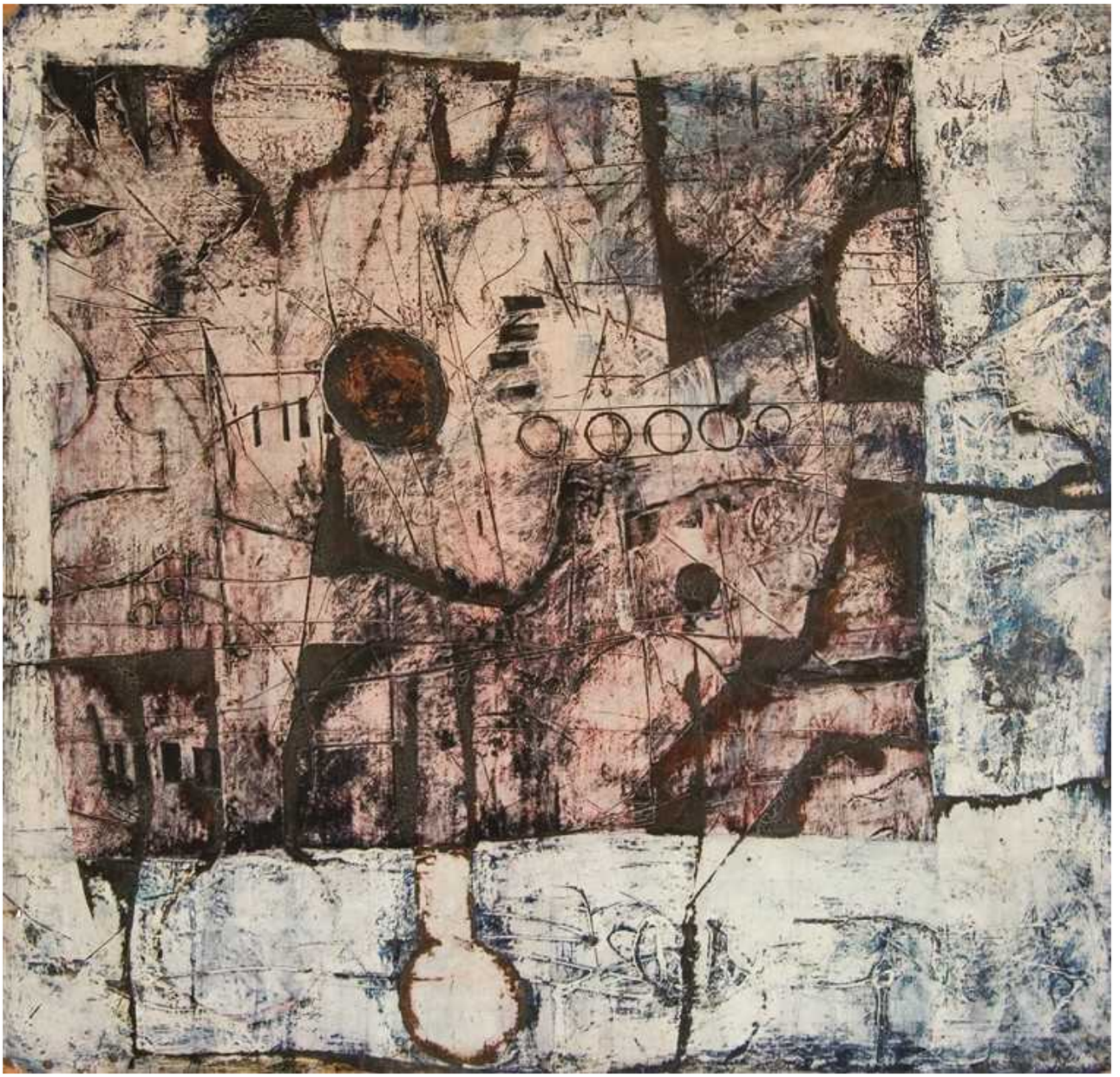
9 *Drásaná krajina (Bagr)*, 1966, kombinovaná technika na dřevě, 120x150 cm.
9 *Lacerated Landscape (Excavator*), 1966, combined techniques on wood, 120x150 cm.
9 *Gekratzte Landschaft (Bagger)*, 1966, kombinierte Technik auf Holz, 120x150 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 34 25.9.2008 13:38:02

10 *Receptor*, 1966, kombinovaná technika na dřevě, 120x145 cm.
10 *Receptor*, 1966, combined techniques on wood, 120x145 cm.
10 *Rezeptor*, 1966, kombinierte Technik auf Holz, 120x145 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 35 25.9.2008 13:38:03

11 *Medeček*, 1968, kombinovaná technika na sololitu, 45x55 cm.
11 *Medeček (Little Medek)*, 1968, combined techniques on sololite hardboard, 45x55 cm.
11 *Medeček – verkleinerter Medek*, 1968, kombinierte Technik auf Hartfaserplatte, 45x55 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 36 25.9.2008 13:38:04

12 *Vikingové*, 1968, kombinovaná technika na dřevě, 90x100 cm.
12 *The Vikings*, 1968, combined techniques on wood, 90x100 cm.
12 *Wikinger*, 1968, kombinierte Technik auf Holz, 90x100 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 37 25.9.2008 13:38:05

13 *Vosa, která píchla Viktorii*, 1969, kombinovaná technika na plátně, 66,5x95 cm (Muzeum města Brna).
13 *The Wasp that Stung Victoria*, 1969, combined techniques on canvas, 66.5x95 cm (City of Brno Museum).
13 *Wespe, die Viktoria stach*, 1969, kombinierte Technik auf Ölwand, 66,5x95 cm (Museum der Stadt Brünn).

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 38 25.9.2008 13:38:07

14 *Velká mořská panna*, konec 60. let, kombinovaná technika na sololitu, 120x160 cm.
14 *Large Mermaid,* the late 1960s, combined techniques on sololite hardboard, 120x160 cm.
14 *Große Meerjungfrau*, Ende der 60. Jahre, kombinierte Technik auf Hartfaserplatte, 120x160 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 39 25.9.2008 13:38:08

15 *Biloďoď*, 1971, kombinovaná technika na sololitu, 62,5x92,5 cm (Muzeum města Brna).
15 *Organic Boat*, 1971, combined techniques on sololite hardboard, 62.5x92.5 cm (City of Brno Museum).
15 *Bioschiff*, 1971, kombinierte Technik auf Hartfaserplatte, 62,5x92,5 cm (Museum der Stadt Brünn).

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 40 25.9.2008 13:38:09

16 *Opilý koráb*, 1969, kombinovaná technika na sololitu, 180x120 cm.
16 *Drunken Ship Prow*, 1969, combined techniques on sololite hardboard, 180x120 cm.
16 *Trunkenes Schiff*, 1969, kombinierte Technik auf Hartfaserplatte, 180x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 41 25.9.2008 13:38:11

17 *Bioloď*, 1972, kombinovaná technika na dřevě, 180x240 cm.
17 *Organic Boat*, 1972, combined techniques on wood, 180x240 cm.
17 *Bioschiff*, 1972, kombinierte Technik auf Holz, 180x240 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 42 25.9.2008 13:38:12

18 *Mořská panna*, počátek 70. let, kombinovaná technika na dřevě, 60x120 cm.
18 *Mermaid,* early 1970s, combined techniques on wood, 60x120 cm.
18 *Meerjungfrau*, Anfang der 70. Jahre, kombinierte Technik auf Holz, 60x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 43 25.9.2008 13:38:13

19 *Theatrum anatomicum*, 1969, kombinovaná technika na dřevě, 90x120 cm.
19 *Theatrum Anatomicum*, 1969, combined techniques on wood, 90x120 cm.
19 *Theatrum anatomicum*, 1969, kombinierte Technik auf Holz, 90x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 44 25.9.2008 13:38:14

20 *Tři grácie*, 1970, kombinovaná technika na dřevě, 117x147 cm.
20 *Three Graces*, 1970, combined techniques on wood, 117x147 cm.
20 *Drei Grazien*, 1970, kombinierte Technik auf Holz, 117x147 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 45 25.9.2008 13:38:15

III. Osvobozená fantazie

Vladimír Novotný, jeden z blízkých přátel Vladimíra Svobody a zároveň chápající a citlivý sledovatel jeho tvorby, píše o „osvobozené fantazii ve Svobodově fantaskní fauně.“ V textu provázejícím malířovu výstavu v Mikrobiologickém ústavu Československé akademie věd v Praze (1983) a nazvaném „Anatomie philosophique v malířském díle Vladimíra Svobody“ podrobuje jednotlivé obrazy rozborům, jež prozrazují pisatelův pronikavý a poučený pohled na Svobodovu práci a zároveň nezapřou jeho vlastní profesi. Tak se malby stávají objektem jeho anatomického zkoumání a dokladem pronikání do podstat struktury živých organismů, do tajemství života i skrytého poselství minulosti. Polarita vědy a umění, jak ji ve Svobodově projevu vnímá Vladimír Novotný, je jedním z významných aspektů určujících zejména charakter jeho malby v letech sedmdesátých.

Anatomizující, analytické pronikání do nitra nejčastěji organického tvaru, tak příznačné pro Svobodovy postupy, přitom nemusí narušovat kompaktnost celku, jeho sevřený, jasně definovaný objem. Obraz *Zlaté jablko* (1975) může být jakýmsi symbolem či erbovním znamením představujícím typické rysy autorova výtvarného pojetí. V téměř symetrickém uspořádání jsou v ploše kulovitého tvaru kromě rostlinných forem umístěni dva ptáci jako předznamenání jednoho z osnovných motivů pozdějšího malířova díla. V monochromním koloritu se zřetelně rýsuje kresebně reliéfní provedení všech tvarových detailů i živá povrchová struktura malby.

Sevřená, okrouhlá forma i další uvedené tvaroslovné znaky vyznačuje i obraz *Zrození Venuše* (1977) vynořující se z mohutné, šnekovitě stočené ulity. Tematicky je Zrození Venuše podobně jako některé další práce (*Dvě mořské panny*, 1977) pokračováním řady ranějších maleb z prostředí vodního živlu (varianty Mořské panny z přelomu šedesátých a sedmdesátých let, Bioloď, 1972, Opilý koráb, 1969 a jiné). K nim náleží i záhadná *Muréna* (1977) s tváří pouze naznačenou, do pasu s postavou ženy a od pasu s náznakem rybího chvostu, či snad opět jen schránkou, jako u Venuše. Plynulé linie obklopující figuru asociují vodní proudění.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 46 25.9.2008 13:38:16

Malířskému založení Vladimíra Svobody vyhovuje velkorysý rozvrh, většinou přesahující běžný komorní formát. Častá je velikost kolem 150x100 cm. Dva metry přesahující šířka obrazu *Tur* (1975) jej řadí k nejrozměrnějším (možná vůbec největším), nepočítáme-li jeho práce v architektuře. Velikost tu není pouze vnější záležitostí: je přímou součástí uměleckého výrazu a působivosti zobrazeného námětu. Obrazovou plochu zaplňuje neskutečný chobotnatec, opravdový mastodont a temný kolorit, zčásti znejasňující stavbu mohutného zvířecího těla podporuje záhadnost jeho tajemného původu. Hrozivá útočnost neznámého tvora je v Svobodově podání vyvážena jeho typickým smyslem pro skrytou groteskní črtu pronikající do „vážného" obsahu. Obdobně jeho tendence členit formu na drobnější detailně provedené útvary proniká i do jeho monumentálně koncipované velkorysé obrazové skladby.

Groteskní či spíše hravé rysy charakterizují i Svobodova *Artistu* (1977) – monochromní (s převládající červení) vertikální kompozici lidské figury v rozfázovaném pohybu, hlavou dolů, nad hřbetem koně. Neodolatelnou lidskost krkolomně cvičící postavy vyzdvihuje Eva Samková v textu výstavního katalogu: „Obrazy reprezentované na výstavě Artistou tvoří nejvyšší dosud dosažený stupeň humanizujících tendencí Svobodova umění" (výstava Vladimír Svoboda – Miloš Vlček, Brno, Dům pánů z Kunštátu, 1978). A tamtéž : „Vyjadřuje člověka, který … zdolával překážky, než s jistotou a lehkostí zvládl vytčený cíl."

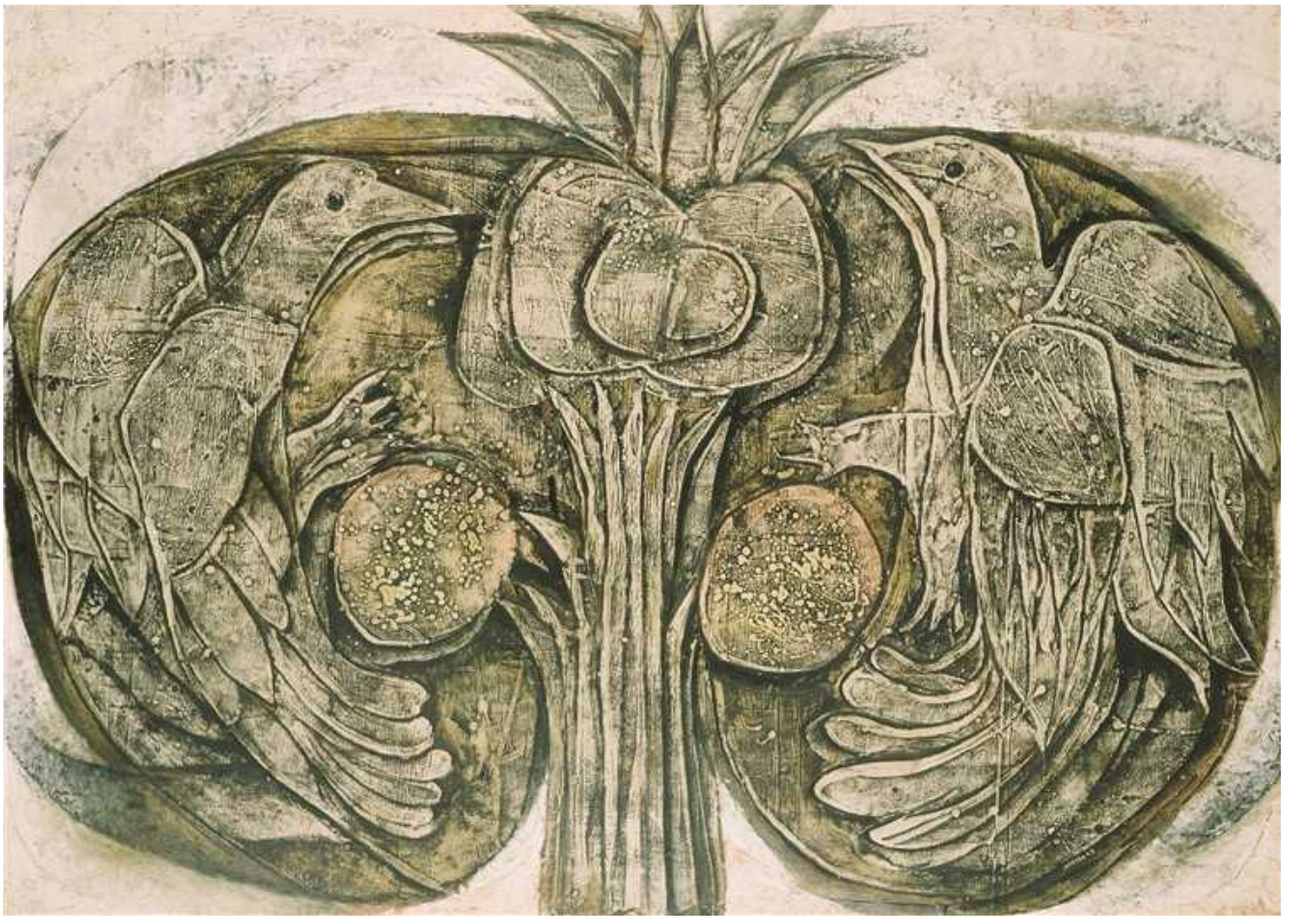
K hlubšímu obsahovému významu se Eva Samková v citovaném textu dobírá i u dalších obrazů jako je „Brutální a chvástavý Diktátor" a dále „… vyjádření opovržení nad honbou po moci, bezcharakterností a prospěchářstvím … – příkladem budiž tu Usurpátor – … jeho obrazy pak burcují, křičí, bojují."

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 47 25.9.2008 13:38:17

21 *Hmyzí svět*, 1975, kombinovaná technika na dřevě, 70x110 cm.
21 *The World of Insects*, 1975, combined techniques on wood, 70x110 cm.
21 *Insektenwelt*, 1975, kombinierte Technik auf Holz, 70x110 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 48 25.9.2008 13:38:17

22 *Zlaté jablko*, 1975, kombinovaná technika na dřevě, 120x160 cm.
22 *Golden Apple*, 1975, combined techniques on wood, 120x160 cm.
22 *Goldener Apfel*, 1975, kombinierte Technik auf Holz, 120x160 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 49 25.9.2008 13:38:17

23 *Zrození Venuše*, 1977, kombinovaná technika na dřevě, 120x158 cm.
23 *The Birth of Venus*, 1977, combined techniques on wood, 120x158 cm.
23 *Geburt der Venus*, 1977, kombinierte Technik auf Holz, 120x158 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 50 25.9.2008 13:38:18

24 *Tur*, 1975, kombinovaná technika na dřevě, 122x216 cm.
24 *Ox*, 1975, combined techniques on wood, 122x216 cm.
24 *Auerochse*, 1975, kombinierte Technik auf Holz, 122x216 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 51 25.9.2008 13:38:19

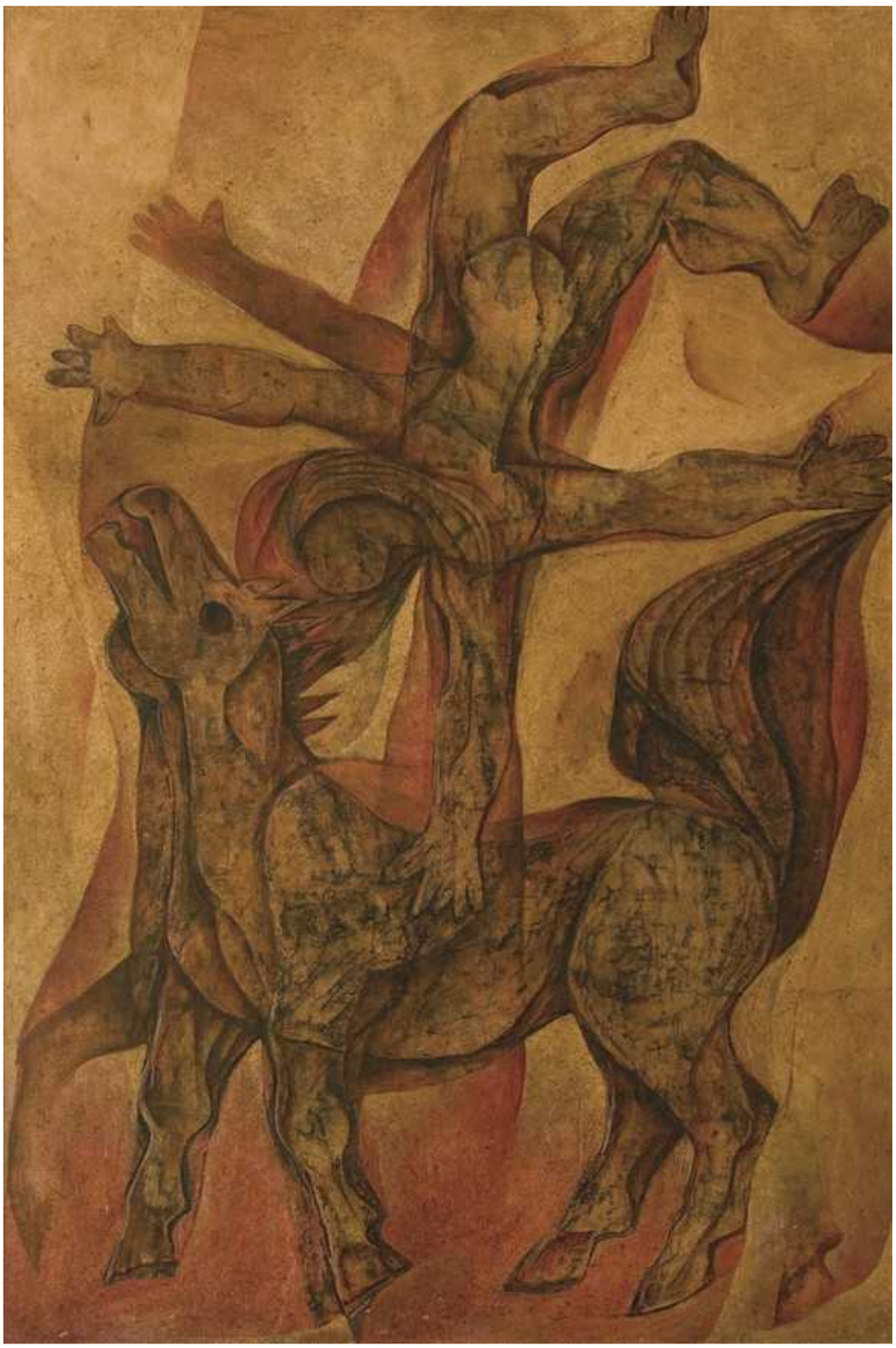
25 *Dinotherium*, 1977, kombinovaná technika na dřevě, 122x144 cm.
25 *Dinotherium*, 1977, combined techniques on wood, 122x144 cm.
25 *Dinotherium*, 1977, kombinierte Technik auf Holz, 122x144 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 52 25.9.2008 13:38:20

26 *Usurpátor*, 1978, kombinovaná technika na dřevě, 90x122 cm.
26 *Usurper*, 1978, combined techniques on wood, 90x122 cm.
26 *Usurpator*, 1978, kombinierte Technik auf Holz, 90x122 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 53 25.9.2008 13:38:21

27 *Artista*, 1977, kombinovaná technika na dřevě, 204x121 cm.
27 *Artist*, 1977, combined techniques on wood, 204x121 cm.
27 *Artist*, 1977, kombinierte Technik auf Holz, 204x121 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 54 25.9.2008 13:38:24

28 *Kudlanka*, 1976, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
28 *Rear Horse*, 1976, combined techniques on wood, 120x80 cm.
28 *Gottesanbeterin*, 1976, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 55 25.9.2008 13:38:25

IV. Malířské vidiny

Tak jako byl název předešlé kapitoly – Osvobozená fantazie – převzat z textu Vladimíra Novotného, tak i u Malířských vidin jde o výpůjčku, tentokrát z textu dalšího ze Svobodových přátel básníka Jana Skácela (katalog výstavy v KDJF Adamov, 1983). A podobně jako Osvobozená fantazie mohly by i Malířské vidiny být okřídleným, ale přesto výstižným označením Svobodova díla jako celku.

V citovaném úvodu výstavního katalogu zdůrazňuje Jan Skácel úlohu dětských zážitků a vzpomínek pro vznik uměleckého díla. A jsou to patrně oživené dojmy z vesnického prostředí malířova dětství i představy vyvolané přečtenými či vyposlechnutými pohádkami a báchorkami, které spoluutvářejí inspirační zdroje četných obrazů. V osmdesátých letech vzniká řada fantaskních postav složených z jednotlivých anatomických částí a spojených v jeden celek podle zvláštního autorem objeveného klíče. Zatímco *Nevěsta* (konec 70. let) zachovává téměř reálnou podobu lidské figury, jen s mírnými zásahy do tělesné stavby, je naopak *Teta* (1980) mnohapohledovou složitou skladbou tvořící bizarní postavu s rysy zároveň komickými i hrozivými. Silně karikující črty jsou příznačné i pro *Drbny* (1979) – srostlici dvou babizen s nepřehledným počtem rukou a oděvních součástek a s výraznými zobanovitými profily. K těmto složitě utvářeným figurálním dílům patří i obraz *V zrcadle* (1981) s podélnou střední osou dělící kompozici na „před“ a „za“ zrcadlem, přičemž námět – figura – je rozložena a zobrazena z mnoha pohledů. Tento postup – nabízející srovnání s malbami Pabla Picassa – má u Vladimíra Svobody vlastní, velmi odlišný charakter. K jeho znakům nutno přičíst precizní, detailní provedení jednotlivých částí vyplňujících velkou formu. Jan Skácel o tom v citovaném výstavním katalogu píše: „Svobodovo malování bývá někdy označováno za fantaskní či groteskní. Proč ne. Takový je tento svět. Spíše bych však řekl, že je to velké umění popisné, že umělec si osvojil přesnost kreslířů starých herbářů a přírodopisných knih …“

Tato slova platí i o obrazech *Rybář* (1980), *Kapří duše* (1981), *Siréna* (l980) a dalších, kde zejména zobrazení zoomorfních prvků vyniká přesností, která popírá jejich fantasknost a staví je na roveň realitě.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 56 25.9.2008 13:38:26

K tomu pak přistupuje příznačné spojení či prolnutí antropomorfních a zoomorfních partií v obraze tak, že vytvářejí jednu bytost, opět složenou jako rozměrná plošná mozaika z dílů, jež na sebe navazují s vlastní podivuhodnou logikou.

Svého talentu k vytváření nových, zvláštních tvorů a bytostí využívá Vladimír Svoboda i v dílech, které Eva Samková charakterizuje jako: „… obrazy ironizující lidské slabosti a rozporuplnost člověka“ (Katalog výstavy v Domě pánů z Kunštátu, Brno, 1978). K nejbizarnějším z této série náleží *Chuť na maso* (1984) představující hrozivou tvář, jež je součástí vejčitého, embryonálně skrčeného útvaru, jakoby stravujícího sebe sama. Výraznost námětu je podtržena i monochromním koloritem, v němž převládají šedozelené tóny s množstvím valérů. K těmto obrazovým pranýřům se řadí i *Svlékání z kůže* (1986) nebo *Zlá vdova* (1985), jejíž čarodějnická podoba je zdůrazněna spojením ženské a ptačí okřídlené postavy.

Motiv čarodějnice upoutal Svobodovu fantazii nejednou, jak dokládá obraz *Sabat* (1986) i jeho pozdější nová zpracování. Svět pohádek, báchorek a vesnických pověr připomíná i malba *Zrození plivníka* (*Na slepici*, 1980). Horizontálně rozdělená kompozice představuje v dolní polovině obraz slepice, u níž pojednání povrchové struktury připomíná spíše rybí šupiny a v horní skřítkovskou postavu, která spočívá na slepičím hřbetu, nebo z něj přímo vyrůstá. Postava plivníka s neurčitým počtem a postavením končetin, se zdvojující se tváří a s vlajícími naznačenými křídly po stranách, je ve svém prolnutí s neurčitou ptačí bytostí zdrojem záhadného tajemství a je přímo esencí charakteristických črt skupiny Svobodových maleb z doby kolem roku 1980. Příznačný je i kolorit s převládající bohatě odstupňovanou škálou šedomodrozeleně laděnou a světlejším pozadím z oblíbených okrů. Ty se uplatňují i v stylově příbuzných pracích jako je *Létavice* (1982), nebo *Pavouček* (1983), jenž svou složitou vnitřní skladbou opět přesahuje pojem určitého živočišného druhu a jehož oko je velmi člověčí. Promítnutím náznaku lidské postavy a lidského dramatického děje je *Únos ze slepičárny* (1983) – další obrazové ztvárnění bohatého světa autorových vzpomínek a představ, ale i jeho vlastních, originálních, nikde neodpozorovaných ani nevyčtených příběhů.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 57 25.9.2008 13:38:26

29 *Nevěsta*, 70. léta, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
29 *Bride*, the 1970s, combined techniques on wood, 120x80 cm.
29 *Braut*, 70. Jahre, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 58 25.9.2008 13:38:26

30 *Drbny*, 70. léta, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
30 *Gossips*, the 1970s, combined techniques on wood, 120x80 cm.
30 *Klatschweiber*, 70. Jahre, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 59 25.9.2008 13:38:27

31 *Teta*, 1980, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
31 *Aunt*, 1980, combined techniques on wood, 120x80 cm.
31 *Tante*, 1980, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 60 25.9.2008 13:38:29

32 *V zrcadle*, 1981, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
32 *In the Mirror*, 1981, combined techniques on wood, 120x80 cm.
32 *Im Spiegel*, 1981, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 61 25.9.2008 13:38:31

33 *Siréna*, 1980, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
33 *Siren*, 1980, combined techniques on wood, 120x80 cm.
33 *Sirene*, 1980, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 62 25.9.2008 13:38:32

34 *Rybář*, 1980, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
34 *Fisherman*, 1980, combined techniques on wood, 120x80 cm.
34 *Der Fischer*, 1980, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 63 25.9.2008 13:38:34

35 *Kapří duše*, 1981, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
35 *The Soul of a Carp*, 1981, combined techniques on wood, 120x80 cm.
35 *Karpfenseele*, 1981, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 64 25.9.2008 13:38:36

36 *Chuť na maso*, 1984, kombinovaná technika na dřevě, 60x40 cm.
36 *Craving for Meat*, 1984, combined techniques on wood, 60x40 cm.
36 *Appetit auf Fleisch*, 1984, kombinierte Technik auf Holz, 60x40 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 65 25.9.2008 13:38:38

37 *Sabat*, 1986, kombinovaná technika na dřevě, 122x 81 cm.
37 *Sabbath*, 1986, combined techniques on wood, 122x 81 cm.
37 *Sabbat*, 1986, kombinierte Technik auf Holz, 122x 81 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 66 25.9.2008 13:38:39

38 *Zrození plivníka (Na slepici)*, 1980, kombinovaná technika na dřevě, 122x122 cm.
38 *Birth of a Tiny Hobgoblin (On a Hen)*, 1980, combined techniques on wood, 122x122 cm.
38 *Geburt des Wichtelmännchens (Auf einer Henne)*, 1980, kombinierte Technik auf Holz, 122x122 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 67 25.9.2008 13:38:43

39 *Létavice*, 1982, kombinovaná technika na dřevě, 120x120cm.
39 *Shooting Star*, 1982, combined techniques on wood, 120x120cm.
39 *Fliegerinnen*, 1982, kombinierte Technik auf Holz, 120x120cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 68 25.9.2008 13:38:44

40 *Pavouček*, 1983, kombinovaná technika na dřevě, 120x120cm.
40 *Little Spider*, 1983, combined techniques on wood, 120x120cm.
40 *Kleine Spinne*, 1983, kombinierte Technik auf Holz, 120x120cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 69 25.9.2008 13:38:45

41 *Únos ze slepičárny*, 1983, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
41 *Abduction from the Henhouse*, 1983, combined techniques on wood, 120x80 cm.
41 *Entführung aus dem Hühnerhaus*, 1983, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 70 25.9.2008 13:38:47

V. Jiný svět

„Na obrazech Vladimíra Svobody vidíme trochu jiný svět …," napsal Pavel Švanda ve svém komentáři k televiznímu filmu o díle Vladimíra Svobody. Pavlu Švandovi vyprávěl malíř leccos o svých dětských vjemech a pozorováních, o přírodních formách, jež tehdy sledoval spíše nevědomky, aby si po létech uvědomil jedinečnost útvarů, „které mu dnes na jeho obrazech symbolizují tajemství". A další úryvek z citovaného komentáře: „… v těch zvláštních … tvarech na těchto obrazech je zachycena jakási vnitřní detailní příroda …"

Po „osvobozené fantazii", o které píše Vladimír Novotný a „malířských vidinách" i „velkém umění popisném", jež upoutaly Jana Skácela, je Pavel Švanda – další z autorových přátel – zaujat jeho vnitřním vztahem k přírodě, jeho darem pozorovat a odkrývat lidskému oku pozoruhodná dobrodružství forem.

Objektem Svobodova zájmu jsou často představitelé zvířecí říše, jimž je v jeho malbě zachována stylizovaná podoba obrysů nebo částí jejich těla. Typickým příkladem je *Želva* (1986) – bohatě členěná plošná skladba s náznaky hlavy a končetin. Převládající teplá barevnost je omezena na hnědě a okry, jen místy doplněné zelenomodrými tóny. Motivem však může být i tvor, jehož třeba vzdálenou předlohu bychom marně hledali v přírodovědných publikacích. Dokladem je obraz *Merina* (1987), jehož název jakoby cosi napovídal o merinské ovci, ve skutečnosti je však jen výsledkem různých představ, stejně jako je obraz souhrnem rozmanitých zvířecích i ptačích znaků, tvořících ovšem organický celek – jako opětovný důkaz Svobodova umění tvořit vlastní originální faunu. Kombinací antropomorfních i zoomorfních prvků jsou fantaskní obrazy *Zjev* (1987) a *Čertík* (1988), v jejichž podání jako by byl zašifrován i skrytý obsah. Obsahový náboj má v sobě i *Biočas* (1987), monochromní kompozice se znamením kyvadla – další varianta autorových často se vracejících úvah, jak je vtělil kupříkladu do svých Biolodí.

K nejutkvělejším motivům Svobodovy malby patří však od osmdesátých let ptáci. Jsou nositeli mnoha odlišných vlastností, dějů i příběhů a jejich složitě stylizované zjevy se prolínají a prostupují s prvky v podstatě abstraktními. Názvy jako *Nevzlétne* (1983), *Parádník* (1983),

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 71 25.9.2008 13:38:49

Ptáček v křoví (1989) a další mohou jen částečně naznačit osobité autorské pojetí, do nějž malíř promítá své představy. Ty nabývají někdy dramatičnost, jako v obraze *Hejno útočí* (1989) se znásobenými prvky hrozivých zobanů, zraků i perutí ve společném pohybu. Okřídlenou a jakoby letící formou obdařil malíř i tajemného *Jednorožce* (1987), nesnadno definovatelného tvora, jednoho z těch, kteří v jeho podání spojují zvířecí i lidský, přírodní i vybájený svět představ.
Od všech těchto okřídlených, především ptačích motivů vede přímá cesta k Svobodově nové tvorbě, jak ji můžeme sledovat od let devadesátých. Také ta – stejně jako práce mnohem starší – připomene báseň *Portréty vyhubených ptáků*, kterou kdysi Vladimíru Svobodovi věnoval Jan Skácel.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 72 25.9.2008 13:38:49

42 *Želva*, 1986, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
42 *Turtle*, 1986, combined techniques on wood, 80x120 cm.
42 *Schildkröte*, 1986, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 73 25.9.2008 13:38:49

43 *Merina*, 1987, kombinovaná technika na dřevě, 120x81 cm.
43 *Merina*, 1987, combined techniques on wood, 120x81 cm.
43 *Merino*, 1987, kombinierte Technik auf Holz, 120x81 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 74 25.9.2008 13:38:50

44 *Čertík*, 1988, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
44 *Little Devil*, 1988, combined techniques on wood, 120x80 cm.
44 *Kleiner Teufel*, 1988, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 75 25.9.2008 13:38:53

45 *Biočas*, 1987, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
45 *Organic Time*, 1987, combined techniques on wood, 120x80 cm.
45 *Biozeit*, 1987, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 76 25.9.2008 13:38:54

46 *Nevzlétne?*, 1983, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
46 *Incapable of Flight*, 1983, combined techniques on wood, 80x120 cm.
46 *Nicht imstande hochzufliegen*, 1983, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 77 25.9.2008 13:38:56

47 *Parádník*, 1983, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
47 *Dandy*, 1983, combined techniques on wood, 80x120 cm.
47 *Fescher Kerl*, 1983, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 78 25.9.2008 13:38:58

48 *Ptáček v křoví*, 1989, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
48 *Birdie in the Bushes*, 1989, combined techniques on wood, 80x120 cm.
48 *Vögelchen in der Büsche*, 1989, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 79 25.9.2008 13:38:58

49 *Hejno útočí*, 1989, kombinovaná technika na dřevě, 122x82 cm.
49 *Flock Attack*, 1989, combined techniques on wood, 122x82 cm.
49 *Angriff der Vogelschar*, 1989, kombinierte Technik auf Holz, 122x82 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 80 25.9.2008 13:38:59

50 *Jednorožec*, 1987, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
Vladimír Svoboda: *„Jednorožec bylo zvíře posvátné a zázračné. Skeptici říkají, že to byl narval. Já však od dětství vím své.“*
50 *Unicorn*, 1987, combined techniques on wood, 80x120 cm.
50 *Einhorn*, 1987, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 81 25.9.2008 13:39:01

VI. Parafráze krajin

Svobodův ptačí svět, svět okřídlených bytostí a jevů se promítá i do jeho představ krajin, také ty bývají často ve znamení letu a jejich podoba leckdy připomíná tvar křidel. Taková je *Letící krajina* (1983) zachovávající v náznaku obrys ptačího těla a v převládající šedomodrozelené barevnosti charakter kamenných balvanů. Naproti tomu je *Modření* (1981) spíše jakýmsi průhledem do krajiny nebeských prostor. K Letící krajině má blíže *Uran* (1986) i *Balancující krajina* (1986) nebo *Poklad v hoře* (1988), kde z monochromních světle zelenošedých útvarů prosvítají jako drahokamy červené kuličky. Obdobný motiv je použit v obraze *Pramen* (1980), jehož středem je modrá kulička jako zřídlo pramene. Řada Svobodových námětů ovšem pochází z inspiračního zdroje mnohem konkrétnějšího a tím je jeho krajina vyvolená, krajina malířova srdce – především rumunská dunajská delta a Transylvánské Alpy. Tak vznikla *Vesnice v Deltě* (*Jurilovka*, 1981) s domy vyrůstajícími na vrcholku mohutného totemického kmene s rybami a ptáky, u jehož úpatí se vlní vodní proud. Výrazně kresebně definované tvary s mírně naznačenou perspektivou i téměř monochromní okrový kolorit přispívají k asociaci s představou dřevořezby blízké některým dílům Svobodova přítele sochaře Miloše Vlčka. Veden svým citovým vztahem k námětu nazývá malíř jeden ze svých obrazů láskyplnou zdrobnělinou *Krajina – Muntele* (= malé hory, horečky, 1984). Na rozdíl od předešlé práce jde tentokrát o abstraktní skladbu různě tvarovaných ploch v příznačné Svobodově šedomodrozelené barevnosti, střídavě světlejší a tmavší, jen vzdáleně odkazující k přírodním krajinným útvarům. Obdobný charakter mají i další tematicky příbuzné práce, kupříkladu *Hory doly* (1987) s odlišnou, pestřejší barevnou škálou, nebo *Rumunsko* (1989) i *Rumuny* (*Velké hory*, 1990).

Svobodova krajina, podobně jako jiné okruhy jeho inspirací, je fantaskním světem, jenž je jen vzdáleně a spíše jakýmsi vnitřním zřením nežli smyslovým vnímáním spojen s reálnými přírodními formami. Sestavena z prostupujících se útvarů vymezených obrysem a strukturou i jemnou barevností vybízí fantazii k domýšlení a dotváření toho, co autor napoví-

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 82 25.9.2008 13:39:01

dá i samotným názvem. Tak se například v *Copaté krajině* (1993) mezi charakteristickými krystalickými tvary objevuje novotvar pletence jako svědectví malířovy záliby v prostupování a prolínání nejen barevných forem a ploch, ale i tematických prvků.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 83 25.9.2008 13:39:01

51 *Letící krajina (Loď)*, 1983, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
51 *Flying Landscape (Boat)*, 1983, combined techniques on wood, 120x80 cm.
51 *Fliegende Landschaft (Schiff)*, 1983, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 84 25.9.2008 13:39:02

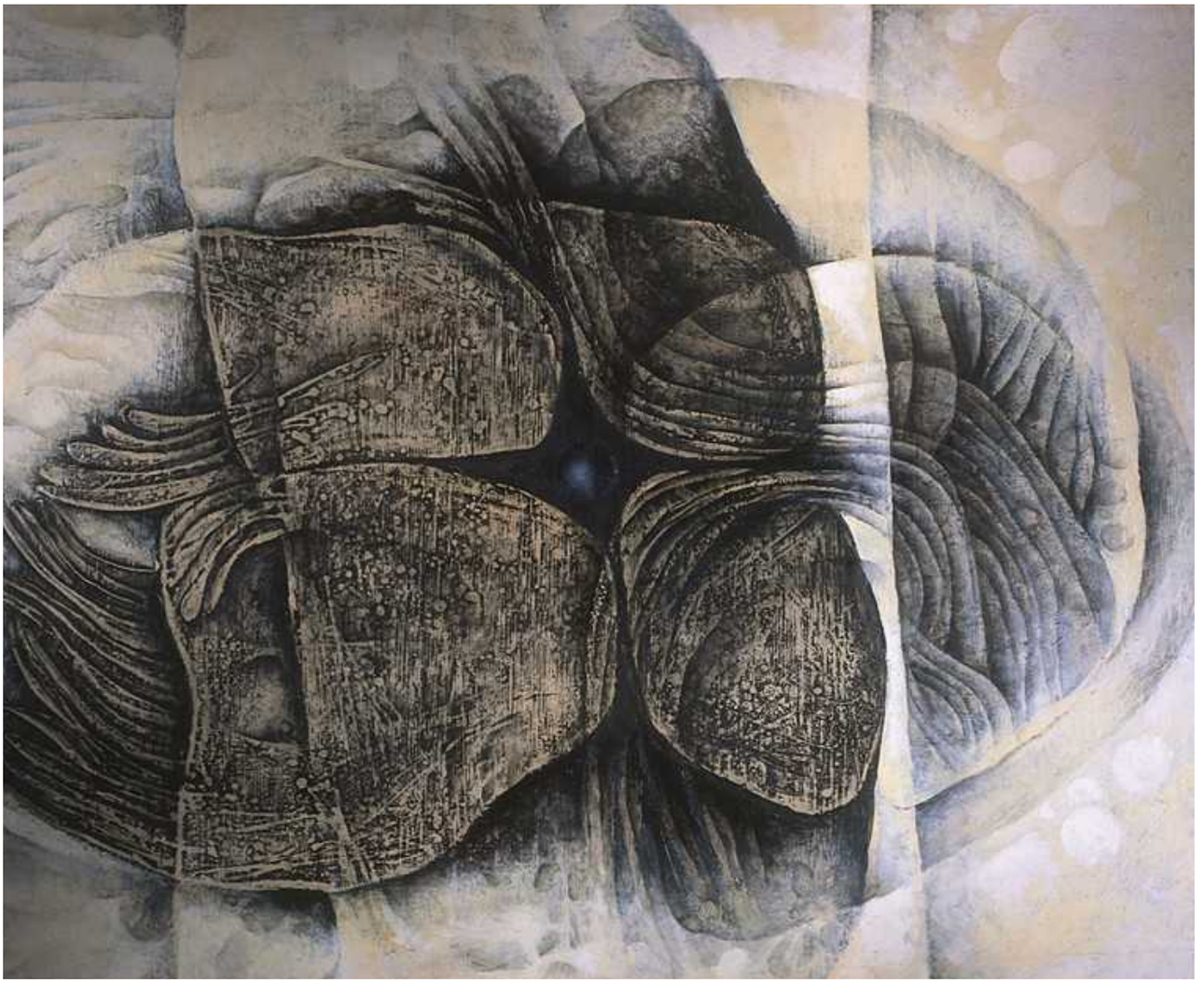
52 *Uran*, 1986, kombinovaná technika na dřevě, 81x60 cm.
52 *Uranium*, 1986, combined techniques on wood, 81x60 cm.
52 *Uranus*, 1986, kombinierte Technik auf Holz, 81x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 85 25.9.2008 13:39:03

53 *Poklad v hoře*, 1988, kombinovaná technika na dřevě, 40x40 cm.
53 *Treasure in the Hills*, 1988, combined techniques on wood, 40x40 cm.
53 *Schatz im Berg*, 1988, kombinierte Technik auf Holz, 40x40 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 86 25.9.2008 13:39:06

54 *Pramen*, 1980, kombinovaná technika na dřevě, 150x122,5 cm (Muzeum města Brna).
54 *Source*, 1980, combined techniques on wood, 150x122.5 cm (City of Brno Museum).
54 *Quelle*, 1980, kombinierte Technik auf Holz, 150x122,5 cm (Museum der Stadt Brünn).

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 87 25.9.2008 13:39:07

55 *Vesnice v Deltě (Jurilovka)*, 1981, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
55 *Delta Village (Jurilovka)*, 1981, combined techniques on wood, 120x80 cm.
55 *Ein Dorf im Delta (Jurilovka)*, 1981, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 88 25.9.2008 13:39:09

56 *Hory doly*, 1987, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
56 *Over Hill and Dale*, 1987, combined techniques on wood, 80x120 cm.
56 *Berg und Tal, 1987*, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 89 25.9.2008 13:39:10

57 *Rumunsko*, 1989, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
57 *Romania*, 1989, combined techniques on wood, 120x80 cm.
57 *Rumänien*, 1989, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 90 25.9.2008 13:39:11

58 *Rumuny (Velké hory)*, kombinovaná technika na dřevě, 1990, 50x70 cm.
58 *Romanians (Big Mountains)*, combined techniques on wood, 1990, 50x70 cm.
58 *Rumuny (Hohe Berge)*, kombinierte Technik auf Holz, 1990, 50x70 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 91 25.9.2008 13:39:12

59 *Copatá krajina*, 1993, kombinovaná technika na dřevě, 120x70 cm.
59 *Tressed Landscape*, 1993, combined techniques on wood, 120x70 cm.
59 *Bezopfte Landschaft*, 1993, kombinierte Technik auf Holz, 120x70 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 92 25.9.2008 13:39:13

VII. Náboženská zkušenost

Od osmdesátých let jsou nepominutelnou součástí Svobodovy tvorby figurální kompozice biblických postav a dějů. Jejich vznik souvisel do značné míry se změnami v liturgických obřadech v katolických kostelech. Po II. vatikánském koncilu, kdy byla oltářní mensa předsunuta tak, aby kněz sloužil za ní, tváří k věřícím, otevřel se více chrámový prostor a vznikala potřeba úpravy sakrálních interiérů. V restaurátorské dílně bratří Kotrbů na brněnském Petrově, kde měl Vladimír Svoboda i sochař Miloš Vlček ateliér, měli oba umělci příležitost seznámit se s řadou duchovních, kteří sem přicházeli a z nichž se nejednou stávali zájemci o nové, netradiční výtvarné podání tradičních námětů.

Vladimír Svoboda zpracoval rozsáhlý cyklus *Křížové cesty*, jehož čtrnáct zastavení určených pro novogotický kostel v Tanvaldu mělo v průběhu let i další varianty, takže vzniklo celkem třicet šest obrazů jednotných formátů (120x80 cm), ale s určitými stylovými odchylkami. Jejich náměty jsou rozvedeny do protáhlých vertikálních kompozic, jejichž expresivní přízvuk je částečně odlišuje od ostatní tvorby. I v nich však zůstává zachována typická stylizace a transformace reálných forem i jejich rozložení do nízkých reliéfních ploch se složitými průniky. Stylové proměny obsáhlého cyklu se pohybují od měkčích podání s uplatněním zvlněných obrysů (*Pieta I*, 1982, *Pieta II*) po ostře lomené krystalické útvary a skeletům blízké prodloužené figury (*Kladení do hrobu, Ukřižování, Snímání z kříže, Zmrtvýchvstání* z konce osmdesátých a počátku devadesátých let).

Přes nekonvenčnost svého pojetí nalezly Svobodovy práce v sakrálních prostorách uplatnění, třebaže se nesetkaly vždy s pravým pochopením. Tak byla v tanvaldském kostele po odchodu původního zadavatele Křížová cesta svěšena (1985) a jen díky pochopení dalšího faráře mohla být reinstalována ve farním kostele v městečku Josefův Důl.

K významným realizacím v chrámovém prostoru náleží rozměrný oltářní obraz *Kristus král vesmíru* (1984,120x400 cm) v Zakřanech, jehož součástí je dřevěný krucifix, dílo Miloše Vlčka. Malbu tvoří okrouhlý centrální motiv na pozadí horizontálně protáhlé monochromní, bohatě

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 93 25.9.2008 13:39:14

strukturované plochy. Z paprsčitě vroubeného vnitřního kruhu předstupuje dřevořezba Ukřižovaného, jehož korpus přesahuje výšku malby. Obdobné řešení uplatnili autoři v ještě monumentálnějším měřítku ve farním kostele slovenských Šurovců.

Odlišnosti mezi Svobodovou „profánní“ a „sakrální“ malbou patrné v některých částech Křížové cesty – především v expresivně pojaté, extaticky působící postavě Krista – se ztrácejí v některých dalších malbách s biblickými náměty. Dokládají to i obrazy *Zvěstování* (1988) nebo *Apokalypsa* (1989), oba čtvercového formátu (120x120 cm), které spíše připomínají zobrazení propojených stylizovaných figur a tvarů zaplňujících Svobodův fantaskní svět neskutečných ptáků. Na zvířecí říši ostatně Svoboda pamatuje i ve svých biblických motivech. Maluje obraz *Noe* (1989) pro nemocnici v Opavě a složitou, mnoha tvory oplývající kompozici *Noemova archa* (1987).

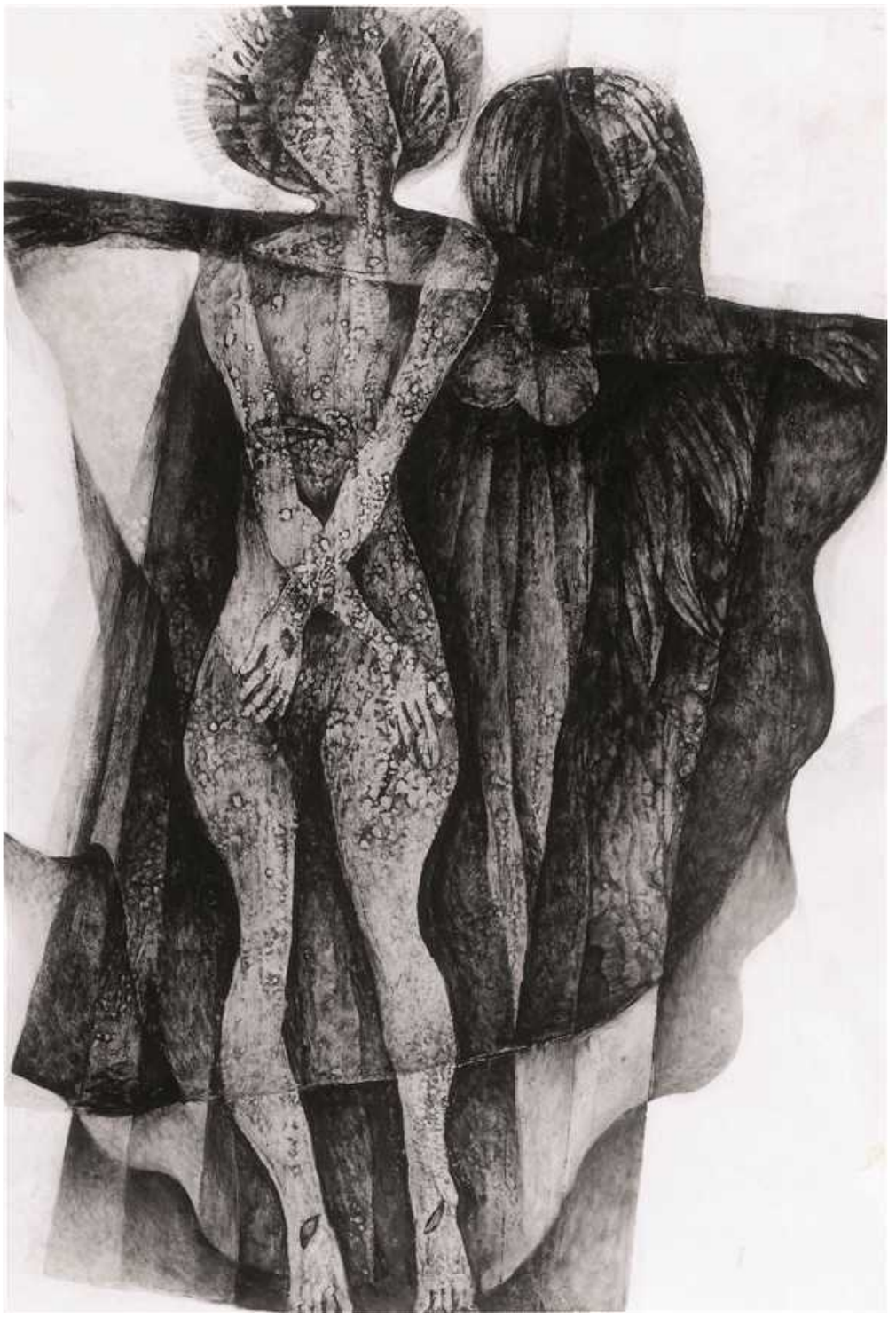
Pavel Švanda ve svém komentáři k televiznímu filmu o Svobodově díle uvádí, že: „Vladimír Svoboda … maluje svou lidskou a velmi osobní zkušenost.“ A dále, že „se snaží zachytit svou vnitřní, duchovní zkušenost, přímo náboženský zážitek světa a člověka.“ Nutno dodat, že Svoboda našel pro toto vyjádření svou vlastní výtvarnou řeč odpovídající jak jeho malířskému založení, tak jeho názorům na svět a život, k nimž podle jeho přesvědčení náboženská zkušenost také patří.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 94 25.9.2008 13:39:14

60 *Křížová cesta*, 1985, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
60 *Stations of the Cross*, 1985, combined techniques on wood, 120x80 cm.
60 *Kreuzweg*, 1985, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 95 25.9.2008 13:39:14

61 *Pieta*, 1985, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
61 *Pieta*, 1985, combined techniques on wood, 120x80 cm.
61 *Pietät*, 1985, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 96 25.9.2008 13:39:16

62 *Zvěstování*, 1988, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
62 *Annunciation*, 1988, combined techniques on wood, 120x120 cm.
62 *Verkündigung*, 1988, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 97 25.9.2008 13:39:19

63 *Apokalypsa*, 1989, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
63 *Apocalypse*, 1989, combined techniques on wood, 120x120 cm.
63 *Apokalypse*, 1989, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 98 25.9.2008 13:39:29

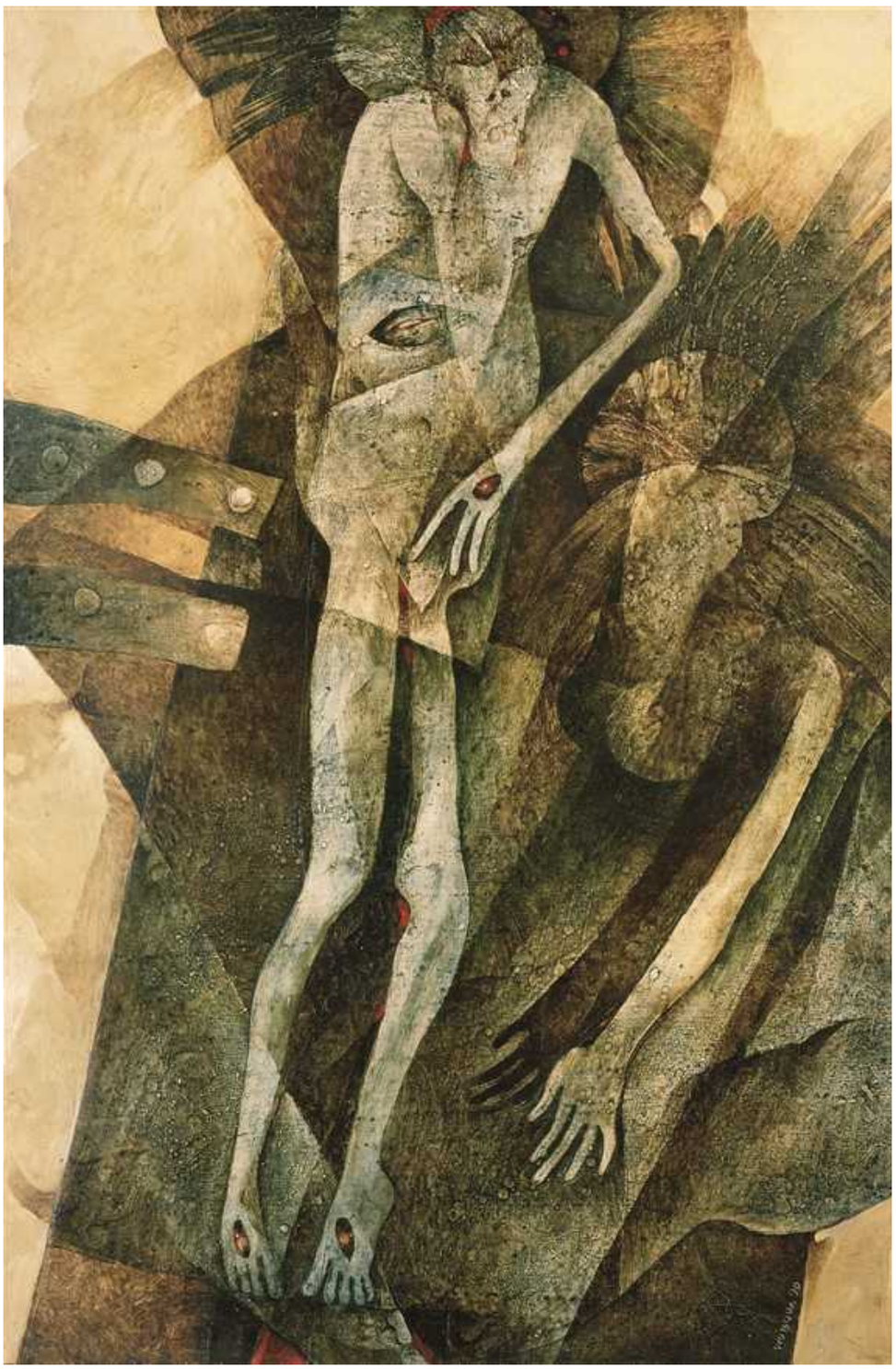
64 *Noemova archa (Noe)*, 1987, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
64 *Noah's Arc (Noah)*, 1987, combined techniques on wood, 120x120 cm.
64 *Arche Noah (Noah)*, 1987, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 99 25.9.2008 13:39:32

65 *Kladení do hrobu*, 1988, kombinovaná technika na dřevě 120x80 cm.
65 *Burial*, 1988, combined techniques on wood 120x80 cm.
65 *Grablegung Christi*, 1988, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 100 25.9.2008 13:39:34

66 *Snímání z kříže*, 1990, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
66 *Removing from the Cross*, 1990, combined techniques on wood, 120x80 cm.
66 *Abnahme vom Kreuz*, 1990, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 101 25.9.2008 13:39:35

67 *Žarošice*, 1994, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
67 *Žarošice*, 1994, combined techniques on wood, 80x60 cm.
67 *Žarošice*, 1994, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 102 25.9.2008 13:39:36

68 *Kladení do hrobu*, 1998, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
68 *Burial*, 1998, combined techniques on wood, 120x120 cm.
68 *Grablegung Christi*, 1998, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 103 25.9.2008 13:39:37

69 Z cyklu *Křížová cesta*, 2007, kombinovaná technika na dřevě, 60x60 cm.
69 From the series *Stations of the Cross*, 2007, combined techniques on wood, 60x60 cm.
69 Aus dem Zyklus *Kreuzweg*, 2007, kombinierte Technik auf Holz, 60x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 104 25.9.2008 13:39:40

70 Z cyklu *Křížová cesta*, 2007, kombinovaná technika na dřevě, 60x60 cm.
70 From the series *Stations of the Cross*, 2007, combined techniques on wood, 60x60 cm.
70 Aus dem Zyklus *Kreuzweg*, 2007, kombinierte Technik auf Holz, 60x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 105 25.9.2008 13:39:41

VIII. Realizace v architektuře

Typické znaky své tvorby, k nimž patří schopnosti monumentálního kompozičního rozvrhu a zajímavého pojednání povrchové struktury malby, rozvinul Vladimír Svoboda v rozměrných dílech pro soudobou architekturu. V jejich nápaditých řešeních – od náznakového znázornění obsahu až po vedutu – vždy sleduje vyjádření charakteristiky podniku či instituce, pro něž je dílo určeno.

Významným mezníkem představujícím počátek této tvůrčí kapitoly Svobodovy práce je rok 1970, kdy realizuje svou první spolupráci s architektem a maluje rozměrné panó pro Výzkumný ústav valivých ložisek v Brně-Komárově. Abstraktní malba je složena z ploch, do nichž se promítá stylizovaná podoba technických, strojových forem, které zároveň neztrácejí organický charakter, příznačný pro autorovu vazbu na přírodu jako živý pramen inspirace.

Obdobný ráz má i panó monumentálních rozměrů v hale administrativní budovy Teplotechny v Brně (1975). Také zde vyjádřil Vladimír Svoboda svým příznačným způsobem obsah díla: výrazně červený, jakoby planoucí kruhový ústřední motiv abstraktní malby je zasazen do stylizovaných sestav připomínajících složité agregáty či potrubí. Motivu trubek různé délky využil autor i v reliéfu v nadpraží vchodu do budovy.

V malbě pro budovu obuvnického družstva Snaha v Brně (1976) využil Svoboda stylizovaných tvarů usně, cvočků a dalších typických prvků ševcovského řemesla.

Náročným úkolem jiného druhu bylo dílo pro Okresní národní výbor – pojišťovnu ve Znojmě (1977). Z význačných prvků znojemských historických staveb vytvořil malíř stylizovanou vedutu zakomponovanou do tvarů ptačího těla s rozevřenými křídly – připomínka znaku moravské orlice. Umístění veduty čelně proti centrálnímu schodišti, po němž stoupající návštěvník postupně obsáhne pohledem nejprve celkový obraz, pak jednotlivé detaily, zdůrazňuje jak výtvarný účin malby, tak jeho obsahovou výmluvnost.

Brno stočné (1982) je další veduta monumentálních rozměrů vytvořená pro Jihomoravské vodovody a kanalizace v Brně. Také zde je mozaiková skladba domů a věží sevřena do společného útvaru ohraničeného

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 106 25.9.2008 13:39:42

terénní vlnou a podzemím s vytékající stokou. Do kruhového – u Vladimíra Svobody ojedinělého – rámce vkomponoval vedutu *Opava* (1990). Opět tu svým osobitým způsobem využil zobrazení reálných architektonických objektů v neskutečných vzájemných vztazích a propojeních a s jemně barevně odstíněnými náznaky přírodního prostředí. Perspektivní modelace jednotlivých staveb (uplatněná již ve vedutě Znojma) je tu doplněna o hloubku prostoru, z níž vystupuje obraz města a jež je ve Svobodově důsledně plošné malbě spíše výjimkou.

Proti panoramaticky pojatým obrazům měst i dříve uvedeným, do architektury určeným pracím, v souladu s architektonickou koncepcí interiéru rozvedeným spíše do šíře, je panó *Pramen* (1982) pro hotel Skalský dvůr u Bystřice nad Pernštejnem výrazně vertikální. Bohatě strukturovaná skladba hmot navozuje představu jak povrchu rozeklaných skal, tak stromové kůry. Monochromní šedohnědý kolorit je oživen barevným modročerveným kruhovým motivem pramene, zřídla. Tento výtvarný střed obrazu se – jak je to u Vladimíra Svobody obvyklé – nekryje s geometrickým středem malby a umocňuje tak napětí i jistý duchovní rozměr díla komponovaného do tvaru kříže. Z přírodních inspirací vychází i další, tentokrát opět horizontálně koncipovaná malba pro hotel Myslivna v Brně (1985). Výchozím motivem jsou především ptačí a zvířecí stopy – přezvětšené a přetvořené do dekorativní, téměř ornamentální stylizace vyplňující protáhlý pás.

Smysl a pochopení pro povahu architektonického interiéru a pro vyjádření jeho obsahu projevil Vladimír Svoboda i ve své sakrální tvorbě, v níž má závažné místo jeho oltářní obraz *Kristus král vesmíru* (1984) pro kostel v Zakřanech vytvořený ve spolupráci s Milošem Vlčkem i obdobná práce pro kostel ve slovenských Šurovcích (1988).

Z vědomí duchovního – pietního – významu místa vychází i malba pro obřadní síň ve Vrbnu pod Pradědem (1989): čtvercová deska s kruhovou centrální abstraktní kompozicí členěnou do středu směřujícími světlými pruhy jako paprsky. Původní, po roce 1990 změněné poslání interiéru jako obřadní síně, doplňovala i nadživotní figurální plastika Olbrama Zoubka.

Z reálných detailů zemědělských plodin a pekařských výrobků sestavil Vladimír Svoboda triptych pro budovu Jihomoravských pekáren v Novém Městě na Moravě (1989). Blíže k jeho volné tvorbě má panó pro Jednotné zemědělské družstvo Osová Bítýška (1986), v němž mohutná srostlice rostlinných i zoomormích forem, v níž se jednotlivé barvy i tvary vzájemně prostupují, představuje symbolické zobrazení bohatství přírodních jevů.

Součástí a výtvarným dotvořením soudobého interiéru se stala série Svobodových obrazů ve Fakultní nemocnici v Brně-Bohunicích (1990),

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 107 25.9.2008 13:39:42

tvořící jednak souvislý šestidílný pás a dále samostatně instalovaný solitér.
Uvedená Svobodova díla nezahrnují sice úplný výčet jeho realizací v architektuře, představují však nejcharakterističtější příklady z této oblasti jeho tvorby. Výčet nepostihuje ani její druhovou rozmanitost, do níž kromě malby náleží i trojrozměrné objekty nebo vitráže, které však zůstaly spíše okrajovým projevem jeho výtvarného založení.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 108 25.9.2008 13:39:43

71 *Ložiska*, dekorativní panó, 1970, Výzkumný ústav valivých ložisek, Brno-Komárov.
71 *Bearings*, decorative panel, 1970, Roller Bearing Research Institute, Brno-Komárov.
71 *Wälzlager*, dekoratives Panneau, 1970, Forschungsinstitut für Wälzlager, Brno-Komárov.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 109 25.9.2008 13:39:43

72 *Dekorativní panó*, 1974, interiér budovy Teplotechna, Brno.
72 *Decorative panel*, 1974, building interior of Teplotechna, Brno.
72 *Dekoratives Panneau*, 1974, Innenräume von Teplotechna, Brno.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 110 25.9.2008 13:39:44

73 *Brno stočné*, dekorativní pano, 1982, Jihomoravské vodovody a kanalizace, Brno-Lesná.
73 *Brno Sewerage*, decorative panel, 1982, South Moravian Water-works and Sewage System, Brno-Lesná.
73 *Brünn abwasserführend*, dekoratives Panneau, 1982, Wasserleitungen und Kanalisation, Südmähren, Brno-Lesná.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 111 25.9.2008 13:39:45

74 *Znojmo*, dekorativní panó, 1977, Pojišťovna, Znojmo.
74 *Znojmo*, decorative panel, 1977, insurance company, Znojmo.
74 *Znojmo (Znaim)*, dekoratives Panneau, 1977, Versicherungsanstalt, Znojmo.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 112 25.9.2008 13:39:46

75 *Otvírání studánek (Pramen)*, dekorativní panó, 1982, hotel Skalský dvůr, Střelice.
75 *Opening of the Water Spring (Water Source)*, decorative panel, 1982, Hotel Skalský dvůr, Střelice.
75 *Brunnenöffnung (Quelle)*, dekoratives Panneau, 1982, Hotel Skalský dvůr, Střelice.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 113 25.9.2008 13:39:52

76 *Kristus král vesmíru*, oltářní obraz s plastikou Miloše Vlčka, 1984, kostel, Zakřany.
76 *Christ, King of the Cosmos*, altar painting with sculpture by Miloš Vlček, 1984, church, Zakřany.
76 *Christus, König des Weltalls*, Altargemälde mit einer Plastik von Miloš Vlček, 1984, Kirche, Zakřany.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 114 25.9.2008 13:39:59

77 *Stopy*, dekorativní panó, 1985, hotel Myslivna, Brno.
77 *Traces*, decorative panel, 1985, Hotel Myslivna, Brno.
77 *Spuren*, dekoratives Panneau, 1985, Hotel Myslivna, Brno.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 115 25.9.2008 13:40:00

78 *Opava*, kruhová veduta, 1990, nemocnice Opava.
78 *Opava*, panoramic view, 1990, Opava Hospital.
78 *Opava (Troppau)*, ringförmig strukturierte Vedute, 1990, Krankenhaus Opava.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 116 25.9.2008 13:40:10

79 Šestidílné dekorativní panó, 1990, Fakultní nemocnice, Brno-Bohunice.
79 Six-part decorative panel, 1990, Brno-Bohunice Faculty Hospital.
79 Sechsteiliges dekoratives Panneau, 1990, Fakultätskrankenhaus, Brno-Bohunice.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 117 25.9.2008 13:40:11

IX. Svět jasných barev

V malbách vzniklých po roce 1990 se nově uplatňuje Svobodova afinita k jasným barevným tónům. V úvodu připomenutá šťastná okolnost související s popřevratovou možností cest do ciziny – totiž získání většího množství zahraničních barev – tu představuje vnější impulz k této malířské proměně. Ta se ovšem odehrává na stylové platformě umělcova snažení a v rámci určujících principů, jimiž se řídí. Transformace jeho osobní malířské formy přináší i vystupňovanou tvarovou bohatost charakterizovanou kupříkladu několikanásobným zmnožením obrysů i tvaru motivu nebo jeho částí. V obrazech jako *Smírčí kámen* (*Vrána na hrobě*, 1990), *Hrouzci II* (1990), *Kobylka luční* (1990), *Gobio Gobio* (1995), *Zlatonosky* (2000) a mnoha dalších se transparentně překrývají stylizované perutě, ploutve či jiné organické i krystalické útvary vytvářející tajemné prostředí, v němž je zčásti skryt vlastní námět.

Tematická oblast je opět převážně určena autorovým vztahem k živé přírodě. Neochabuje jeho okouzlení světem ptáků, které dalo vzniknout dlouhé řadě děl, z nichž některé dominovaly i samostatné výstavě nazvané Aves v třebíčském Malovaném domě (2005). *Velký dravec* (1992), *Ptáček anděl* (1996), *Bahňáci* (2001), *Modráček* (2005), *Kolibri* (2006), *Papagaj* (2006), *Brabčáci* (2006), *Chřástal* (2006) a jiné přesvědčivě dokládají jak malířovo zaujetí námětem, tak jeho příznačné přetváření a fantaskní přeměny v nové, neexistující představitele ptačí říše. Také ostatní rozmanité a mnohotvaré zoomorfní formy stále inspirují Vladimíra Svobodu k jejich novým malířským metamorfózám. Občas v nich ožívají jeho vzpomínky a zážitky z dětství. K obrazům jako *Larvy* (1991) nebo *Kukla* (*Zámotek*, 1997) odkazuje úryvek z jeho písemných komentářů k různým dílům: „Zámotek žije tajně. Schovávali jsme si je do krabiček a vždycky z nich něco vylezlo …“ Také *Toníček pase kozy* (1993) je spjat s dětským zážitkem: „Toníček Daňků pásával kozy. Chodil jsem vedle něj a bál se očí jeho kozla. Tam jsem začal chápat, proč je kozel symbolem ďábla …“

Svébytnou reminiscencí na obraz z roku 1969 (Vosa, která píchla Viktorii) je *Vosa z roku 1948* (1998) a snad i *Osa valašská* (1997). Při

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 118 25.9.2008 13:40:19

srovnání obrazu z roku 1969 s oběma variantami nového zpracování podobného motivu, se názorně ukáží stylové proměny, jimiž Svobodova tvorba prošla.
Velká forma, která v náznaku představovala stylizovanou hmyzí podobu, se změnila v složité, bohatě strukturované tvary vyznačující se menším měřítkem i určitou hravostí. Rentgenový pohled do „vosích" útrob je vystřídán bizarní soustavou zřetelně popsaných – spíše antropomorfních nežli zoomorfních – znaků.
Okřídlené tvory maluje Vladimír Svoboda ve stále nových složitých variantách, v nichž někdy volí pestrý kolorit (*Zavíječ*, 2007, nebo ironicky působící, dobově aktuální *Vlastenec*, 1992), častěji je však vlastní motiv – zaplňující téměř celou obrazovou plochu – monochromní a vystupuje z barevně odlišného pozadí (*Poletucha*, 2002, *Perutýn*, 2006, *Létající ryba*, 2007). V paletě jasných, téměř transparentně působících barev se střídavě uplatňují tóny teplé (*Můra*, 2003), i chladné (*Patvor*, 2007) nebo jejich prolínání (*U břehu*, 2006).
Významný tematický okruh tvoří v nové Svobodově malbě také v přírodě probíhající procesy a dění (*Pučení I* a *Pučení II*, 2001, *Zlatý podzim*, 2004, *Klíčky*, 2006) stejně jako podoby neskutečných tvorů se záhadnými jmény připomínajícími motivy některých autorových starších děl (*Mreny*, 2007, *Prasáček na lovu – Saurus*, 2002). Tak jako u obrazu Vosa z roku 1948 nabízí se srovnání s malbami z let šedesátých a sedmdesátých u děl jako *Bludný Holanďan* (2002) nebo *Taurus* (2007), u něhož si připomeneme Tura z roku 1975.
Také k pohádkám a bajkám odkazující starší práce jako Sabat (1986) nebo Zrození plivníka (1980) a další mají své obdoby v nových, formálně odlišných obrazech *Rej* (1990) – rozumí se rej čarodějnic, sabat, *Přelud* (1994), *Hejkadlo* (1997), *Čaroděj* (1997) i *Hejkal* (1999), v nichž autor často využívá palety živých, výrazných barev k dosažení démonického, obsahu odpovídajícího účinu.
Ve Svobodových malbách let devadesátých a následujících není vzácné zobrazení lidské postavy – dříve vystupující pouze v jeho biblických námětech – nebo jejích částí, které mohou nyní být i samostatným motivem (*Klouby*, 1999, *Po špičkách*, 2002). Figura má důležité místo ve Svobodových dějích a příbězích – tato epická stránka jeho malby je nyní zvlášť patrná (*Cvičení pštrosa*, 1999, *Cvičení Sfingy*, 2001).
Tento rys shledáváme i v obrazech, jež jakoby ilustrovaly jeho vyprávění o cestě do Ruska v roce 1992, o které si zapsal: „Kdo navštívil skutečnou ruskou ves, ví o čem mluvím. Kolem Vitebska, kde pobíhal malý Chagall, muselo létat hodně andělů …" – tolik k obrazu *Andělské troubení* (2001). A k obrazu *Kozákova láska* (2001): „Mnoho lidí jaksi ze setrvačnosti obdivuje kozáky. Já moc ne. Možná i pro podezření, že mají

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 119 25.9.2008 13:40:19

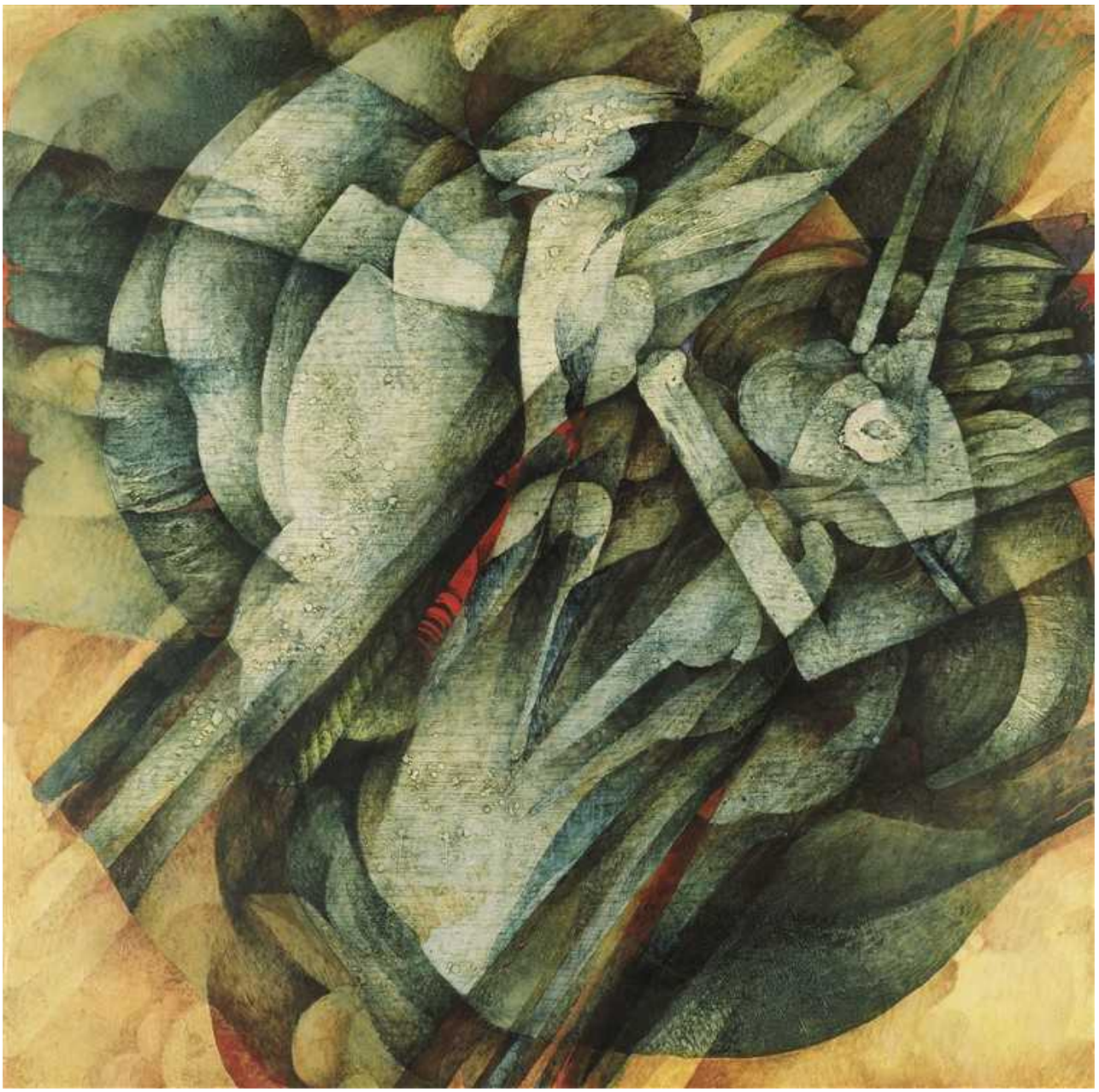
raději koně než manželky.“ Zážitky z cesty inspirovaly zřejmě i obrazy *Rybalka* (2005) a *Stepipán* (2005).
Tyto Svobodovy práce – stejně jako mnohé další – svědčí především o jeho neúnavné a nevyčerpatelné fantazii, jež mu umožňuje ztvárňovat neuvěřitelnou spoustu fantaskních představ, ale zároveň v nich shledáváme nejen někdy utajené, jindy zjevné odezvy jeho prožitků, ale i stopy citového vztahu k motivu. Otevřeně se k tomu hlásí kupříkladu v obraze *Mamince* (2005) nebo i *Šampion Míša* (2006) věnovaném vzpomínce na věrného psího přítele. K vzpomínkovým inspiracím náleží snad i *Panenka* (2006), která svou velkou, méně členěnou formou, monochromní hnědě laděnou barevností a výraznou strukturou povrchu malby připomene některá díla starší.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 120 25.9.2008 13:40:20

80 *Hrouzci II*, 1990, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
80 *Clingfish II*, 1990, combined techniques on wood, 120x80 cm.
80 *Gründlinge II*, 1990, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 121 25.9.2008 13:40:20

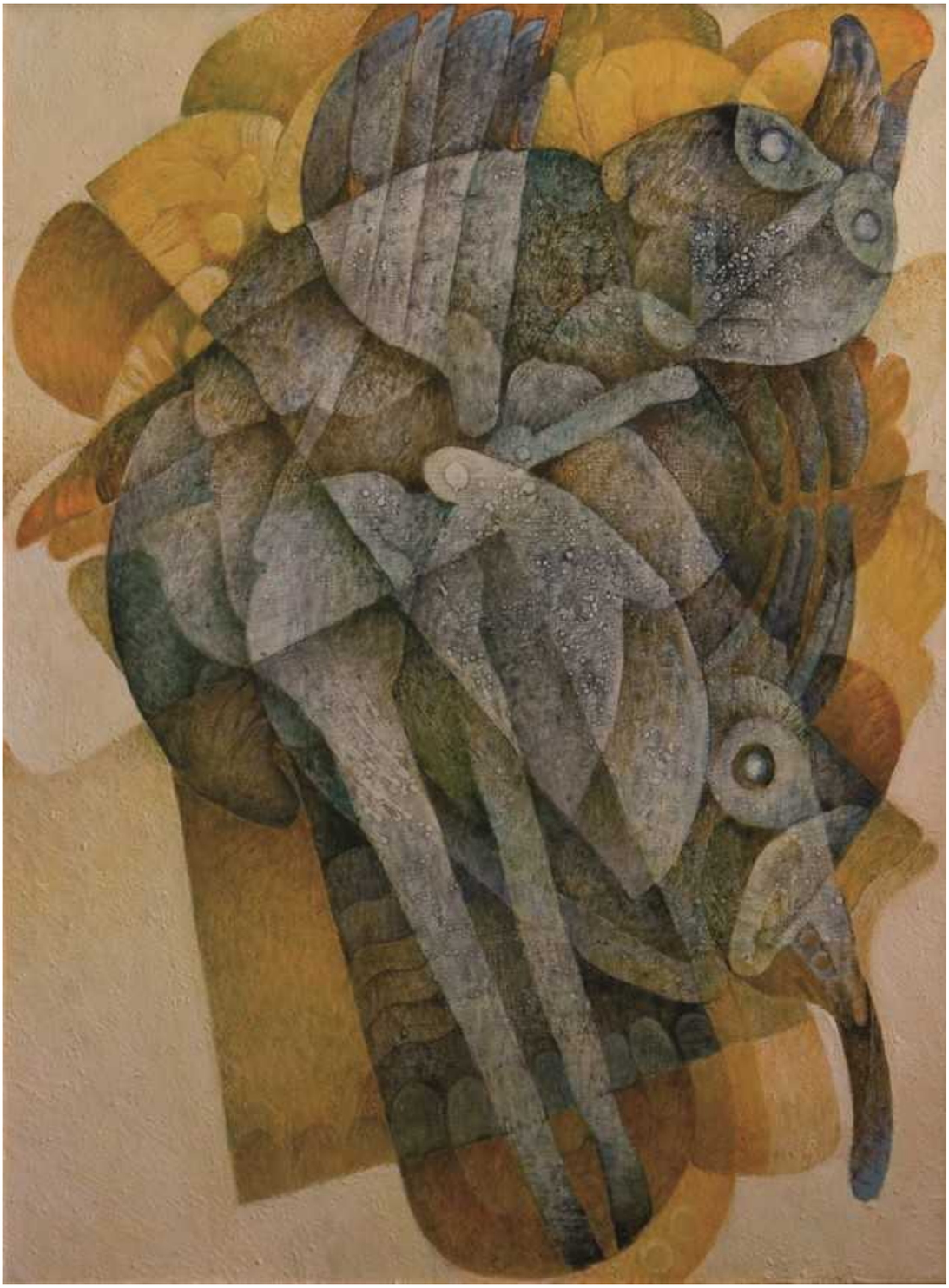
81 *Kobylka luční*, 1992, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
81 *Grass-hopper*, 1992, combined techniques on wood, 120x120 cm.
81 *Heuschrecke*, 1992, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 122 25.9.2008 13:40:21

82 *Gobio gobio*, 1995, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
82 *Gobio gobio (Clingfish)*, 1995, combined techniques on wood, 80x60 cm.
82 *Gobio gobio*, 1995, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 123 25.9.2008 13:40:22

83 *Bahňáci*, 2004, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
83 *Plovers*, 2004, combined techniques on wood, 80x60 cm.
83 *Sumpfvögel*, 2004, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 124 25.9.2008 13:40:24

84 *Modráček*, 2005, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
84 *White-spotted Blue Thrush*, 2005, combined techniques on wood, 80x60 cm.
84 *Blaukehlchen*, 2005, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 125 25.9.2008 13:40:25

85 *Papagaj*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
85 *Papagaj (Parrot)*, 2006, combined techniques on wood, 80x60 cm.
85 *Papagei*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 126 25.9.2008 13:40:27

86 *Brabčáci*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
86 *Sparrows*, 2006, combined techniques on wood, 120x80 cm.
86 *Spatzen*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 127 25.9.2008 13:40:28

87 *Chřástal*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
87 *Crake*, 2006, combined techniques on wood, 120x80 cm.
87 *Wasserralle*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 128 25.9.2008 13:40:29

88 *Larva (Zámotek)*, 1991, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
88 *Larva (Cocoon)*, 1991, combined techniques on wood, 120x80 cm.
88 *Larve (Kokon)*, 1991, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 129 25.9.2008 13:40:30

89 *Zámotek (Kukla)*, 1997, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
Vladimír Svoboda: *„Zámotek žije tajně. Schovávali jsme si je do krabiček a vždycky z nich něco vylezlo. Někdy jsme na krabičku zapomněli. Potom ‚něco' lezlo po zdi."*
89 *Cocoon (Aurelia)*, 1997, combined techniques on wood, 120x80 cm.
89 *Kokon (Puppe)*, 1997, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 130 25.9.2008 13:40:32

90 *Krdel*, 2005, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
90 *Flock*, 2005, combined techniques on wood, 120x80 cm.
90 *Vogelschar*, 2005, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 131 25.9.2008 13:40:33

X. Malířské příběhy Vladimíra Svobody

Pod tímto titulkem vyšel před deseti lety článek Bronislavy Gabrielové věnovaný výstavě pořádané k autorovu životnímu jubileu ve výstavní síni Muzea ve Šlapanicích (*Den*, 15. 8. 1997). Výstava představila práce let devadesátých, jimiž se zabývá i předchozí kapitola (spolu s pracemi let následujících) a v nichž se opravdu shledáváme s malířsky převyprávěnými příběhy, jak je to zvláště charakteristické pro tuto etapu Svobodovy tvorby, ale ne pouze pro ni.

V neskutečných, autorem vytvořených obyvatelích vodní říše – ať již je to *Venuše*, *Mořská panna*, či *Biolod'*, v obrovských *Vosách* i *Brodivém ptáku*, ve vlnících se *Grácitích* i v hrozivém *Turovi* z obrazů let šedesátých a sedmdesátých tušíme skryté životní projevy a osudy tlumočené prostředky čistě výtvarnými, bez narativních postupů. Také v řadě děl z přelomu sedmdesátých a osmdesátých let je silný dějový prvek, ať již jde o ztvárnění vzpomínek z dětství *(Drbny, Teta)*, motivů báchorek a legend *(Zrození plivníka, Sabat)*, nebo o mnohovýznamové podobenství v obraze *Chuť na maso*. I děsivý *Usurpátor* či *Diktátor* patří k dílům, která výmluvně napovídají a symbolizují dramatickou událost soustředěnou do jediného představitele a dokládají tak spojení expresivní a epické složky malířského výrazu, jež je pro řadu Svobodových maleb příznačné. Dramatický děj nacházíme i v pracích z let osmdesátých *(Hejno útočí)*.

Zvláštní kapitolou jsou pak příběhy biblické, jimž se malíř věnuje od počátku let osmdesátých a které tvoří početnou obrazovou sérii stále doplňovanou. Témata *Zvěstování, Ukřižování, Pieta* a další zahrnuje autor většinou pod pojem *Křížová cesta* – spolu s vlastním cyklem Křížové cesty s náměty tradičních zastavení. K tomuto okruhu náleží i inspirace Zjevením svatého Jana v obraze *Apokalypsa* i starozákonní příběh *Noemovy archy*. Výrazným mezníkem ve Svobodově tvorbě věnované náboženským motivům se stal rok 2007. Vznikla nová řada čtrnácti zastavení *Křížové cesty*, tentokrát vkomponovaná do nezvyklých, kompozičně ne právě jednoduchých čtvercových formátů (60x60cm), s nově pojatými „účinkujícími" postavami i s novým dotvářením známých dějů. Jednotlivé figury jsou charakterizovány nejen výrazovými

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 132 25.9.2008 13:40:34

prostředky (v rysech obličejů, gestech, postojích), ale i vnějšími znaky (oblečení, zbroj). Při zachování typických formálních rysů autorova stylu – plošnost, převládající monochromie, mozaiku připomínající skladba celku z jednotlivých částí etc. – je tato zatím poslední varianta Svobodova utkvělého námětu odlišná, zejména ve srovnání s extaticky vypjatými obrazy Křížové cesty z let předchozích. Představuje expresivní scény, dějově chápané, v nichž malířův mimořádný zájem o vyjádření biblického textu nijak nenarušuje výtvarný řád a umělecký záměr.

Dějový náboj nových maleb Vladimíra Svobody (vzniklých po roce 1990) bývá zvýrazněn důrazem na pohyb. *Sabat* z roku 1986 představující stylizovanou pololidskou figuru, rozloženou do mozaiky z jednotlivých větších a menších ploch, je statický ve srovnání s pojetím z roku 1990 *(Rej – Sabat)*. Novým, prudším pohybem jsou nadány perutě okřídlených tvorů a bytostí *(Poletucha, Perutýn, Můra)*. Dramatický pohyb oživuje děj obrazu *Kozákova láska* a klidný, rozfázovaný náznak pohybu doplňuje vyprávění o tom, jak *Toníček pase kozy*.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 133 25.9.2008 13:40:34

91 *Vosa z roku 1947*, 1998, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
91 *Wasp from the Year 1947*, 1998, combined techniques on wood, 80x60 cm.
91 *Wespe aus dem Jahr 1947*, 1998, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 134 25.9.2008 13:40:34

92 *Vlastenec*, 1992, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
92 *Patriot*, 1992, combined techniques on wood, 120x80 cm.
92 *Patriot*, 1992, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 135 25.9.2008 13:40:36

93 *Poletucha*, 2002, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
93 *Palatouche*, 2002, combined techniques on wood, 120x80 cm.
93 *Flughörnchen*, 2002, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 136 25.9.2008 13:40:37

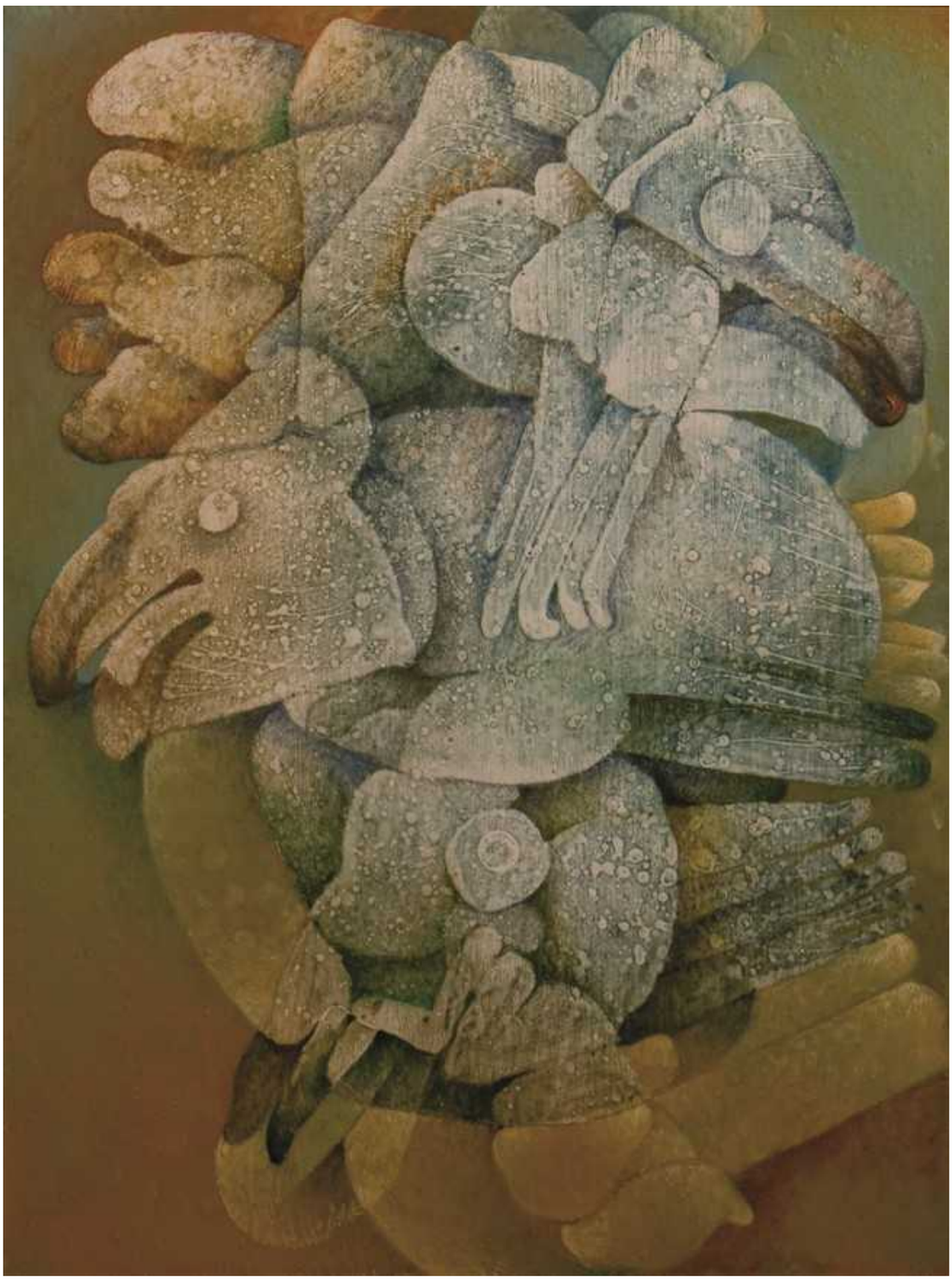
94 *Perutýn*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
94 *Perutýn (Rooster Fish)*, 2006, combined techniques on wood, 80x120 cm.
94 *Rotfeuerfisch*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 137 25.9.2008 13:40:39

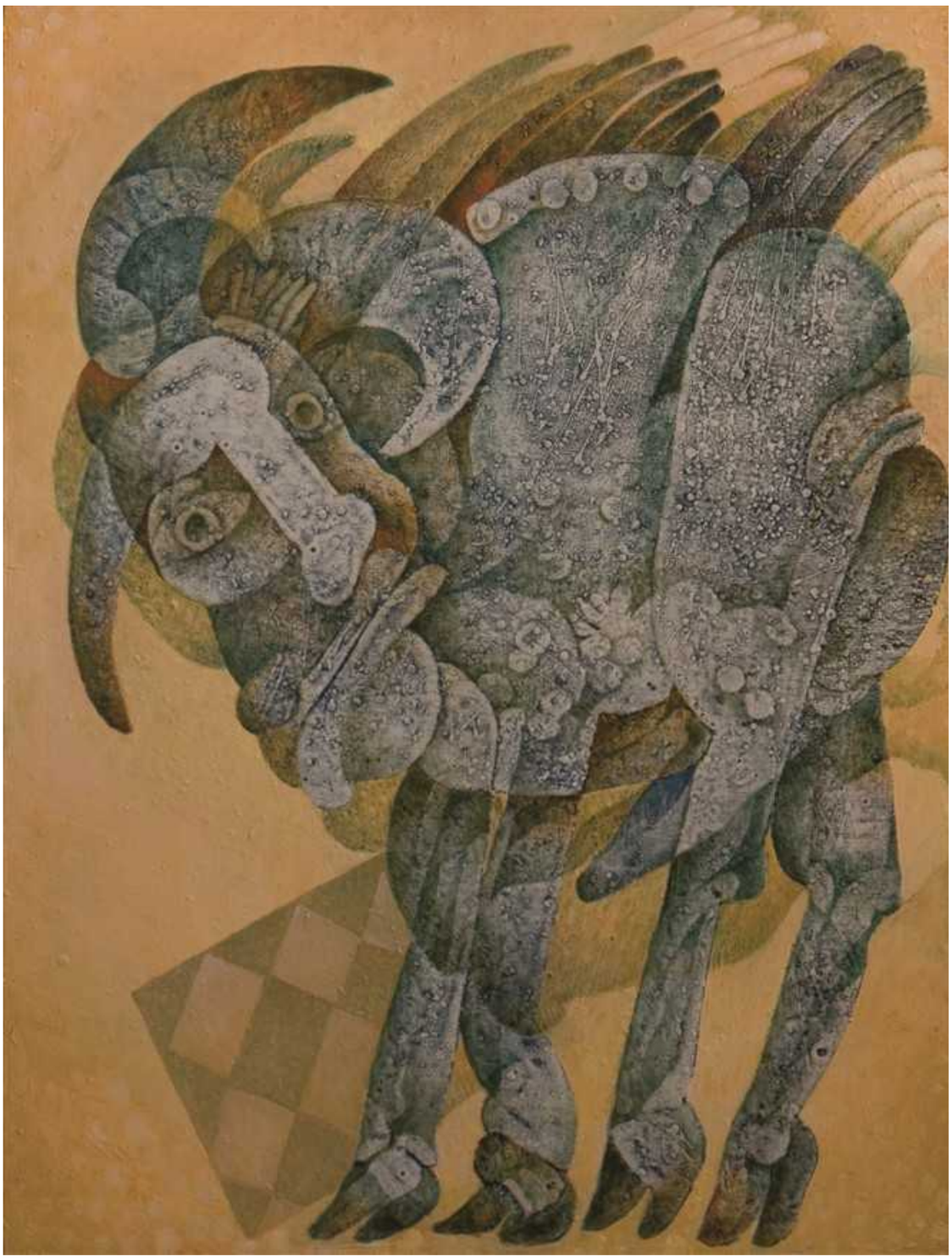
95 *U břehu*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
95 *On the Shore*, 2006, combined techniques on wood, 80x60 cm.
95 *Am Ufer*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 138 25.9.2008 13:40:40

96 *Mreny*, 2007, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
96 *Mreny (Romanian Weed Fish)*, 2007, combined techniques on wood, 80x60 cm.
96 *Flußbarben – rumänisch Mreny*, 2007, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 139 25.9.2008 13:40:41

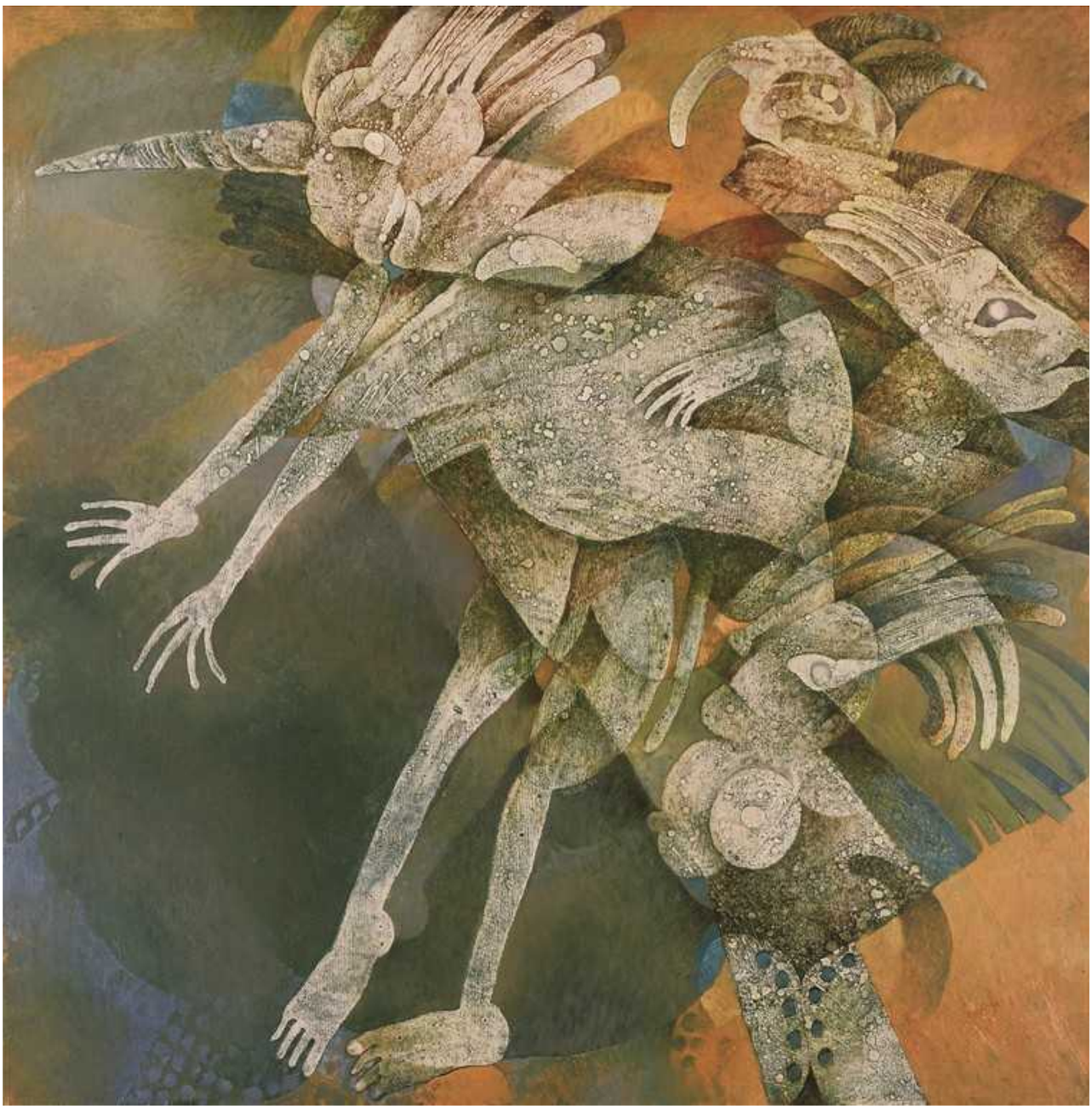
97 *Taurus*, 2007, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
97 *Taurus*, 2007, combined techniques on wood, 80x60 cm.
97 *Taurus*, 2007, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 140 25.9.2008 13:40:43

98 *Bludný Holanďan*, 2002, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
98 *Wandering Dutchman*, 2002, combined techniques on wood, 120x120 cm.
98 *Fliegender Holländer*, 2002, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 141 25.9.2008 13:40:44

99 *Rej (Čarodějnice)*, 1990, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
Vladimír Svoboda: *„Sraz čarodějnic se mi odjakživa pojil s pálením bramborové natě. Věděl jsem, že čarodějnice končívaly na hranici. Já znal jen tu vatru bramboronaťovou. Teprve v dospělosti se mi dostalo informace pro mne tehdy podstatné. Ty holky byly u toho nahé.“*
99 *Whirl (Witches)*, 1990, combined techniques on wood, 120x120 cm.
99 *Hexensabbat*, 1990, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 142 25.9.2008 13:40:45

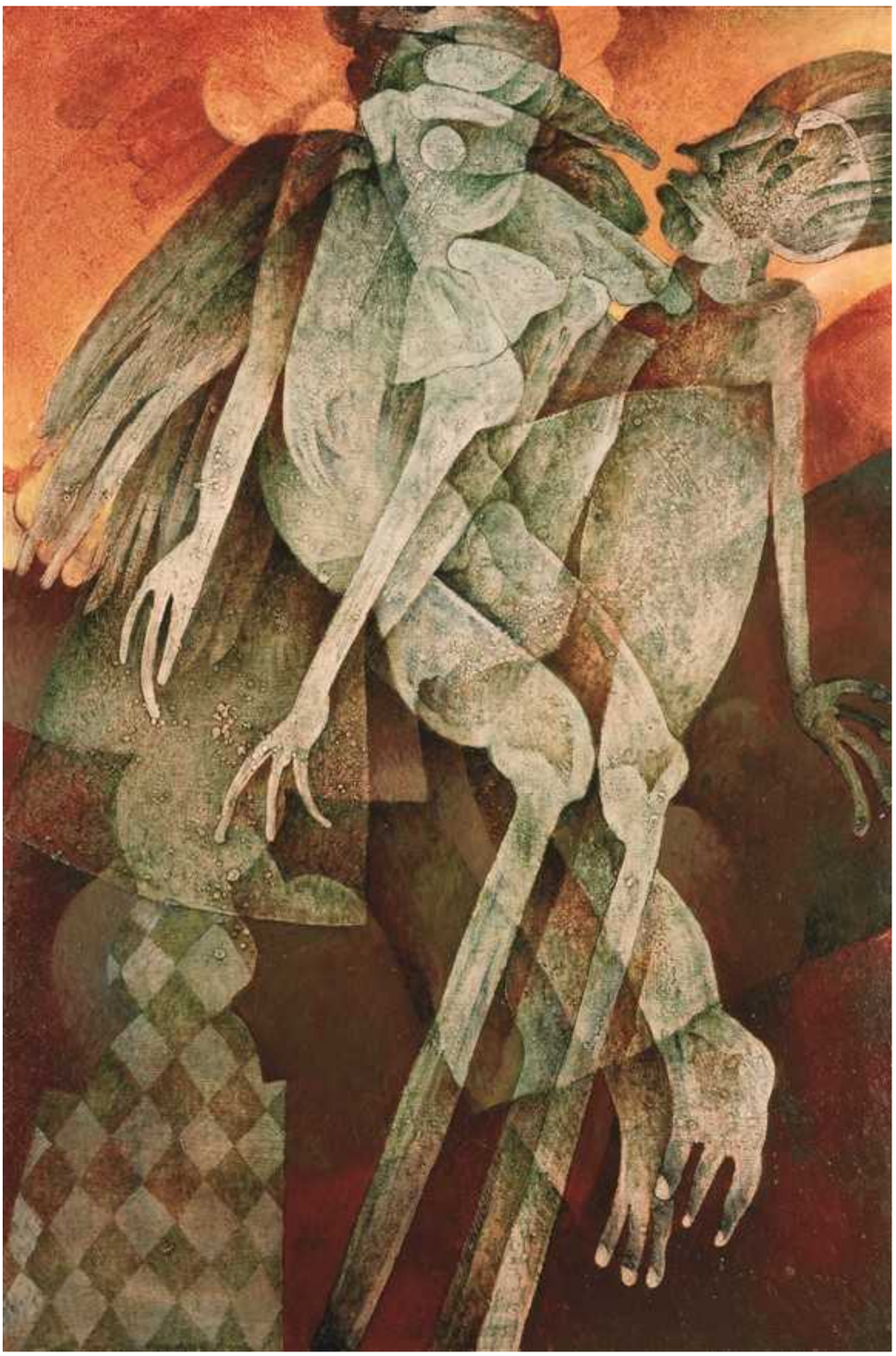
100 *Toníček pase kozy*, 1993, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
Vladimír Svoboda: *„Toníček Daňků pásával kozy. Chodil jsem vedle něj a bál se očí jeho kozla. Tam jsem začal chápat, proč je kozel symbolem ďábla. Utvrzovaly mne v tom jeho lesklé oči i to, že hrozně smrděl.“*
100 *Little Tony Herding the Goats*, 1993, combined techniques on wood, 120x120 cm.
100 *Toníček weidet Ziegen*, 1993, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 143 25.9.2008 13:40:47

101 *Přelud*, 1994, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
101 *Abstraction*, 1994, combined techniques on wood, 120x80 cm.
101 *Sinnestäuschung*, 1994, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 144 25.9.2008 13:40:48

102 *Hejkal*, 1999, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
102 *Hejkal (Mythical Forest Monster)*, 1999, combined techniques on wood, 120x80 cm.
102 *Eulenähnliches Waldgespenst „Hejkal“*, 1999, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 145 25.9.2008 13:40:50

103 *Cvičení pštrosa*, 1994, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
103 *Training of the Ostrich*, 1994, combined techniques on wood, 120x80 cm.
103 *Abrichtung des Straußes*, 1994, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 146 25.9.2008 13:40:51

104 *Cvičení sfingy*, 2001, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
104 *Training of the Sphinx*, 2001, combined techniques on wood, 120x120 cm.
104 *Abrichtung der Sphings*, 2001, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 147 25.9.2008 13:40:52

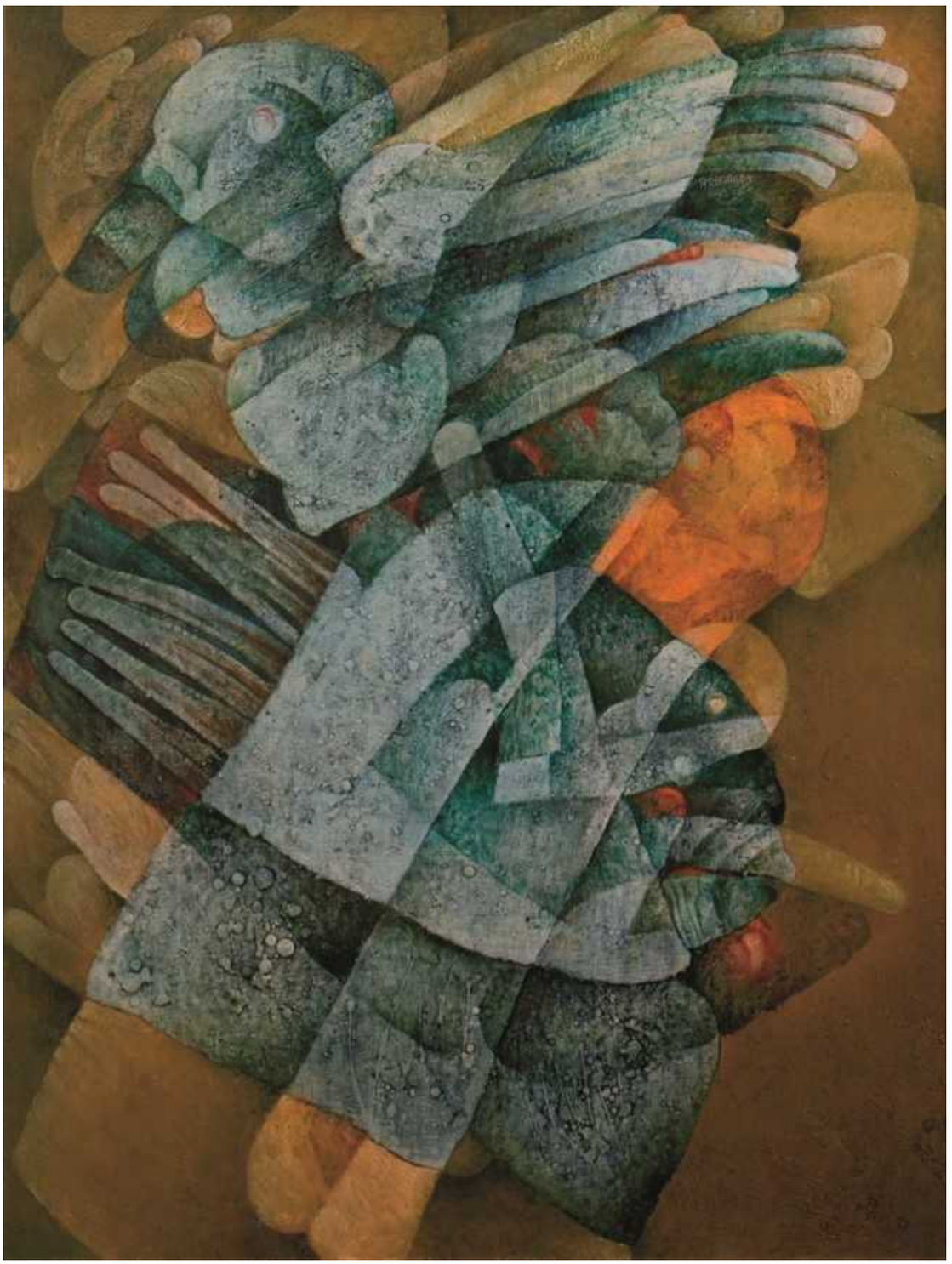
105 *Andělské troubení*, 2000, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
Vladimír Svoboda: *„Kdo navštívil skutečnou ruskou ves, ví, o čem mluvím. Kolem Vitebska, kde pobíhal malý Chagall, muselo létat hodně andělů. Nikdy na ně nezapomněl. Proto je velkým francouzským malířem.“*
105 *Angelic Trumpeting*, 2000, combined techniques on wood, 120x120 cm.
105 *Wenn Engel trompeten*, 2000, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 148 25.9.2008 13:40:53

106 *Kozákova láska*, 2001, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
Vladimír Svoboda: *„Mnoho lidí jaksi ze setrvačnosti obdivuje kozáky. Já moc ne. Možná i pro podezření, že mají raději koně než manželky."*
106 *The Cossack's Love*, 2001, combined techniques on wood, 120x120 cm.
106 *Kosakenliebe*, 2001, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 149 25.9.2008 13:40:55

107 *Rybalka*, 2005, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
107 *Rybalka (Russian Seagull)*, 2005, combined techniques on wood, 80x60 cm.
107 *Rybalka – Fischer und Fischers Unzertrennlicher*, 2005, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 150 25.9.2008 13:40:56

108 *Stepipán*, 2005, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
108 *Stepipán (The Indian)*, 2005, combined techniques on wood, 80x60 cm.
108 *Stepipán – Steppenherr*, 2005, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 151 25.9.2008 13:40:58

109 *Mamince*, 2005, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
109 *To Mum*, 2005, combined techniques on wood, 80x60 cm.
109 *An die Mutter*, 2005, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 152 25.9.2008 13:40:59

110 *Šampion Míša*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
110 *Míša the Champion*, 2006, combined techniques on wood, 80x60 cm.
110 *Champion Míša*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 153 25.9.2008 13:41:01

111 *Panenka*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
111 *Doll*, 2006, combined techniques on wood, 80x120 cm.
111 *Puppe*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 154 25.9.2008 13:41:02

Malířská dráha Vladimíra Svobody

Podobně jako byly názvy u několika předcházejících kapitol převzaty z různých autorských textů věnovaných dílu Vladimíra Svobody, je i titul této závěrečné části odkazem k práci již dříve publikované. Je to můj vlastní příspěvek do 52. čísla *Bulletinu Moravské galerie* (Brno, 1996), příznačně zařazený do tématického oddílu Ohniska pohybu, který byl zaměřen na umění druhé poloviny dvacátého století a obsahoval především medailony několika moravských výtvarníků (mezi jinými Vladislava Vaculky, Roberta Hliněnského, Pavla Navrátila, Vladimíra Vašíčka, Miroslava Šimordy a dalších).

Uvedená stať – zatím zřejmě nejobsáhlejší pojednání o malířově tvorbě – představuje v kostce charakteristiku Svobodovy malby a ani s odstupem let neztrácí, jak se domnívám, svou platnost. Některé její pasáže jsou proto s menšími úpravami použity i zde. Bulletinový text nezahrnoval ovšem – vzhledem k svému rozsahu – ani podrobnější informace o řadě prací, ani jejich přehlednější řazení do jednotlivých okruhů, ať již tematických, nebo podle vývojových etap.

Význam vývojových proměn Svobodovy malby je v citovaném Bulletinu uváděn spíše okrajově, s poukazem na stylovou jednotu a celistvost autorovy tvorby a rovněž současná monografie (viz úvod) se v zásadě tohoto hlediska nezříká, nemůže však pominout odlišnosti, které ostatně jasně vyplývají i z jednotlivých kapitol, jež se zabývají různými tvůrčími úseky a oblastmi Svobodovy malby. Tyto rozdílnosti jsou pak zvlášť patrné nejen při srovnávání prací raného údobí, ale i těch obrazů z let šedesátých a sedmdesátých, v nichž se již plně profiloval autorův výtvarný názor, s díly posledního půldruhého desetiletí.

Utváření vlastního osobitého výtvarného projevu sledujeme v tvorbě Vladimíra Svobody již od počátku let šedesátých, kdy se zřetelně formuje jak jeho nechuť k dekorativismu a příklon k niterné malbě, tak jeho charakteristická technika. Ta je založena na malbě do křídového podkladu na dřevěné nebo sololitové desce, vytvářejícího nízký reliéf, v němž je zachycen kompoziční rozvrh obrazu. Na tento základ je špachtlí nanášena barevná vrstva v prostupujících se plochách.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 155 25.9.2008 13:41:03

Kresebně reliéfní provedení zachycuje jak sumární obrysový tvar motivu, tak detaily, které ho vyplňují.
Bohatě strukturovaná barevná hmota svědčí o blízkosti a spříznění s malbou Mikuláše Medka a dalších umělců jeho okruhu. Impulz, jímž bylo pro Vladimíra Svobodu setkání s díly představitelů pražského informelu, plně odpovídal jeho vlastnímu tvořivému založení a směřování. K tomu na druhé straně patřilo i jeho zaujetí živou přírodou, jež také ovlivnilo jeho původní volbu studia na Vysoké škole veterinární. A třebaže toto studium velmi brzy přerušil, stopy téměř vědeckého zájmu a zkoumání živých organismů nacházíme v řadě jeho abstrahujících kompozic s náměty tak nezvyklými jako je vnitřek středního ucha či srdeční sval. Východiskem je mu nejčastěji zájem o organismus, jehož pitváním se lze dobrat k jeho životně důležitým funkcím a ty pak transponovat do svébytné výtvarné mluvy.
Následující okouzlení vodní faunou, bohatou říší brouků a dalších tvorů přineslo náměty neexistujících vodních živočichů a pravěkých zvířat bájných podob. Autor je zvětšuje do rozměrných obrazových ploch s pozorností a péčí svědčící jak o bezprostředním vztahu k přírodě a jejím tvorům, tak o síle představivosti vedoucí k úloze demiurga – tvůrce, stvořitele nové živočišné říše.
V těchto rozměrných kompozicích se dále vyhraňoval Svobodův výtvarný projev charakteristický napříště pro jeho další tvorbu. Důsledně plošné pojetí, bez iluzivního prostoru a objemu, je založeno na světle a na široké stupnici valérů spíše než na bohatství barev.
V sedmdesátých letech rozšiřují motivickou oblast náměty lodí, Venuší i mořských panen, ale také obrazy neznámých, hrozivě útočných mohutných tvorů představujících skrytá i zjevná nebezpečí. V letech osmdesátých následují kromě jiných i figurální díla zvláštního druhu. Složité skladby jednotlivých tělesných částí vytvářejí podobu postav jako symbolů různých vlastností a zároveň jako ohlasy zážitků z dětství. K těm náleží i často se vracející vzpomínky na vyslechnuté báchorky a zkazky o zlých čarodějnicích a jejich sabatech.
Nepomíjející přitažlivost, jakou mají pro Vladimíra Svobodu náměty z říše zvířat, se promítá i do fantaskních obrazů, v nichž autor kombinuje prvky zoomorfní a antropomorfní. Utkvělým tématem se stávají ptáci jako nositelé rozmanitých vlastností i příběhů a dějů. Jejich křídla propůjčuje malíř i jiným bytostem a tvorům a dokonce i krajinám, jež jsou v jeho podání rovněž fantaskním světem jen vzdáleně spojeným s reálnými přírodními formami.
Svobodův mimořádný smysl pro monumentální rozvrh plochy jej přímo předurčoval pro realizace v architektuře. Svou schopnost velkorysých řešení rozměrných obrazových ploch uplatnil autor v řadě interiérů

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 156 25.9.2008 13:41:04

veřejných budov nebo podniků. V jejich provedení důsledně sleduje vyjádření charakteru podniku nebo instituce, kde je malba umístěna, přičemž vychází jak ze stylizovaných, v podstatě abstraktních forem, tak z reálných prvků ve skladbách stylizovaných vedut.
Specifickým druhem „zakázkových“ prací jsou pro Vladimíra Svobodu od osmdesátých let biblické motivy vytvářené pro sakrální prostředí. Jejich formální výraz, zejména výrazný expresivní přízvuk, je v lecčems odlišný od ostatní tvorby, i v nich však zůstává zachována typická stylizace a transformace reálných forem. Tyto nekonvenčně pojaté figurální kompozice biblických postav jsou však i součástí umělcovy volné tvorby jako projev osobní náboženské zkušenosti.
Od konce let osmdesátých a zvláště po roce 1990 vznikají ve Svobodově ateliéru malby – ve srovnání se staršími pracemi – výrazně prosvětlené. Barevná střídmost sice většinou přetrvává, jejich kolorit je však ve znamení jasných, téměř transparentních barev. Výtvarné pojetí směřuje ke komplikované tvarové skladebnosti, v níž jsou reálné prvky často zašifrovány a znejistěny. Proměna se dotýká i velikosti obrazů – rozměrné kompozice vystřídaly střední formáty, pečlivě promalovávané, s překrývajícími se průzračnými barevnými plochami. Autorova příznačná malířská technika zůstává v podstatě nezměněna, nízký reliéf tvořený křídovým podkladem a barevnou hmotou, je však mnohem plošší, okem téměř nepostřehnutelný, čímž je ještě zdůrazněna důsledná plošnost malby. S velkou pozorností jsou zachycovány jednotlivé části obrazu v ploškách vytvářejících jakoby mozaiku se složitou kompoziční osnovou. Objevují se variace známých témat v novém zpracování, část s výrazným epickým nábojem – podoby hmyzích, vodních a dalších tvorů, především ptáků, ale také nových pololidských, polozvířecích bytostí zbavených někdejší statičnosti.
Také pro práce uplynulých necelých dvou desetiletí, v nichž se jeho osobitá výtvarná řeč výrazně kultivuje, platí totéž, co charakterizuje Svobodovu tvorbu jako celek: jejím východiskem je především zájem o přírodu a hluboké sepětí s ní, které prakticky vylučuje inspiraci technickou civilizací a řeč geometrických racionálních forem. Malířova fantazie ve spojení s poznáním reálných přírodních tvarů vytváří svět nových živých i neživých forem, jimž nechybí básnická nadsázka ani groteskní bizarnost a humor. Jeho pojetí se pohybuje na pomezí abstrakce a figurace. Ryzí výtvarnost a obsahová sdělnost – v těchto pólech neshledává Vladimír Svoboda protiklad, nemíní jedno obětovat druhému. Jeho neiluzivní, složitě komponovaná malba působí jak svou formální vytříbeností, tak bohatou obrazotvorností, díky níž vznikají stále nové útvary na hranicích skutečnosti a fantazie. Jeho vlastní transformování strukturální malby, z níž vyšel v šedesátých letech jeho

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 157 25.9.2008 13:41:04

osobitý styl, autentičnost výrazových prostředků i technická pečlivost jej staví mimo nejaktuálnější proudy a dobové výtvarné výboje. Současná monografie je výsledkem snahy poskytnout souhrnnější pohled na Svobodovu tvorbu v celém průběhu jejího dosavadního vývoje a s důrazem na její charakteristické rysy, které určují její závažné místo v soudobé české malbě.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 158 25.9.2008 13:41:04

„Anatomie philosophique“ v malířském díle Vladimíra Svobody

Vladimír Novotný

Vztah vědy a umění je základním motivem k výstavě brněnského malíře Vladimíra Svobody v prostorách biologických ústavů ČSAV – prostředí moderní vědy. Malíře, který je svou tvorbou bytostně spjat s přírodním děním a postavením člověka v něm. Dílo dnes 45letého umělce jako by bylo naplňováním jakéhosi malířského „rekapitulačního zákona“, kdy uměleckým obrazem stopuje vývoj světa, přírody. Ve vlastním thesauru – bohaté pokladnici paměti – má uloženy prožitky dětství v ještě civilizací nepostižené krajině, zážitky vesnického chlapce, vědomosti ze škol, pracovní zkušenosti výtvarníka vědeckých ústavů (jmenujme aspoň ústav Anthropos), přátelství mnoha lidí nejrůznějších povolání i životní zkušenosti umělce, což vše je výchozím materiálem pro umělecké postavení.

Přednostním tématem v minulosti – k němuž se malíř vracívá dodnes – je živá příroda sama o sobě. Je to hledání prapůvodu, probíjení se k podstatě přírodních tvarů s náruživostí výtvarníka. Obrazy přivádějí diváka k prastarým formám vodního živlu jako prvotního prostředí všeho živého *(Loděnka)*, či dynamiky života v živlech *(Pták ve větru)*. Obklopen organickým světem malíř jej analyzuje, rozkládá na tvarotvorné prvky, „morfy“, které využívá jako výtvarný znak. Filtrace abstrakcí vede k malířskému přepisu základních stavebních plánů, invariantní struktury, se zachováním principů symetrie, polarity a metamerie organismů. I v dnešních obrazech (*Létavice, Pavouček, Brodivý pták* apod.) se objevuje základní výrazivo: kruhová „řídící ústrojí“, podélné „osy“, ať oporné nebo metabolické a různotvará, variabilní „periferní zařízení“ determinovaná okolím biologických objektů, pojímaných jako otevřené systémy. Výtvarné, tj. v přísném slova smyslu morfologické prvky, pak slouží k syntéze – k vytváření nových „živých systémů“ v malířově obrazotvornosti. Imaginací vzniká nový živý svět – fantaskní fauna.

Osvobozená fantazie ve Svobodově fantaskní fauně je onen posun, určité popření viděné reality, ale i její současné povýšení až do úsměvného groteskna (*Zrození plivníka, Špic račí* apod.); to je ono „ozvláštnění“, které umožňuje při nazírání jevového celku pronikat (i nevědomě) do podstat struktury živého. Svobodova zvířata sice v paleontologii a zoologii neexistují, ale přesto působí velmi skutečně, protože odpovídají vnitřní logice přírody. Citlivý vnímatel je vtahován do umělcova světa a přes vnějškovou nepravděpodobnost proniká nevědomě do pratvarů a struktur světa, z něhož vyšel a jehož je nedílnou součástí dodnes, jak svým ústrojenstvím, tak základním způsobem života.

(Vybráno z katalogu výstavy v Mikrobiologickém ústavu, Československá akademie věd, Praha, 1983.)

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 159 25.9.2008 13:41:04

Obrazy Vladimíra Svobody

Pavel Švanda

Na obrazech Vladimíra Svobody vidíme trochu jiný svět než ten, do kterého ráno otevíráme oči. Konec konců proč také rozmnožovat všednost, která nás obklopuje, ať chceme nebo nechceme? Když už malíř maluje lidskou tvář, krajinu, ulici, tak to nedělá kvůli nim. Spíše maluje to, co v té tváři, v tom poli nebo lese nachází navíc. A nejčastěji právě to navíc, to tam malíř vkládá sám ze své osobní zkušenosti.

Vladimír Svoboda také maluje svou lidskou a velmi osobní zkušenost. Tuto zkušenost nemohl vložit do té běžné reality, která nás všechny každý den obklopuje. Protože se snaží zachytit svou vnitřní, duchovní zkušenost, přímo náboženský zážitek světa a člověka. A když už mluvíme o náboženské zkušenosti, musíme nabrat dech a říct jasně, že Vladimír Svoboda maluje také svou zkušenost Boha.

Když slyšíte, že malíř ztvárňuje náboženskou zkušenost, tak si představíte dynamické, vášnivé obrazy plné živých postav, působivých barev, obrysy vyprávějící příběhy, obrazy jen promluvit. Protože pod náboženskou malbou si pořád ještě představujeme hlavně barokní tradici. To jsou právě ty obrazy, se kterými se nejčastěji setkáváte v našich kostelích. A v případě Vladimíra Svobody nebudeme zas až tak vzdáleni od pravdy. On je ctitelem barokní malby. Svým způsobem na barokní malířství navazuje. Jenomže tím způsobem, jaký dovoluje dnešní doba. Prožitky Vladimíra Svobody patří ke světu dnešního člověka. Proto nemůže malovat tak, jak maloval Brandl nebo Rembrandt. Ale také nemaluje jako Picasso.

Od Brandla, od Škréty, od Rembrandta se Svobodova tvorba odlišuje hlavně tím, že reaguje na rozložení, na atomizaci obrazu světa. V naší době došlo k něčemu zvláštnímu. My sice vidíme lidské tváře, krajinu, oblohu, domy, ale očima vědy víme, že základní podoby života jsou mnohem elementárnější, podrobnější. Vzpomeňte si, jak vypadá život nahlížený čočkou mikroskopu. Vzpomeňte si na to, co všichni známe, protože jsme to viděli v kině nebo na obrazovce: ty živé, dynamické tvary, jež laik nedokáže pojmenovat, ale které často musíme jaksi proti své vůli obdivovat. Ty tvary, které lidskému oku nabízejí podivuhodná dobrodružství, velice připomínají právě svět, jak jej vidí a maluje Vladimír Svoboda. Jednou mně vykládal, jak se už v dětství nevědomky učil úctě k přírodnímu tvaru na vykotlaných kmenech vrb, které rostly u potoka. Což ještě pořád můžete někde vidět, i když těch přirozených lučních situací valem ubývá. Malý Vladimír si pečlivě všímal, ale to zjistil až po desetiletích, jedinečného zakřivení kmenů, dynamiky větví, vykotlaných ulit, která mu dnes na jeho obrazech symbolizují tajemství. Řeknete tedy: proč on jednoduše nemaluje vrby? Na to je prostá odpověď: protože je dospělý, protože už ví, že moderní svět a zejména současný člověk je příliš složitý. Už není možné zkušenost tohoto světa a tohoto člověka vyložit způsobem, jakým pracoval třeba Hollar. Svobodova úcta k živému malířskému detailu a k jeho struktuře ukazuje také k dílu Mikuláše Medka, s nímž se Svoboda před mnoha léty potkal, a byla to pro něj důležitá chvíle.

Dobrá, namítnete: v těch zvláštních ale nepochybně kultivovaných tvarech

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 160 25.9.2008 13:41:04

na těchto obrazech je zachycena jakási vnitřní detailní příroda, z níž se náš svět vlastně skládá. Ale kde je náboženská zkušenost? Kde je tu přítomen Bůh? Na tuhle otázku si můžeme dát dvě odlišné odpovědi. Mohli bychom si ukázat několik obrazů, uvést k nim názvy a říct, že tahleta skvrna symbolizuje tohle a tahleta křivka je vázána tam k tomu ději. Právem však namítnete, že přesto nepoznáváte tu tradiční vnější podobu náboženských příběhů, které jsme zvyklí. Proto bych dal přednost jiné odpovědi. Řekněme, že Svobodova malba je náboženská svým meditativním setrváním pod povrchem skutečnosti. Ukazuje nám to, co vidíme vnitřníma očima a co si sami neuvědomujeme. Dnešní svět, ten povrchní svět, o kterém si myslíme, že jenom on je ten skutečný, ten svět je rychlost sama. Pořád někam utíká a strhuje nás s sebou. Ale to, co vidíme na Svobodových obrazech, to není útěk, to je soustředění, to je setrvání. Někde jsem četl, že každé skutečné soustředění je vlastně už určitý druh modlitby. Svobodovy obrazy nejsou náboženské tím, že ilustrují zbožné příběhy, nýbrž tím, že berou tento svět vážně. Skutečně náboženský člověk chápe tento svět a jeho vnitřní podobu jako dílo Boží. A jako jeviště, na němž se odehrává množství lidských tragédií. Jenom nenáboženský člověk tomuto světu nedůvěřuje, rád by ho vzal z Božích rukou a z gruntu předělal a vylepšil a nejraději by z něj udělal nějaké ty neskutečné zářné zítřky.
Vladimír Svoboda nemaluje ani jako Rembradt, ani jako Picasso. Setrvává tváří v tvář niterné dramatické podobě reality a – nenutí nás, avšak nabízí nám příležitost, abychom v tomto zastavení setrvali spolu s ním.

(Komentář k televiznímu filmu o díle Vladimíra Svobody – pro Českou televizi, Brno.)

Vladimír Svoboda má svůj ustálený výrazový repertoár

Jiřina Hockeová

Vladimír Svoboda si velmi brzy vytvořil svůj osobitý výtvarný výraz a styl, který neustále kultivuje. Vychází ze zvolené techniky, akcentující plošnost a využívající cit pro strukturální mnohost. Jeho obrazy charakterizuje monumentálně dekorativní rozvržení kompozice a spleť vzájemně se prostupujících útvarů, které jsou vymezeny kresbou. Ta se uplatňuje v obrysové linii jako hrana plochého reliéfu i prostředek jeho tvarové diferenciace. Zejména u starších obrazů vzniká jakási kresebně přehledná arabeska, která je kompozičním základem obrazu. Později se ve Svobodových obrazech stylizované prvky vnější reality množí a zhušťují, autor z nich sestavuje složitější a kompaktnější konfigurace, tíhnoucí k větší tvarové pitoresknosti. Je tu patrná i jistá hravost a radost z tvůrčího procesu, která je mnohdy pro malíře důležitější než sám finální výsledek.
Vladimír Svoboda má svůj ustálený výrazový repertoár, k němuž patří i charakteristický kolorit. Neútočí na diváka pestrostí barev, ale omezuje barevnou škálu na monochromní kolorit, který je v poslední době stále decentnější. Působivá emotivnost Svobodových obrazů je založena na nuancování světlé barevnosti několika málo barev: modrou vystřídaly harmonické souzvu-

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 161 25.9.2008 13:41:04

ky valérů šedí, zelení a okrů. Autor dovede v jednom barevném akordu vyjádřit celou sumu malířského poznání.
Osobité a stylově nezaměnitelné dílo Vladimíra Svobody neprošlo během let výraznými vývojovými zvraty. Nese pečeť vzácné kontinuity a vykazuje malířovu věrnost vlastnímu výtvarnému názoru. Snoubí se v něm tvůrčí fantazie a umění spojit ji s reálnými podněty v kvalitativně nové a umělecky hodnotné celky.

(Výňatek z katalogu výstavy v Domě pánů z Kunštátu, Brno, 1987. Vydal dům umění města Brna.)

Tři důvody, proč mám rád malování Vladimíra Svobody

Milan Uhde

Obrazy Vladimíra Svobody na první pohled vzbuzují dojem robustní a hranatý. Malíř tím prozrazuje, že je vědomým dědicem moderny reprezentované především kubisty. Znalci mluvívají o tvarové geometrizaci. Vždycky jsem si ji spojoval nikoli se zálibou ve zjednodušení, ale se snahou sestoupit k základům a k archetypům. Geniální Moravan Leoš Janáček zhruba v téže době, ale zcela osaměle hledal pramen operní melodiky v takzvaných nápěvcích, to znamená v elementárních tónových seskupeních, jimiž se vyznačuje citově zabarvená lidská mluva.
Směřování k základům se ve Svobodově malování projevuje zvláštní hravostí, která jako by kontrastovala s hranatým prvním dojmem. Svoboda je doma v přirozeném světě, který člověka obklopuje. Jeho plátna se věnují známým tvorům a věcem, ale neomalovávají je. Vidět umí Svoboda pouze tak, že vše, co má před očima, mění v objekty hry. Proto se na rozdíl od mnoha svých kolegů nedal svést k čisté abstrakci. Potřebuje prožívat napětí mezi zahlédnutou skutečností a výsledkem hry, na němž se ústrojně podílí náhoda. K tomu prožitku zároveň zve své diváky. Rád přiznávám, že mě tím získal mezi své vyznavače.
Moderní umělci vytyčili v minulém století závazek absolutní novosti. Malíř je povinen experimentovat a vynalézat. Co objevili jiní, nesmí opakovat. Původně inspirativní požadavek ovšem vedl k jednostranné technologizaci: objevy se soustředily na postup a proceduru. Vrhat prakem na plátno kuličky smáčené v nejrůznějších barvách a z jejich náhodného otisku těžit předem nevypočitatelné tvarové a barevné konfigurace byl z toho hlediska regulérní pokus vytvořit, co ještě nikdo nevytvořil. Kritikové a teoretikové to loajálně pojali do dějin umění.
Tak daleko se svou hrou Vladimír Svoboda nedospěl. Při veškeré modernosti zůstal oddán tradici v tom smyslu, jak ji chápali staří mistři: jako rukodělné úsilí. Nesdílel a nesdílí avantgardní utopické představy, že jednoho dne budou umění dělat všichni. Stačí přikročit k jeho obrazům blíž – a i laik rozpozná, jak důsledně je každá ploška rozvržena a každý odstín poctivě vypracován. Musím přitom myslit na výrok doktora Rieuxe, hrdiny Camusova románu *Mor*: Proti

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 162 25.9.2008 13:41:04

morové epidemii neznáme účinný lékařský prostředek. Zní to podivně a téměř paradoxně, ale „jedinou obranou proti moru je poctivost“.
Hravost spojená s poctivostí je další důvod, proč jsem si Svobodovy malby oblíbil. Slyšel jsem odborničky pochybovačný postřeh, že prý maluje stále stejně. Kritik si vytvořil měřítko z díla umělců Picassova typu, z díla, které se v jednotlivých etapách tvůrcova vývoje mění tak pronikavě, že se jeho jednotící svorník nenabízí divákovu zraku a skrývá se pod povrchem. Obrazy Vladimíra Svobody se naproti tomu poznají okamžitě a není to podle mě žádná slabina. Na jejich autora se dobře hodí výrok tuším Alfreda de Musseta: „Má sklenice není velká, ale piju jen ze své sklenice.“
Svobodova až úzkostlivá věrnost sobě samému je mi srozumitelná a drahá. Souvisí s jeho občanskými postoji. V časech agresivní nepřízně moci vůči každé osobitosti vytrval při svém nazírání, ačkoli úřady odmítaly pokládat jej za umělce. Díky své krásné zavilosti a také díky statečné podpoře, které se mu dostalo od jeho ženy, odolal moru, jenž lámal charaktery a marnil talenty propadnuvší iluzím o možnosti koexistence se zhoubnou epidemií. Občan a tvůrce srostli ve Svobodově osobnosti šťastně a nerozlučně. Není proto divu, že malíř, který odolal nesvobodě, unesl i dnešní svobodu, ostatně v duchu svého milého nomen omen.
Třetí důvod, proč mám rád Svobodovy obrazy, tkví v jejich vzácné a dnes téměř ojedinělé radostnosti. Jejich autor se sice umí nádherně rozhněvat například na umělecké živnostníky a jiné příživníky, kteří svobodě vyčítají, že jim nezabezpečuje odbyt a obživu, ale maluje z hloubi souladu se světem, jak jej Bůh stvořil. Podstatným leitmotivem jeho maleb je chvála. I v tom je krásně zavilý. Zaslouží si za to vděčnost, obdiv a lásku. Jsem poctěn tím, že jsem dostal příležitost vyznat se z ní veřejně. Těším se z toho, že po generaci Bohumíra Matala a Jánuše Kubíčka dokládá Vladimír Svoboda, že Brno dál rodí skvělé malíře.

(Zahájení vernisáže výstavy Vladimíra Svobody, Brno, Galerie Hlinky, 2006.)

S Mistrem jsem se seznámil před 38 lety

František Schildberger

S Mistrem jsem se seznámil před 38 lety (spočítal jsem si to na kalkulačce, takže je to pravda – je to elektronicky ověřeno!). Už tehdy byl Mistr úplně stejný jako dnes a připadá mi, že i stejně vypadal, což bude asi můj vlastní optický klam způsobený tím, jak Mistra vnímám. Jako muže neuvěřitelného optimismu (ano, optimismu, i když a právě proto, že skoro pořád na někoho anebo na něco nadává), člověka úžasných, neměnných mravních zásad (no ano, už je to tak, píši o umělci a dovolil jsem si použít spojení slov „mravní zásady“!!) a dnes už zřídka vídané loajality vůči všem a všemu, co a které přijal. A neznám jiného tvůrce, který by byl tak přirozeně skromný jak Mistr Svoboda a nestavěl si pomníky a neodhaloval za živa pamětní desky. Mistr Svoboda je v tomto jak velcí středověcí Mistři: především se snaží odvést dobře svou práci,

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 163 25.9.2008 13:41:04

nehledá v umění freudistickou kompenzaci za a pro svoje ego. Když mluvím o Mistru Svobodovi, prostě nejde, abych se aspoň nezmínil o paní doktorce Svobodové: vždyť já snad ani nevím o lepším manželství dvou takto angažovaných lidí; bez jakýchkoli řečí o dvoukariérovém svazku, kvótách na práci v kuchyni a v politice, feminismu a rovnosti šancí – dvě osobnosti, které se zcela samozřejmě ve všem podporují, rozumějí si a všechno dělají společně.
I když se jeden z nejslavnějších Mistrových cyklů jmenuje *Blanokřídlí*, jeho obrazy na mě vždycky působily vyzařováním pevnosti; snad – ale proč „snad“: jistě to souvisí i s Mistrovou odolností vůči komunistickému režimu, který jej nikdy nezlomil ani šikanou ani svými přísliby a lákadly.
Mistr Svoboda někdy maluje ne na plátno, ale na pevný podklad; používá svoji typickou, velmi náročnou, silně pastózní techniku – to však není příčinou, že mám pocit, že kdybych do kteréhokoli z jeho obrazů hodil nožem, nůž by se odrazil a neškodně dopadl s ulomenou špičkou k zemi … Tak pevná mi připadá Mistrova malba. Pro mnoho lidí, utlačovatelů (tj. komunistů) i nekomunistů byl Svoboda po celá desetiletí zvláštním „divadlem“, jakýmsi ostře sledovaným experimentem a šokujícím důkazem, že i uprostřed režimu marxistické diktatury je možné odolat, zůstat svůj, pevný, žít jinak.
Mistr nepoužívá žádné zlaté řezy a podobné spočítané rozměry; kompozice jeho obrazů je velice osobitá, charakteristická a silná: vždycky mi připadalo, že na jeho obrazech je zachycen předmět nebo děj o hodně větší, než jak to odpovídá rozměrům délka krát šířka. Jako by se děje a předměty jeho malby tlačily přes okraje ven, jako by se do nich nedokázaly vejít. A tak to také doopravdy je –.

(2007)

Za tohle ti děkuji, Svobodo

Josef Souchop

Světlo zezadu z renesance

Malíř Vladimír Svoboda chtěl namalovat
Slova svého přítele básníka Jana Skácela
Jak tak spolu stáli u malířského stojanu napadlo mi že
Slova poezie přinášejí světlo zezadu
Osvětlují věci zezadu jak na renesančních plátnech
Přes pukliny času míří cesta do jedinečného světa
Jde o moudrost něco co přesahuje i filozofii
Maska která zároveň zakrývá i dešifruje

Malíř Vladimír Svoboda vysedával nad mikroskopem
A potom stával nakloněný nad rozmalovaným plátnem
jako chirurg nad operačním stolem v kosmické lodi
Operují se broučí střívka stačí několik řezů štětcem
A z měkoučkých vnitřností se rodí trnitá kolečka věčnosti

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 164 25.9.2008 13:41:05

Jsou měděná žlutá a najednou tikají všemi zářnými barvami
Je to Vladimírův zlatý řez obrazem na němž odlétá jeho
chlapecký sen – chlupatá ryba s andělskými křídly

Jako mladý redaktor jsem byl zaměstnaný v brněnské pobočce *Lidové demokracie*, a když na mne dolehla tíha velkoměsta, oznámil jsem šéfredaktorovi, že napíšu reportáž z restaurátorské dílny na Petrově. „Už zase?“ divil se můj nadřízený, ale protože měl také rád umění a historii, mávl rukou, že ať tedy napíšu další článek. A už jsem stoupal přes Zelný trh na brněnské návrší Petrov, kde v uličce vedle katedrály sv. Petra a Pavla sídlila restaurátorská dílna bratří Kotrbových, v níž také pracoval malíř Vladimír Svoboda. Jakmile jsem procházel kolem katedrály sv. Petra a Pavla, měl jsem dobrý pocit. Věřil jsem, že tohle místo je posvátné. Jednou jsem byl v těžké životní situaci, prosil jsem zde o pomoc – a dostalo se mi jí. Jak mi vysvětlil Vladimír Svoboda – v té chvíli na mne byla seslána milost. „Ale aby ti ta milost zůstala, musel bys být, ty dobytku, skutečně opravdu věřící člověk, a ne nějaká oportunistická a konjunkturální svině,“ doplnil vzápětí přátelsky a s křesťanským úsměvem Svoboda. (Musím ale přiznat, co jsem mu zatajil – že v jistém místě na konci petrovské uličky jsem míval podivný pohanský pocit – jako bych byl svědkem rituálního činu bardů a ovatů, muselo se tu odehrát něco prazvláštního, ba až strašného – bolest mi vždy stiskla břicho, jako by mnou právě projel na koni kvádský rytíř.)
Snad to tak muselo být – restaurátorská dílna na brněnském Petrově byla v bývalé konírně a všechny ty pachy ze středověku tu zůstaly zachovány ve stěnách, a nyní se mísily s vůněmi dřeva, barev, laků, rozpouštědel a dalších chemických přípravků, které restaurátoři potřebují ke své práci. Měl jsem tenhle prostor rád, doslova jsem utíkal z města, a jakmile za mnou zapadla vrata do krátkého vstupního průjezdu, cítil jsem, že jsem zachráněný, že budu na nějakou tu hodinu svobodný. Heřman Kotrba a Vladimír Svoboda se dílnou pohybovali jako středověcí mistři. Pracovali a přitom rozmlouvali o problémech Univerza, a když procházeli kolem nějakého rozdělaného díla, nezapomněli to plátno nebo sošku fachmansky pohladit a říct, co tahle věc ke své dokonalosti ještě potřebuje. Pracoval zde také akademický sochař Miloš Vlček, který své bájné, strašidelné lodě, vynořující se jakoby z hlubin pravěku, tesal skutečně z prehistorických kmenů, některá dřeva možná mohla být stará i milion let. Vladimír Svoboda si počínal jako kdykoliv jindy – stál, maloval, natíral či opravoval plátno a vedl nepřetržitý monolog, do něhož mohl vstoupit pouze Heřman Kotrba díky svému mistrovskému postavení. Já jenom tehdy, pakliže jsem byl na něco dotázán. Musím být upřímný – líbilo se mi, že mohu pouze poslouchat Svobodovo promlouvání o současné politické situaci, o zblblosti i zbabělosti organizovaných výtvarníků, o marnivosti ženské i o praktikách středověkých řemeslníků. Bloudil jsem dílnou, v níž byly hromady rozmalovaných i opravovaných obrazů, dřevěných sošek, soch svatých i torza kostelních andělů, a z oken dílny jsem hleděl dolů na brněnské nádraží nebo daleko do zelené jihomoravské dálavy – dokonce se mi někdy zdálo, že vidím obrysy Pálavy. Svoboda zjistil, že pomateně bloumám dílnou a rozněžněle zírám z okna, proto mi začal klást neúprosné „lacovské“ otázky, na něž se muselo odpovídat.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 165 25.9.2008 13:41:05

„Říkals, že ti moje obrazy připomínají něco z da Vinciho nebo z Bosche. Tomu nerozumím. Jako že je kopíruji?“
„To ne, nechci tvrdit, že bys nemaloval srdcem, ale připadá mi, jako bys zkoumal svět přes ta plátna pohledem vědce – to je systém da Vinci, nebo očima fantazie – to je systém Bosch.“
„Tomu fakt nerozumím. Já nic nezkoumám. Já to tak cítím a proto to tak maluji. A ne jako ti podvodníci, co si hrají na umělce. Namaluje si ptáka na zeleno, vyleze na pódium a prohlásí toho svého ptáka za umělecké dílo. A blbí snobové říkají, že když je nějaký předmět označený cedulkou, tak je to umělecké dílo. Třeba jede z Prahy do Brna autem a táhne za sebou celou cestu na provaze kámen. A ten oškrabaný šutr označí cedulkou jako Kámen tažený – a je to umělecké dílo. Nebo si namaluje ptáka na zeleno!“
„Měli bychom dokoupit svinibrodskou zeleň,“ navázal suše mistr Kotrba.
„Jo, Hermane, já to zařídím. Ale těm sviním podvodnickým to nedaruji! Já jim to všem řeknu, co si o nich myslím!“
Nádherné bylo, když nějaký návštěvník přinesl láhev skvělého vína, jehož chuť byla palčivě suchá na patře a vůně se roznesla po dílně a smísila se se všemi pachy restaurátorských materií a závany prastaré historie. Ta středověce syrová, inspirativně vzrušující příchuť Kotrbova ateliéru se mi vynoří vždycky, když se dívám na Svobodovy obrazy, nebo když jsem kdekoliv na světě v kostele a hledím na obrazy svatých a sochy andělů. Jsem daleko v cizině, a přesto mám pocit, že přes zobrazená biblická mystéria jsem propojený až na Petrov, domů do Brna, do svého domova.

Druid zasažený Boží milostí

Vladimír Svoboda vběhl do mého života před půl stoletím, snad to bylo v roce 1959, kdy mi věnoval velmi zvláštní obraz. Není to přehnané, když říkám, že vběhl, neboť Vladimír, jemuž jsme tehdy říkali Laco, byl pro mě ztělesněním nespoutané duchovní i fyzické energie. Byl v neustálém pohybu, byl všude, kde se jednalo či diskutovalo o umění, byl ve všech malířských ateliérech, ve všech brněnských vinárnách a kavárnách, v nichž se malíři, básníci a umělci vůbec vášnivě dohadovali o smyslu umění a někdy jejich debaty končily i rvačkami. Laco byl v té době něco jako prokletý malíř – pamatuji si ho s věčnou cigaretou v ústech a sklenkou vína v ruce jak hlasitě a většinou i vítězně obhajuje své myšlenky. Připomínal mi keltského druida, který je ochoten třeba se i dvacet let vzdělávat, jen aby potvrdil pravdivost svých názorů.
A skutečně – Laco se z jakéhosi divokého, pohanského malířského polosvěta dokázal prostudovat až do současné podoby své tvorby, kdy jeho převážně náboženská malba pozbyla veškeré biblické ilustrativnosti a ustálila se v inspirativní rovině věčně provokujících témat, jakými jsou u něho především mystérium ukřižování a fenomén zjevení Ježíše Krista. Z prokletého malíře mého mládí je dnes filozofující umělec, z jehož obrazů zaznívají útržky melodií Bachových fug. Z keltského mága, jemuž při malířských experimentech hořely i obrazy, je dnes umělec, zasažený Boží milostí. Mistr, který věří, že obrazy musí být stvořeny s takovou mírou pokory, poctivosti a odpovědnosti, aby se lidem staly bratry, aby s nimi promlouvaly a pomáhaly jim. Neměli bychom však zapomínat, že Vladimír Svoboda vytvořil také úžasné, barbarsky zvídavé

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 166 25.9.2008 13:41:05

malby v době, kdy po nedokončeném studiu na Vysoké škole veterinární byl jakoby posedlý anatomií těl a mechanismem biologických vnitřností. Byla to však doba přechodná, kdy dokončil své druidské vzdělání a poté byl definitivně zasažen milostí Boží.

(2007)

Jiní hledali poklad, on nosil domů larvy a brouky

Květa Procházková

Úterky jsou u malíře Vladimíra Svobody dnem otevřených dveří, jimiž vstupují do ateliéru dlouholetí přátelé. Z fotelů, do nichž tělo měkce zapadne, lze pozorovat poslední nedomalovaný deskový obraz, ale jeho tvůrce tento den přemisťuje svou stoličku od malířského stojanu blíž k příchozím, s nimiž týden co týden probírá, co se v Brně, v Praze a vůbec na této planetě děje. Chvílemi odbíhá do kuchyně, protože je nejen hostitelem, ale zároveň dveřníkem, kuchařem i číšníkem, a pak se opět chápe slova. Ač je malíř Svoboda nevelkého vzrůstu, zaplňuje rozlehlý prostor pokoje svou nevyčerpatelnou energií a výřečností, která je tím vášnivější, že je mu odepřena po dlouhé hodiny, kdy tu sedává sám a sám. (Je trochu nepochopitelné, že člověk s takovým zájmem o věci veřejné a diskutér par excellence zvolil kdysi dobrovolně za své nástroje štětce a paletu.) Naštěstí jsou tu „úterky“ a malíř může konečně uvolnit napětí, které se v něm nahromadilo. Je pochopitelné, že nejvíc je slyšet jeho hlas, ale nemluví o umění. Ostatně do svého ateliéru výtvarníky ani nezve. „Každý malíř je natolik zaujatý svou tvorbou, že druhého nevidí, neslyší … K čemu jsou takové monology?“ míní Vladimír Svoboda a vysvětluje tím, proč na jeho „úterky“ přichází teolog, fotografka, antikvář, profesorka matematiky, architekt a nevím kdo ještě, ale žádný výtvarník. A že je salon u Svobodů hojně navštěvován? Každý, kdo sem jednou vstoupí, se rád vrací, protože jak polévka, tak probíraná témata, jsou „horká“, výměna názorů užitečná a všechno je okořeněno zemitým humorem. Jednou začal například Vladimír Svoboda rozvíjet svůj postřeh, že naše příjmení, zvláště ta nelichotivá, někdy prozrazují formou nadsázky určitou charakterovou vlastnost rodu, něco o nás nebo o našich předcích, co bychom nejraději utajili, ale co nám nikdo „neodpáře“, protože je to v nás hodně hluboko „zašito“. Ostatně tisíckrát vyslovené jméno nás může modelovat i zvenčí. A pro příklady malíři posloužila rodná obec a všichni ti bývalí sousedé, které dovede gesty i intonací na chvíli tak zdařile oživit včetně svého milovaného a upovídaného dědečka. „Tož co, bojovat se svým jménem asi nemá smysl, lepší je přijmout generační ‚vzkaz‘ a na vědomé úrovni s tím něco udělat …“

Nepatrné, spíše humorné téma, které Vladimír Svoboda chvíli rozvíjel a poté rychle opustil kvůli jiným, naléhavějším událostem dne, zaznamenávám úmyslně. Zdá se mi totiž, že tento způsob „vhledu“ do slov-značek, jimiž jsou naše jména a příjmení, prozrazuje důležitou vlastnost malíře: pronikat pod povrch všeho, čeho se dotkne, ať už jde o analýzu nějaké události, nebo třeba

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 167 25.9.2008 13:41:05

o kulinářské výtvory v kuchyni. Nejhlouběji však „vidí“ u malířských štaflí, když zobrazuje pocitový svět. S tvrdošíjností sobě vlastní proniká tam, kam „nedosáhneme“ očima a objevuje vnitřní napětí hmoty, její strukturu a pohyb. Čím hlouběji se mu podaří do zobrazovaného objektu „vstoupit“, tím překvapivěji se nám pak onen objekt jeví, protože nám jej představuje v nekonečné řadě proměn, jako bychom nahlíželi do prvotní tvůrčí dílny v okamžiku před stvořením světa. Na stěnách Svobodova ateliéru defilují fantasknί zvířata, rozčepýřené kohoutí ocasy, výbojná tykadla a zobáky, rosnička zachycená ve směšném pohybu jako by to byl hmyz, kopýtka, jimž utekla těla prasátek. Kousek dál buší křídlo dravce do ramene někoho, kdo si nasadil na obličej masku a snaží se tomu ptačímu úletu zabránit (nebo naopak vypustit opeřence vzhůru?). Ten úprk na každém obrazu je tak rychlý, že divák přímo „slyší“ pohybující se vzduch, zatímco před obrazem, za obrazem a všude kolem vládne ticho. Zvláštní zážitek! Ale malíři jde ještě o jiný pohyb než jen nahlédnout každý objekt, jako by to byla skládanka. Zajímá ho i pohyb v čase a tak na některých obrazech cestuje tvůrce i divák dovnitř i ven. Třeba obraz zvaný *Zámotek* (podle slovníku přechodná forma mezi housenkou a motýlem) patří mezi pokusy objevit to, co teprve nastane, až skončí ona tajuplná přírodní přeměna. Malířova snaha zachytit celou tu podivuhodnou transformaci ne náhodou koresponduje se závěry, k nimž dospěli atomoví fyzici. Při rozkládání hmoty na nejmenší částice zjistili, že hmota jako taková neexistuje, protože ty částice se jim před očima nakonec mění v energii. Tušil to snad malíř, o němž je řeč, už před pětačtyřiceti lety, kdy vznikal jeho nezaměnitelný malířský rukopis? Jeho dědeček, znamenitý vyprávěč, modeloval své životní příběhy neobyčejně přiléhavými slovy a díval se na svět vlastně jako umělec. Syn, sváteční malíř, ke zděděným genům přidal terpentýn a barvy a do rámů napínal plátno. Vnuk však pro své obrazy zvolil složitou techniku vrstvení olejů a plavených křídu na tvrdý podklad dřevěných desek, jak to kdysi dělali mistři v gotice. Jejich svatí, to byl odlesk vzácných chvil, kdy promlouvali se samotným Bohem. Vnímáme to z nevýslovného klidu madon, jimž bychom mohli říkat „akumulované zářiče“, stojíme ohromeni před jejich pietami a krucifixy. Současný malíř je ovšem v jiné situaci, jako je v jiné situaci celá planeta. V lidských myšlenkách, které do éteru vysíláme, je dnes tolik destrukce a násilí, že každý, kdo s tím nechce mít nic společného, se musí chránit. Vladimír Svoboda zvolil protiútok. Na jeho obrazech nacházíme hmyz, připravený bodnout a krouží tu dravci s ostrými zobáky, namířené bojovně proti někomu, kdo má nedobré úmysly. V tom podivném rozčepýřeném klubku studených barev a tvrdých kontur lze ale najít i pastelové odstíny, jako by se za těmi bojovnými gesty skrývala plachost. Je asi zbytečné pátrat, co na obrazech Vladimíra Svobody převažuje, zda obrana nebo útok.

Každé tvoření má svá tajemství, a když je dešifrujeme, ztratí umění to, čím si nás podmaňuje. Dodejme jen, že barevné „vhledy“ malíře se v posledních letech projasňují, je v nich mnohem víc hravé radosti. Tvůrce poté co zvládl „řemeslo“ a potvrdil jej bezpočtem sond, se na své lidské cestě blíží k zenitu svého malování (a tím i k počátku nového tvoření). Teď už si může se svými tématy pohrávat jen pro své vlastní potěšení. Vždyť už třetí generace zavěšuje Svobodovy obrazy na stěny svých bytů.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 168 25.9.2008 13:41:05

Vraťme se však k tomu, čím jsme začali, totiž k tématu rodových jmen, jak je na jednom svém „úterku“ otevřel náš výtvarník. Jakým způsobem determinuje příjmení jeho samého? Pojem svobody s malým písmenem, který ho z rodového úradku obklopuje, předchází a následuje, je sice velice frekventovaný, ale ještě více zneužívaný. Kolikrát posloužil ke klamavým účelům, kolik nedorozumění vzniklo a co všechno poté následovalo … Vladimír Svoboda je však pragmatik a velký ctitel tradičních hodnot. Nic mu není vzdálenější než „spasitelský“ komplex intelektuálů, kteří chtějí za každou cenu měnit svět. Minulé století, ať už přímo nebo zprostředkovaně, na to doplatilo dvěma hrůznými totalitami.

Svoboda s malým písmenem bývá zobrazována jako vlající prapor. Náš malíř zůstává pěkně při zemi, v níž se už jako malý kluk šťoural klacíčkem a k zděšení maminky nosil domů larvy a brouky. Ve svých objevech pokračuje vlastně dodnes, hlavně v milovaných Transylvánských Alpách a v Dunajské deltě, kam pravidelně zajíždí. Byl zde už pětatřicetkrát, tak je neúnavný.

Zdálo by se, že pojmy „svoboda“ a „pokora“ jsou si na hony vzdáleny, u brněnského malíře jsou to nevlastní sestry. Když tvořil pro kostel v Josefově Dole svou křížovou cestu, nejobtížnější úkol jeho života, vytvořil, pln pokory, místo čtrnácti zastavení pětatřicet obrazů, z nichž se vybíralo. Nemusel … Málokdo je tak pracovitý a odpovědný jako on.

Celý život chápe svůj lidský úděl jako službu. To, co jako malíř v sobě nalezl, provozuje nějakých … let bez ohledu na odezvu, která bývala i krajně nepřátelská. Unesl to. A když se mu začalo umělecky dařit a dveře do galerií se před ním otevíraly, opustil několikrát svou sedačku u štaflí, aby sloužil věcem občanským. Takové pojetí svobody, v němž člověk raději omezí sám sebe než druhé, je asi to pravé.

(Tento článek je variací na několik rozhovorů, které autorka s malířem Vladimírem Svobodou vedla v jeho ateliéru a zveřejnila v regionálním i celostátním tisku.)

Uspávanka s vosou, která píchla Viktorii

Jan Skácel

Vosa, která píchla Viktorii,
to potvrdí každý,
kdo tu dívku zná,
byla velká černožlutá vosa,
výrazně a ostře žíhaná.

Po zlém činu, kterým způsobila
Viktorii bouli na čele,
opustila zahradu a nikdo,
nikdo neví,
kde ta vosa je.

Stalo se to krátce po obědě,
na procházku do zahrady šla,
tam ji bodla
velikánská vosa,
když se Viktorie po ní ohnala.

Potom, aby vyhnula se trestu,
ulétla a neřekla nám kam,
ani vřesu,
ani Viktorii,
kosatcům, ba ani třezalkám.

Policie v rybízech teď hledá
vosu, která způsobila zlo,
aby uvrhla ji
do žaláře,
zkonfiskovala jí žihadlo.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 169 25.9.2008 13:41:05

Viktorii je však vosy líto,
bojí se
a tají v sobě dech,
nerada by uviděla vosu
zatčenu a v těžkých okovech.

Píchnutí ji dávno přebolelo,
vždyť ta vosa není tolik zlá,
ohnala se,
polekala vosu
a to maně dělat neměla.

Proto rychle na vše zapomněla,
marně dívky
úředník se ptá,
jestli vosa pomocníka měla,
jak dotyčná vosa vypadá.

Pro dobrotu, neskrývaný soucit
ze srdce mám Viktorii rád,
chovám úctu k roztomilé dívce,
co se dala vosou popíchat.

Nepláče a ani nežaluje,
že ji vosa bodla do nožky,
neprozradí,
že ta vosa byla pruhovaná jako
ponožky.

To spíš spěchá rychle do postele,
jednak proto, že se jí chce spát,
ale také,
aby nemusela
dopodrobna všechno povídat.

Sladce spí teď dívka Viktorie,
vosa rovněž dávno tvrdě spí,
litujíc,
že bodla Viktorii,
ty jsi vzhůru sama poslední.

A to není k Viktorii slušné,
tvař se aspoň,
že už taky spíš,
a až usneš, potom možná ve snu
velikánskou vosu uvidíš.

Je to vosa skoro jako labuť,
neboj se jí,
vůbec není zlá,
z vděčnosti a úcty k mladé dívce
věnovala svoje žihadla

Viktorii, a ta do nich navrtala na
silnějším
konci dírku, do které navlékla nit
a používá
nyní žihadel místo jehly, kdykoliv látá
tatínkovy ponožky, jež jsou
kupodivu černě a žlutě pruhované.

Dobrou noc.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 170 25.9.2008 13:41:05

MONOLOGY VLADIMÍRA SVOBODY

Dětství

V roce 1947 bylo opravdu strašlivé sucho. Voda na koupání jako kafe, v polovyschlém potoce se plácaly ryby. Ten rok byl rokem sršňů. V dutinách vrb hnízda velikosti košíku. Sršni krásně vypasení a žluťoučtí jako zralé hrušky ovesňačky. Zábavou prázdnin se stalo „nasírání sršňů“. Tlupa desetiletých kluků vezme klacek a zašťourá do sršního otvoru. Dráždiči se rozprchnou a žlutý mrak se vyvalí z černé díry. Momenty napětí – a je to tady. Vždycky si to odnese jen jeden dráždič. Sršeň je houfní tvor. Chechtal jsem se zlomyslně. Pro tentokrát se obětí sršatců stal spolužák Pedro. Jeden pitomý žluťák ale zaútočil na moje víčko. Bodl třikrát. Na hlavě mi vyrostl novotvar. Doma žádná velká lítost. Octan, a druhý den do školy. S holou klukovskou hlavou a boulí jsem vypadal jako dvouhlavé tele. Ve třídě radost. Neštěstí druhých jednoho potěší. Toho sršně, o němž se mi někdy i zdá, jsem si namaloval.
Všechno bylo toho roku žluté, i melouny. Nikdy u nás nerostly. Ten rok však děda nasel semena. Melouny bujely, já s dědou Tondou hlídal. V horku za vlahých nocí. Byli jsme tam často. Žluté plody barvy sršňů dozrály. Děda dostal vítězně mičurinský výraz a babička Petruška, skeptická, se jaksi zmenšila. Freiter Anton Svoboda byl zase vítěz. Trochu té venkovské slávy padlo i na moji už splasklou hlavu.

*

Krávy a kozy se honívaly na pastvu. Pole po sklizni porostla mladým zeleným obilíčkem. Tam jsem chodil pásat kozy s Toníčkem. Byl starší, zkušenější a měl jsem ho rád. Toníček vyprávěl, kozy se pásly a kozel smrděl.

*

Vánoce jako nejkrásnější svátky roku byly jedny jako druhé. Jenom typ pušek, z nichž se střílelo na oslavu narození Páně, se měnil, jak šel technický vývoj. Moderní puškou přestřelil Břeťa Šedý dráty a jedny vánoce byly bez proudu. Byly tmavě starobylé. Dospělí to nechápali a Břeťovi spílali. Betlém nesený Toníčkem, doprovázený mírně falešným triem, tvořil náladu téměř nebeskou. Všichni zpívali koledy, které tehdy nestačil nikdo pitvorně zmodernizovat.

*

Také svátky Božího těla byly krásné. Zase jsme zpívali tlustými hlasy. Holky rozhazovaly hrstě květů. Nejvíc bylo bledě růžových. Pan farář byl zlatobílý a důstojný nejen podle jména.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 171 25.9.2008 13:41:05

Přátelé, kolegové

Nabízeli mi, abych vstoupil do spolku přátel Bohumíra Matala. Odmítl jsem. Vím totiž, že budou jako přátelé Jana Wericha. Samé uctívání a legendy. Matal byl i bez uctívání obrovský malíř. Měl období, kdy maloval skvělé obrazy a údobí tápání. Jeho věta „Do nebe se, milej Vladimíre, nepročtverečkujeme“ je toho dokladem.

To co slýchám o Matalovi, jsou vesměs legendy. Mirek byl mnohovrstevný. Exhibicionista, šoumen, vynikající obchodník, skvělý malíř a nesmírně precizně myslící a přesně formulující člověk. Jeho výroky (často nepublikovatelné) mívaly obecnou platnost.

Jeden z nich měl pro mne zásadní význam. Deset roků jsem žil mimo Brno. Navrátiv se, potkal jsem milého Mirka ve městě. Říkám mu: „Ahoj dědku, já mám nedaleko ateliér, deset let jsi neviděl, co dělám. Pojď se podívat“. Prohlížel rozestavěné obrazy, tak výrazně se lišící od jeho tvorby. Chodil, nic neříkal, a pak se satyrsky zasmál řka: „Mm, já tomu nerozumím, to je úplně jinde než já. Ale Svobodo! Obrazy to jsou. To já poznám.“ Jaký to rozdíl proti otci všech hlupáků, nadanému sochaři, který proslul jako „komisař“ svým opakovaným výrokem: „Já bych to dělal jinak.“ Na rozdíl od mého Matala nikdy nepochopil, že právě on není mírou kvalit celého vesmíru. Analyticky myslící Matal věděl, jak by bylo na světě smutno, kdyby všichni malovali stejně. Byl tedy také pokorný, což o něm legendy neví. To, že řekl „Obrazy to jsou“ bylo pro mne velkým vyznamenáním a povzbuzením. Pochybnost o tom, jestli to jsou nebo nejsou obrazy, je permanentní průvodní pocit člověka během celé jeho tvorby a také častý zdroj úzkosti.

Legendy se na Matala věšely. Nebránil se jim. Každý z jeho známých něco přidal. Často poznáte i autora. Lidé si v jeho ateliéru dávali srazy a řešili karosářské problémy i dodekafonní hudbu i svoje rozvody.

Jednou u něj naráz žvanilo asi padesát lidí. Když to přesáhlo všechny myslitelné meze, děsně se rozčílil a zařval: „Ven, ven, kurva ven! Vás je tady jako vší!“ Všichni se hrnuli ven. Těch lidí byly plné tři místnosti. Bylo to hrozné.

Má-li někdo takový talent jako Matal a k tomu jeho mozek a pracovitost, je předurčen k vytvoření obrovského díla. Vycházel jsem s ním dobře. Jenom jednou došlo k větší neshodě. V hospodě jsem utrousil poznámku, že nejen já, ale i Matal maluje opilý koráb, inspirovaný slavnou Rimbaudovou básní. Můj výrok, že Matala inspiruje nejen velký Francouz, ale i já, samozřejmě nebyl myšlen vážně. Mirek zareagoval skoro uraženě. Blbě. Věděl přece, že ho považuji za svého učitele. Šlo to do vytracena.

Mimochodem, „Opilý koráb“ malovali snad všichni. Slavné:

> Já koráb z mlhovin,
> já fantastické zvíře,
> já, jenž jsem prorážel kouř nebes jako zeď,
> vzroste převzácná pochoutka pro malíře,
> sluneční lišejník zašlý jak stará měď …

nejde ignorovat. Ty verše zaujaly nejen Matala.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 172 25.9.2008 13:41:06

Pro mne je malování především dobrodružstvím, formou vyjádření nebo ujasněním si něčeho. Někdy ležím a v duchu maluju obraz. Přesně vidím, jak štětec jede, jak roztírám barvu a kde tomu přidám. Mnohokrát už bylo řečeno: člověk vlastně celý život maluje jeden obraz.

*

Ptal jsem se Karla Kotrby, restaurátora a dávného spolužáka masového vraha Mengeleho: „Karle, jak k té fašounské hrůze vlastně mohlo dojít?“ Svou nenapodobitelnou češtinou vylíčil vznik fašismu v rodném Německu. „Vladymour, to bylo velmi jednoduché. Představte si vy, že jste cholič. Tata cholič, děda cholič. No kam to můžete dotahnout. No na cholič. A vy stojíte od štrnasti let a ty ušáky ostřihujete. No velka zabava to teda neny. A najednou přide nekdo, ma knyrek a sděli vam zavratnou pravdu. Du Sepl, posledny ze všech cholič, si tysickrat vic než ten nejchytřejši Einstein. Vladymour, vite jak se to dobře poslouchá? A tak to fzniklo. Von potom ten Sepl nazzi chodil na sraz, co měli v hospodě. Všichni tam poslouchali, jak jsou ty židi fodporný. Obrázky jim ukazovali. Mají škaredé lebky a taky smrděj. Ten Sepl byl duše prosta. Teda fon byl blbec. Vzal si slovo a povídá: taková chezka mlada židofka ale neny škareda. A dostal po tlamě.“

Po listopadu ze mne někteří moji kolegové začali dělat Sepla. „Založíme nový Svaz (s tebou počítáme), ten bude elitní, jen pro vyvolené.“ Nepochopili, ti dobráci, že já nepočítám s nimi. Šlo jim pouze o monopol. Kdyby to alespoň rovnou přiznali. Stejným myšlenkovým pochodem vzniká většina svazů a komor. Říká se tomu vznešeně komunitární společnost. Bůh nás chraň před jejich vládou.

*

Potěšil mě nedávno mladý malíř: „Buď se uživím malbou, nebo se budu živit jinou prací. Malovat ale nepřestanu. Slyším-li řeč o dotacích, je mi z toho zle.“ Rázem si mě získal. Také jsem dělal všelicos. Kulisáka, malíře pokojů, topiče, dělníka i dřevorubce. Připadalo mi trapné škemrat o peníze za slib, že dárce živí příštího génia. Každé zaměstnání člověka obohatí, něco mu dá. Život se asi musí ozkoušet. Nevěřím sexuologům panicům. Líbí se mi lidé, schopní začínat svoje dílo stále znovu. Zavilí podnikatelé, kteří jsou páteří společnosti. Tvůrčí mentalita, kterou se lišíme od rabů, je plná dobrodružství. Má také svůj duchovní rozměr.

Ošidným prvkem při dotacích do umění bývají kritéria komu ano a komu ne. Komise určující kvalitu díla mne provázely a obtěžovaly celý život. Nikdy bych v žádné komisi nechtěl sedět. Jak často se nám nastupující svět zdá být špatný, zkažený, nedokonalý, líný a kam se na nás hrabající. Podlehnout tomuto bludu je snadné a tak putují dotace jen ke kamarádům.

Živit se uměním má podle mne dvě fáze. První těžká – nejlépe mít hodnou, pracovitou ženu – druhá lehká. Těžké je v ní nezblbnout.

*

Mám kolegyni – Marťana. Je šikovná a schopná metamorfóz do čehokoliv. Zhlédne výstavu či reprodukce a za čas vidíte obraz, jako by jej vytvořil autor nedávné expozice. Dokonale namalován nejen formálně, ale i jakýmsi vnitřním postojem. Nikdy se však nemohu zbavit dojmu „už viděného“. Zručnost a brilantní lehkost jako by vytvořily bariéru, nedovolující se prokousat hlouběji

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 173 25.9.2008 13:41:06

k sobě. Ne nadarmo bývají velké krasavice „jednoduché“. Všechno jim jde tak hladce, až se stanou „bývalými krasavicemi“.
Ceněný vlastní styl není asi jediným měřítkem kvality, tu určí až čas. Úplná absence stylu je však varovný signál. V dobách velkých slohů byl styl jeden a závazný. Tato závaznost zdánlivě zmizela. Snad s odstupem doby si budeme s kolegy podobnější, než dnes tušíme.

*

Nejsem kolektivista, ale salony, kde vedle sebe visící díla se přirozeně střetávala, byly užitečné. Jsem přesvědčen, že by můj obraz s konfrontací s hromádkou písku v rohu obstál. Takže jsme zase u těch dotací.
Jako člen Svazu jsem směl prodávat své práce přes komisi. Po roce šedesát osm jsem byl vyhozen a o tuto výsadu jsem přišel. Ocitl jsem se ve vzduchoprázdnu. Byl tu i strach, že budu s podobnými vyhnanci pronásledován za „příživu“. Nakonec mi dali jakousi kartu, že jsem registrován jako malíř. To byl takový očistec. Do nebe bylo daleko. Bylo to ponižující. Žádat znovu a znovu jako maturant. Vedle mne můj profesor Lukeš, starý pán. Stařecké kresby rozházené po zemi. Hrozně jsem se za zvlčilé určovatele osudů styděl. Dělal jsem, že pana profesora v jeho hanbě nevidím. Kolem toho salátu na podlaze promenovaly nafoukané kreatury bez taktu a bez svědomí. Jeden z těch Vojtů mi později zakazoval vystavit můj nejlepší obraz. Jen tak. Nelíbil se mu. Nikdy mu nenapadlo zeptat se, jak se mně líbí jeho svěží dílka. Požehnaní architekti, co mi tehdy zadávali práce. Nikdy jim to nezapomenu.

*

Velké talenty skončí často u alkoholu. Nevím, jestli je to škoda. Někdo může namítnout, že Švejk by nebyl Švejkem nebýt alkoholismu geniálního Haška. Nemyslím si to. Je to ale „coby kdyby“. Taky se nedomnívám, že individuum Josef Švejk popostrčilo náš národ byť jen o milimetr.
Můj kamarád, který chlastal, už tři roky abstinuje. Snažím se jej podržet. Abstinující alkoholici svádějí líté tajné bitvy. Jako bývalý kuřák o tom něco vím.
Byl jsem svědkem mnoha prohraných a několika vyhraných bitev s pitím. Často vzpomínám hodného a dobrého malíře Pavla. Stál tak jednou, v každé ruce balík, před obchodem. Procházejíce se ženou kolem, popovídali jsme si s ním a pokračovali nakupovat. Při našem návratu po hodině a půl tam milý Pavel ještě stál. Důvěrně se ke mně naklonil a špitl do ucha: „Nevíš, kde jsem?“ Dopravili jsme ho domů. „Málem mi ty špagáty přeřezaly prsty. Já tam stál snad půl dne.“ Jeho žena nám místo poděkování oznámila, že se máme stydět. Ožrali jsme jí prý muže. Viníkem jsem byl já, abstinent. Pavel umřel mlád. Tvořil mezi pijícími umělci výjimku. Jeho obrazy až do konce života byly krásné. Jeden visí u mne. Někteří lidé mají prostě štěstí, pití jim nechutná a tak jsou ctnostní. Třeba já.

*

Poslední obecně prospěšná vášeň, jejímž jsem hrdým nositelem, je potěšení z vaření. Je to užitečné a taky se mi nechce pořád malovat. Vaření mám po dědečkovi a zdědil ho i můj syn. Jednou týdně se u mne sejde spolek kamarádů, jí moje jídla a chválí. To chválení mi dělá dobře. Snažím se, aby moje polévky pomalu přecházely v guláše. Hranice je jenom věcí hustoty. Často

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 174 25.9.2008 13:41:06

říkají neznalci poměrů u nás, že jsem hodný manžel. Je to stejný nesmysl, jako tvrdit podváděné ženě, že se má dobře, protože manžel je holkař. Vůně cibule a v tuku rozpouštěné papriky mne vzrušuje. Servíruji ve speciálních polévkových hrníčcích, které mi dcera nadělila k Ježíšku. Některé voňavé složky jídel vozím až z rumunských hor. Baklažány stojí v Rumunsku jen deset korun kilo. Tamní celníci, moji známí, mě považují za potulného zelináře. Kdo jiný by vozil pytle baklažánů. Až se dozví, že jsem malíř, asi mě pořádně prohrábnou.

Rumunsko

Lásku k Rumunsku mi vštípil dědeček. Byl celoživotní romantik. Hlídali jsme, spíce v boudě, jablka, která nikdo nechtěl ani zadarmo. Spávali jsme v létě v seně, ve kterém děda nesměl kouřit. Celé večery mi vyprávěl o Rumunsku. Prožil tam část světové války. Plastický popis Rumunska mi vykreslil ráj téměř biblický. A tak jsem byl jako ten princ, co se zamiloval do princezny, aniž ji na vlastní oči viděl.
Když jsem dospěl, děda umřel a mně zůstala touha. Touha po Rumunsku. Žena je asi blázen, protože si mě vzala a protože se mnou do toho Rumunska jela. Trabant, já, mama a děti.
Jedeme kadeřavou zelení, zleva řeka, serpentiny, dráha zařízntutá ve skalní stěně. Tady to přece znám. „Čerčile," povídám malému synovi, „přečti z mapy, kde jsme." „Turnurosu," odpoví. Bože Turnu rošu – Červená věž. Tady to znám! Děda uměl vyprávět. Bůh dej mu slávu.

*

Žabí kuňkání a vůně kvetoucí vody byly součástí mých dětských nocí. „Za naším" byl rybníček. Kam se ale ty jiříkovské chudinky hrabou na dunajské obojživelníky. Nejenže jsou tam velké, ale i malé zelené hnědé žáby s nafouklými skráněmi. Celou noc jsem byl vzhůru vzrušením. Hučení připomínalo rychlík vyjíždějící a zajíždějící do tunelu. Občas pauza, jen tu a tam kuňkňutí a pak znovu. Rachotivý zvuk jak ten vlak. Naslouchaje u vytržení, byl jsem přerušen výrokem kamaráda Slávka: „Do prdele, ty kreténský ropuchy řvou jak vyřezaný." Bože, ti technici! Ještě že zas usnul. Žáby pokračovaly, jako bychom tam nebyli. Sem tam podivný bučivý zvuk, zakončený jako když pytel cementu hodíte do vody. Asi bukač nebo sumec. K ránu to najednou ztichne. Vnímáte jen cosi, jako by jemný písek padal na stan. Komáři. Myriády těchto ďáblů jsou ochotny vás v čase kolem východu slunce ubodat. Potom jdou spát a vy se můžete jít vyčurat.

*

Kromě ryb a zvířat žijí v deltě roztroušeni i heretici. Heresis znamená vyjmutí části z celku. Předkové těchto lidí, kteří žili v Rusku a na Ukrajině, se začali rozcházet s oficiálním učením pravoslavné církve. Křižovali se namísto třemi prsty jen dvěma. Byly to detaily, které dnes považujeme za maličkosti, ale tehdy se jevily podstatné. V 17. století s heretiky, jak bylo tenkrát světovým zvykem, topili, neboli fajrovali. Proto utekli do těchto nehostinných míst a jejich potomci, úplně odděleni od civilizace, tam žijí doteď. Některé rozhovory s nimi jsou nezapomenutelné. Sedím s přítelem Nikitkou, jíme čorbu, což je

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 175 25.9.2008 13:41:06

rybí polévka s velkými kusy sumčího masa a on mi najednou říká: „Vladimíre Vladimíriči, slyšel jsem, že jsou u vás ruští vojáci.“ To bylo asi v roce sedmdesát pět. Řekl jsem: „ Ano, jsou, Nikitko, jsou. Ale my moc rádi nejsme.“ On se na mě podíval těma ruskýma očima a pravil: „Hospodin tak chce, holoubku.“ „No nevím, Nikitko, nemluvil jsem s ním o tom, ale nejsem si úplně jist, že by to zrovna chtěl.“ Přehlédl tuto jemnou invektivu: „A co myslíš, mohou si tam ti naši chlapci volně dělat svoji pobožnost?“ Co mu na to odpovědět? Podíval jsem se vzhůru a po jeho způsobu mu povídám: „Nikito, těžko říct, to víš, člověk s nimi nepřijde do styku.“ A on: „Ech“ a mávl rukou. Pak jsme si dali další porci ryb a hlubokomyslně mlčeli.

*

Jeden z mých nejsilnějších zážitků: Ležím ve stanu v nedozírné pustině – mokřadu konce Dunaje. Nocí se nese hukot myriád živočichů, ptáků a komárů. Ráno je tu fialové a tiché. Zdálky slyším chór. Tříhlasý zpěv rybářů. Tito potomci ruských náboženských blouznivců tvoří uzavřené enklávy uvnitř delty. Loví ryby, krásně zpívají trojhlasé zpěvy svých předků a mizí. Jsou vytlačováni vlastními dětmi, mluvícími již jen rumunsky. Je to proces nenásilný, ale nevratný.

Ruština rybářů je krásná, na míle vzdálená sovětštině. Všichni si tykáme. Otázky, na které odpovídáme, jako by k nám doléhaly přes staletí. Petr Veliký, který upaloval jejich pradědečky – bludaře je dávno mrtvý, Nicolae Ceauşescu se bojí komárů, sumců jsou plné nevody. Jenom kdyby bylo víc motoriny. Ptám se, co je to motorina. Rybář dumá, potom, aby svému poučení dodal důraz, odpoví rumunsky: „Motorina este motorina.“ Jsa poučen ptám se raději na pelikány, nemám je prý jíst, smrdí rybinou. To když už, tak labuť. Ale je za to kriminál tři roky. Na to pozor. A taky pozor na jezera. Vlny jsou tam horší než na moři. Až dva metry vysoké. A když se opiješ, holoubku, můžeš skončit špatně, nebyl bys první.

*

Představte si půlku Moravy zarostlou rákosím, protkanou tepnami potoků, řek a říček. Puškvorec voní omamně jako dědečkova kořalka puškvorcová, vzduch – opar plný ptáků. Někteří mají zobáky dokonce otočené nahoru. Vyskočí-li z vody sumec, ozve se rána. Ptáci se zvednou. Odletí jich celá hejna tam, kde uvidíte i lekavé jeřáby a plameňáky. Někdy nepotkáte živou duši celé dny. Chleba dávno zplesnivěl a tak zvednete některý z roztroušených rukávů sítí a vyberete si lahůdku. Moje žena tam tak zpustla, že jí jenom candáty. Domorodci tvrdí, že jsou dobří na játra. Asi je místní milovníci vodky upřednostňují. Že by naše hodná „mama“ tajně nasávala?

V deltě se nic nemusí. Jenom jedno se musí. Najít písčinu, zbytek dávných pobřeží. Tam si postavíte stan s moskytiérou. Jinak vás v noci komáři zabijí. Nejkrásnější písčině říkáme „u vrbiček“. Vrby jsou tam tak krásné, jako v mém rodišti. Vůbec tam mám často pocit návratu do dětství, za humna.

Některé písčiny jsou ale obsazeny. Deseti či dvaceti násypům vévodí podivné, do země zapuštěné stavby, kryté tlustou vrstvou rákosu. Kirhany. Slovo dávající cítit dlouhý vliv otomanské říše. Jsou to vlastně lednice pro dočasné uložení ryb. V dřívějších dobách užívali led z minulé zimy. Dnes přidávají

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 176 25.9.2008 13:41:06

uměle vyrobený. Vozí jej mnoho kilometrů z města Tulcea. Zpátky berou úlovky. O ty je zájem v mlsné Evropě.
Všude okolo pustina, průplavy mají několik ramen a mezi nimi je další síť kanálů a jezer. Když se neudržují, ucpou se plovoucími ostrůvky – plaury. Začnou zarůstat a máte rázem kus polopevniny, přes kterou neprotáhnou loď ani rybáři. Děje se tak po celá staletí.

*

Rumunsko má chudý venkov. Po dobrém asfaltu jedeme stovkou. Jedeme roztroušenými vesničkami, před námi na obzoru hory. Přítel René, takto profesor na mnichovské medicíně, v ruce volant, praví svou cizokrajnou emigrantskou češtinou: „Fčil vám pustím nějakou muziku.“ Čekal jsem dusání šesti reproduktorů. Omyl. Ozvala se *Má vlast*. Dirigoval to celé Herbert von Karajan. Odpustil jsem mu v té chvíli i jeho neslavnou nazzi minulost. Auto jako bublina z jiného světa se naplnilo krásou tak cizokrajnou v tomto drsném prostředí. Až tady jsem pochopil velikost našeho Bedřicha Smetany, kterého mi zprotivovali celou školní docházku. Možná začnu číst také Jiráska. I moji „amúzičtí“ kamarádi se tvářili zaujatě.
Pak nám zdechl mercedes. „Prodej nám benzin, příteli,“ říkám Rumunovi, jedoucímu kolem autem. Má jen „motorinu“. To je ta tekutina, co nevíme, co to je. „Kolik má oktanů?“ jdu na něj od lesa. Kouká na mě blbě jako já, neznalec motoriny na něj. René se haurem už narodil. Nalili jsme do luxusního auta motorinu. Jede to. Jenom když na konci údolí kamarád vypnul klíček, motor běžel škobrtavě dál. Ráno jsme vůz roztlačovali jako trabanta. Pan profesor neztratil humor. „Je to tady lepší než v Africe, já tam byl na safari, já projel celý svět, ale tady je všecko autentický. I ti Rumuni smrdí autenticky a ne jako afričtí domorodci. To jsou herci. S petrželí za ušima předstírají, že jsou Mašukulumbové. Tady je to vopravdu lepší.“
Po technické stránce jsem asi cikán. Viděl jsem v televizi unikátní záběry, jak Romové neplatiči nastavili uřezané plynové trubky duší z jízdního kola. Silně to připomínalo barvou i tvarem jelito. Plyn však krásně proudil do spotřebiče, mazaně obtékaje počitadlo. Nechoďte na ně s převlečnými matkami, čtvrtcóly a půlcóly. Asi pro to ani nemají romský název.

*

Starý německý vodou chlazený „tymler“ nás tlačí močálem. Tři kamarádi technicky erudovaní a já, co neznám typy závitů. Motor zaškytal, loď kousek setrvačností popojela a konec. Hadice, dopravující vodu k chlazení motoru, nenávratně zmizela v hlubině u sumců. A teď to začalo. Všichni tři technici vědí, že tam patří půlcólka. Spor je o typ převlečné matky. Slávek přesně popíše, v kterém fochu skladiště u nich ve fabrice leží. „Je jich tam nejméně deset,“ tvrdí.
Vybaven jen fantazií, prosím o kobercovou pásku. Beznadějně mávnou rukou. Najdu kobercovku, uříznu čtyři stonky obrovského rákosu, spojím páskou, připojím toutéž páskou k spornému závitu. Ani nevím, jaké má stoupání. Ještě deset dnů jsme s tím jezdili.
Tuto historku mají moji kamarádi často na talíři. Za odměnu mi k narozeninám dávají špulku kobercové pásky.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 177 25.9.2008 13:41:06

Rusko

Po převratu v roce 1989 zavítala do Brna skupina ruských výtvarníků. Pozval je brněnský předrevoluční Svaz výtvarných umělců. Naši „továrišči chudožniki“ ovšem mezitím ztratili revoluční ostří, zabydleli se v příšeří ateliérů buržoazních umělců a do častušek se jim nechtělo. Co s těmi „Rusáky“. Svoboda, ač vyobcovaný už dvacet let ze Svazu je křesťan, přijímání pocestných má v popisu práce. Tak je poslali ke mně. Dvacet Rusů není na náš byt mnoho. Byli milí, srdeční, a bolševické zváče-sráče měli rádi asi jako já. Vodka byla dobrá. Jeden měl trochu šikmé oči. Obrátil je vzhůru a povídá: „Tu nafukovací loď u stropu máš na co?“ „Jezdíme do delty Dunaje,“ já na to. „Tak přijeďte na Sibiř, loď můžeš nechat doma. Sjedeme si takovou malou říčku, asi jako půlka toho vašeho Dunaje.“ Nebrali jsme ho se ženou vážně, než přišlo pozvání do Tjumeni. A tak jsme tam zaletěli. Zatracená ruka trhu. Jak proti té tehdejší láci letenky podražily!

Žena mě musela k cestě hodně přemlouvat. Dlouhým soužitím se mnou už tak zraplovatěla, že mne v mnohém přesahuje. Začala tvrdit, že jsem srab, Sibiř prý je úplně civilizovaná a bezpečná. Ještěže neříkala, že je protkána hotely. To bych tam nejel. Nikdy toho dobrodružství nebudu litovat. Celý pobyt ve mně mimo jiné zanechal pochybnosti o ruských spisovatelích devatenáctého století. Jakápak erudice. Stačí doslova opsat šílené výroky a nápady přátel. Návštěva Rasputinova rodiště byla pak jen přirozeným vyústěním našeho putování tajgou.

Náš hostitel malíř Gero Zasekin nemohl najít parťáka pro plavbu po řece. Přemluvil svého tchána, člověka o tři roky staršího, řidiče náklaďáku. Ten prohlášením: „Chuj položim na rabotu“ nám otevřel cestu k životnímu dobrodružství. Byl to asi pátý otec Gerovy šesté manželky. Byl jsem z těch příbuzenských vztahů už tak zblblý, že jsem sám sebe považoval za svoji nevlastní babičku. A tak jsme vyrazili. Moje žena a já, Gero a Prokop Prokopič a dvě bedny vodky. Abych nezapomněl, pod nohama se nám pletl pes Fagot. Cesta z Tjumeni k naší řece byla nad technické možnosti auta, které řídil strašně spěchající mladý muž. „Vyklopím vás a jedu,“ opakoval stále. Po 300 kilometrech nás opravdu vysadil, zasněně se podíval na řeku, z kapsy vyndal vlasec a háček na ryby. Snad tam stojí dodnes.

U nás je všechno malé. Kdo tam nebyl, to nepochopí. Ty rozlohy, stromy, nebe je vyšší, i mraky se zdají jaksi nepatřičně tvarované. Rybu lze zabít i pádlem. Jenom pstruzi tam nejsou, nevím proč.

Vstoupíte-li do tajgy, máte pocit, že jste ve smetištním porostu. Liány, bez, smrky, vrby, olše, břízy. Změť. Najednou jsem si uvědomil, že naše tereziánské smrkové lesy jsou kulturní porosty. A i ty smrky, co se jim říká jolky, jsou jiné nežli naše. Mají kraťoučké větve, asi aby je nepolámal sníh. Tajga je neprůchodná, jenom řeka vás nese. „Řeka, to je rybí polévka, což?“ zavolal kamarád Gero ze svého pitoreskního plavidla z pneumatik. A nad námi kroužili orlovci říční. Vždy jeden na kilometr. I v tajze musí být pořádek. Co střemhlavý pád do vody, to vylovená ryba. I my jsme nalovili okounů. Moc. Naši společníci je dali do kotle s vodou, rozdělali pod nimi oheň a vodu osolili. „Zabij je napřed,“ povídám. „Nech je, usnou, holubičky,“ praví milý Rus

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 178 25.9.2008 13:41:06

a slitovně se na ně zadívá. Česky se to jmenuje uvařit za živa. Žena to určitě nebude jíst. Snaže se odvést pozornost od vivisekce povídám: „Prokopiči, mračí se, nebude pršet?“ Znalec tajgy bez váhání řekne: „Možet byť.“ A po malé pauze: „Déšť fotbalisty nenasere, jak říká Valja Tereškovová.“ A zas ta dumací pauza, ukončená jurodivým: „Kdyby tady byla, suka jedna. Ke stromu bych ji přivázal a celou noc by písně zpívat musela, aby bylo v tajze taky trochu kultury.“ V noci jsme se s mamou shodli na tom, že by to klidně udělal. Kdyby tam Valjenka byla, tak je ráno ochraptělá.

Rus je všude stejný. Vzpomněl jsem si na rozhovor s jedním z delty Dunaje. „Letos je málo komárů. Proč, nevíš?“ „Smutno je ruské duši bez komárka,“ odpověděl.

Při návratu z ruzyňského letiště do Brna se žena neustále smála. „Podívej,“ říkala, „to jsou břízy, ta košťata? To je modrá obloha? A ty chudinky smrky!“ Začal jsem chápat starý ruský blud, že by mohli vládnout celému světu.

*

„Achoj,“ přivítala nás jediným českým slovem, které znala, Gerova krásná šestá žena. „Ryby máte, tak dobře, pozveme příbuzné.“ Štiky na stole jsou snad ještě krásnější než v řece Turtas. Kamarád vyříznul obratně páteř jedné z nich a jal se žvýkat rybu syrovou. „Nejez to, blázne,“ varoval mě, „má to parazity.“ „Ty to jíš,“ odtuším. „No jo, moje první žena byla Chantka, oni ti Chantové jsou jak Eskymáci, jedí maso syrové. Jednou jsem ty cizopasníky dostal. Do jater. Jsou na to pilulky. Maďarské. Umřeš buď ty nebo červ. Mám zkušenost – červa přežiju. Host je u nás svatý, nedovolím, aby u mne utrpěl újmu.“ Sežral skoro všechny ryby. Sup ze zbylých taky nebyl špatný.

Přejezený Gero se najednou zadumaně zadíval na rozsvícené město a tiše prohodil. „Vidíš ta rozsvícená okna? V každém je někdo, komu komunisté zabili příbuzného. Mně otce.“ „Proč?“ ptám se přiblble. „Byl moc vzdělaný,“ řekne s nehybnou tváří.

*

Myslím, že Pán Bůh má Rusy rád, protože dělají absurdní věci a vždycky jim to nějak vyjde. Jenom někdy je pár milionů mrtvých. Pořád „byl čas na návrat“. Měli jsme totiž protekčně koupený lístek na autobus z Jekatěrinburgu zpět do Tjumeni. „Gero, nechytnem to,“ popichoval jsem. „Někdo nás těch ubohých tři sta kilometrů na autobus sveze,“ děl bohatýr. A opravdu. Brusinkář, snad jediné auto v tom dni, zastavil. Sedli jsme do žigulíku, kde už byly brusinky, rodina, pes i majitel. Psi se porvali a mohli jsme vyrazit. Profesionál Prokopič pochválil péra stroje. „Péra máš, holoubku dobrá, spodkem dereme jen občas. Jede to ale nějak pomalu.“ Řidič přidal plyn. Jeli jsme jak blázni. Autobus jsme chytili až za městem. Vyšlo to. My s mamou, hloupí Evropané, jsme se nervovali zbytečně. Prokopič to komentoval jediným vítězným slovem: „Vidíš!“

Práce v architektuře / Zakázky

Zavěšení prvního díla přímo v hale továrny pro mne bylo vzrušující. Co udělá obraz a jak to přijmou lidi. Tehdy se jim říkalo pracující. MUDr. Vladimír Novotný, český anatom, který rozuměl umění víc nežli většina teoretiků, pravil: „Svobodo! Schováme se před směnou tady za ten obraz a budeme

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 179 25.9.2008 13:41:07

poslouchat. Je to venkoncem za jejich peníze. Obrň se, možná řeknou, že seš vůl, ale dozvíš se, co si myslí dělnická třída.“ Byl jsem velmi překvapen. Houf diváků se nechal slyšet: „Hoši, ten borec co to dělal, na tem musel vyšívat jako blázen. Je to facha jako na kostele. A perfektní.“ Dostal jsem od nich pochvalu. Poznali, že je to poctivá práce. Asi proto, že se neživí z dotací, ale vlastníma rukama. Ani nevědí, co je strukturální průnik do transcendentna provázený propletencem bytí. Jejich jadrné ocenění fachmanů mne hřeje doteď.

*

Ta malba prostě sedla. Byl to start pro další zakázky od dalších architektů. Pomaloval jsem potom mnoho stěn v různých prostorách. Největší plod mého řádění je stěna interiéru ve Skalském dvoře: 6,5 m výška, 5 m šířka. Vyráběl jsem tu plochu po částech. Vcelku jsem ji uviděl až po montáži. Potichu jsem si opakoval: „Kdyby to viděl tatínek.“

Ukončil jsem etapu interiérových maleb zakázkou pro novou Fakultní nemocnici v Brně-Bohunicích. Co poschodí, to autor. Prý galerie brněnských malířů. Já, v nemilosti, jsem neměl nárok. Mezitím ale bolševik zeslábl a architekt Spurný mi zavolal: „Moc nevyskakuj a rychle, ale rychle maluj. Lumpům dochází dech.“ Já zase naopak začal dech nabírat a rychle malovat. Teď to tam visí, osm obrazů. Chodím se na ně někdy dívat jda k profesoru Semrádovi pro léky.

Fotografování mých maleb v architektuře představuje sérii krásných výletů po celé republice. Některá díla skončila asi jako části králíkáren, ale většina visí přišroubována tam, kde jsem je před léty opustil. Některé sedí v prostoru jako zadek v kalhotách. To mám potom velkou radost. Jsem na sebe trochu pyšný a kamarádi se mi smějí. Viděl jsem také svoje staré práce pohozené jako zdechliny. To se pak nenafukuji a kamarádi se mi zase smějí. V naší zemi jsou umělci pro srandu králíkům. Někdy.

*

Rád vařím, rád maluji, splývá mi to. Moje tvorba je z padesáti procent podobná přípravě experimentálního guláše. To napětí, jak dopadnou jednotlivé fáze tvorby, umocňuje ještě nestandardnost materiálu.

Bolševik byl v tomto oboru strůjcem velkých překvapení. „Latex není,“ štěkla baba za pultem. Bez mezivrstvy latexu malovat nemohu. Babě i vedoucímu to bylo evidentně fuk. „Co je toto,“ ptám se a ukazuji na pixlu s eternexem. „To je úplně to samý, jako latex,“ řeklo několik dotázaných prodavačů. Tak jsem to použil.

Za jedenáct let zavolal z tehdy již samostatného Slovenska farář: „Vlado, je to v rici.“ „Co, u čerta,“ ptám se katolicky. Tak jsem tam po příjezdu uviděl spadeno na zemi před oltářem padesát čtverečních metrů mé milované malby. Našel jsem i lupen s mým podpisem a datem. Vše už po záruce. Záruka sem, záruka tam. Vybaven glejtem, že mohu šestidílný oltářní obraz převést přes státní hranici, jsem se vracel do Brna s deskami na střeše. Na průvodním papíru bylo napsáno cosi jako: „Tento obraz je môj, spadl a Vladko mi ho opraví. Pavol Dubiec, farár.“ Financi na hranicích vyvalili oči, chodili kolem mne kroutíce hlavami, pak jeden nevěda si se mnou rady zařval: „Ic do rici.“ Tak jsem jel. Sem, a za půl roku nazpět.

Tehdejší ministr kultury Milan Uhde mi později vysvětlil, jakou proceduru

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 180 25.9.2008 13:41:07

jsem s farářem Pavlem obešel. Z toho plyne, že Slovan všude bratry má a prodavači v drogeriích ničemu nerozumějí.

*

Otec, povoláním úředník, místo aby chodil do hospody nebo na fotbal, neustále maloval. Mnoho četl. Vytvořil stovky obrazů. Neschopnost rozlišovat malbu realistickou a abstraktní jsem přejal od něj. Možná proto jsem vůbec nechápal ideologické spory padesátých a šedesátých let.
Někdy je mi ale zadáním vnucena i forma. „Namalujte nám křížovou cestu," řekl pan děkan. Zpupně jsem souhlasil, nevěda, k čemu se zavazuji. Biblický příběh umučení Krista jde staletími a o jeho ztvárnění se pokoušely tisíce umělců. A do toho já.
Nevyznačuji se nadměrnou pokorou, ale po prostudování Evangelia sv. Matouše jsem se vyděsil. Téměř suchý, nepatetický popis mne nutil ke stažení kompozic na maximálně tři figury. Zastavení – obrazů je čtrnáct. Udržet je v jedné rovině, znamená vzdát se spousty zavádějících kudrlinek. Nakonec jsem měl čtyřicet obrazů. Některé, byť se mi jevily lepší, jsem vyřadil. Během dlouhé práce jsem si uvědomil, že nemůže jít o to, aby se autor producíroval. Výsledek má sloužit věřícím. Hlavním ziskem a poznáním byl nakonec přece asi kus pokory. A taky možná vědomí, že biblický příběh je jednoduchý, pro všechny pochopitelný a drsný.

O malování / O životě

Létající múzy nebo chuchvalce inspirací nesestupují shůry jen tak. V řezbářské dílně na Petrově jsme to brali jako danost, o které se ani nemluvilo. Ráno se vypilo kafe, potom starší dílny Heřman udělal politické školení inspirované vysíláním vídeňské televize. Naše trojice pracovala, jako když dýchá. Z té doby mi zůstal zvyk malovat s návštěvou za zády. Staří křesťanští filozofové říkali: „Ztrácíš víru? Tak se modli." Jedině průběžnou prací se dá vytvořit dílo. Měl jsem také příklad v malíři Matalovi. Zvenku nazíráno, byl to rozevlátý bohém. Omyl. Jeho systematická pracovitost měla téměř starosvětský charakter.
Víc než múzy se mnou hnulo jakési popostrčení, často velmi nepříjemné. V dobách mých začátků mi jednou s velkou upřímností a nevybíravostí řekl sprosťák a kritik Jan Kříž: „Proč vlastně maluješ, vždyť jsou to sračky." Kolem stálo asi třicet lidí. Věděl jsem, že má pravdu. Dost mě to vzalo a chtěl jsem všeho nechat. V pětadvaceti letech se vám svět bortí lehce. Jenže, ten hulvát mi pomohl. Byla to šoková terapie. Vzpurnost mládí a pocit urážky vyvolaly aktivitu. Zůstala ve mně k tomu Křížovi nechuť, ale bezesporu mi pomohl. Ostatně zubaře taky nemilujeme.
Výstavy jsou nezastupitelné. V začátcích své kariéry jsem bával menší obrazy pod paži a kladl je na výstavách vedle mistrů. Unesou se nebo propadnou? Konfrontace je dnes bez problémů. Vystavovat se dá kdekoliv s kýmkoliv. Není to záruka ničeho, je to ale možnost. Možnost je asi jedna z tváří svobody.

*

Konzumnost je životní postoj. Bylo o tom napsáno velké množství literatury. Samolibci předvádějí svoji nekonzumnost při každé příležitosti. Tvrdí že netuší, že auta mají karburátor, neví, že se do nich leje benzin a že výkon motoru se

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 181 25.9.2008 13:41:07

měří v kilowatech. Po očku vás při tom sledují, jak se divíte, že mohou ještě na tomto světě existovat. Potom vám blahosklonně vysvětlí, jak jim jde spíše o duchovní rozměr. Vím, že moje auto má karburátor, vím, kolik má kilowatů, znám spotřebu benzinu. Vozí mne ten stroj po světě. Nebýt auta, těžko bych znal svoje Rumunsko, těžko bych věděl, jak voní delta a jak štípe komár v tajze. Doveze mne až do míst tak krásných, že snad mají i rozměr duchovní. Celý rok, ba celý život jsou tyto zážitky záminkou, proč maluji. Chci se o to podělit, někomu to říct.

Miluji evropská humna. Celá Evropa má tiché, odvrácené prostory, vypovídající o místech i lidech víc než cestovkové senzace. Nebýt auta, nebýt toho symbolu konzumu, nikdy bych se tam nedostal.

Nedávno jsem viděl v televizi paní s dvěma taškami nákupu. Se strhaným výrazem před obchodním domem sdělila na kameru: „Je to hrozný, opravdu hrozný, to zboží.“ „Jaké zboží?“ ptá se senzacechtivý redaktor. „No to zboží. Je čím dál tím víc stejnější,“ praví „zbožnice“ s výrazem čerstvé vdovy. Bylo mi jí líto, ale byla to její volba. Konzumnost je stav mysli. Nikdo nás do něj nenutí. Mýty a tužby zaťaté v každém člověku dobré vůle nám vnukají myšlenky – přání. Každý velký umělec musí být řádně chudý. Dobře se tvoří jen s prázdným žaludkem. Umění a obchod se nesnášejí. Chudý mladý Picasso maloval krásně, bohatý starý, dokonce často cynický Picasso možná ještě krásněji. Tento člen komunistické strany dokonale ovládal a z hlediska morálky často zneužíval zákonitosti volného trhu. Mnoho velkých spisovatelů vydělalo spoustu peněz na reflexi bídy těch nejubožejších. Postavili si za to domy a nikomu nic nedali. Dávno mě to přestalo pohoršovat. Ctím jejich umění (stejně je dostali jako dar) a pokud možno jejich rady do života neberu vážně. Také, je-li to možné, se s nimi nestýkám. Líbil se mi výrok ministra kultury Uhdeho: „Umění je zboží jako každé jiné. Má ale ještě něco navíc. Někdy.“ Je v něm moudrost člověka, který neproseděl celý život u žvanivých stolů. U těch stolů, které vám dávají spasitelská práva. Kolik zachránců světa bylo počato právě zde. Nevzniklo cosi podobného „Pod kaštany“?

Mám rád peníze. Přiměřeně rád. Umožňují mi žít, a jak říkal bolševik „ukájet kulturní potřeby“. Pomáhají vytvářet dočasnou iluzi jistoty. Také jimi můžeme občas uklidnit svědomí poskytnutím daru. Bída nevede k čistotě mysli, ale k závisti, nenávisti a v důsledku dokonce k marxismu. Sociální cítění, stane-li se politickou devizou, zdegeneruje. Dějiny jsou toho plny.

Peníze samy neznamenají konzum a také nezajišťují štěstí. „Ora et labora“ znělo staré latinské křesťanské heslo. „Modli se a pracuj.“ Tento symbol vyváženosti je asi zdrojem pocitu, kterému říkáme štěstí.

*

Žil jsem v malířském prostředí, vnímal ho, pral štětce a hovořil o obrazech, ale nemaloval, protože jsem necítil potřebu malovat. U nás toho bylo namalováno až moc. Po gymnáziu veterina, kterou jsem úspěšně nedokončil. Potom Škola uměleckých řemesel neboli šuřka. Tam se mi dostalo řemeslné výchovy, mimo jiné. Myslím si, že škola může naučit jenom řemeslu, i když se to teď nenosí. Naučil jsem se mít rád a ctít řemeslo jako základ tvorby. Všechno, co je navíc, co dělá umění uměním, je něco, čeho nezískáte vůlí ani gram. Buď to v díle je, nebo není, ale to si člověk uvědomuje až daleko později. Teprve po jistém

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 182 25.9.2008 13:41:07

zmoudření, chcete-li rezignaci, přijdete na to, že jest vám dělati toliko poctivě, jak nejlépe dovedete a pak čekat, co z toho bude. V určité fázi vývoje dojdete k názoru, že je vám vlastně jedno, kolik je ve vaší práci čisté uměny, ale není vám jedno, jestli to lidi chtějí nebo nechtějí, protože málo naplat, umění je formou komunikace. Nejsmutnější je, když se stane monologem. Takové umění je k ničemu, jako by nebylo, a navíc dochází u autora velmi často ke ztrátě sebekritičnosti, takže záhy může dojít k přesvědčení, že je geniální a proto nepochopený.

Malování je systematická, roky trvající práce na jednom obraze. To, co dělám, je vlastně pořád jeden obraz, který obměňuji. Tato posedlost jedním patří k momentům, které vydávají svědectví o závažnosti díla. Pokud autor skáče od jednoho k druhému, budí to ve mně nedůvěru. Nebo je tak geniální jako Picasso, který, co vzal do pazourů, to se mu zdařilo. Ale takový člověk se narodí jednou za sto let a já si nejsem jist, že Franta Novák, který něco vytvoří, pak se na to vykašle a vystaví záchodovou mísu (geniální) je ten druhý v našem století. Mám důvodné podezření, že je bez talentu a píle. Jenom ambice má přebujelé.

Reliéfní podklad mých maleb na dřevěných deskách je výrazem mého naturelu. Malba sama potom nese ráz prvotních struktur. Dynamický je teď módní slovo a kdejaký stařec na společenském výsluní vynechá spodní schod a hopsne. Vidím ten nácvik a v duchu slyším lupání v kolenou. Nepotřebuji to nacvičovat. Mám adrenalinu nadbytek. Kdosi o mně napsal, že kdybych se neventiloval malbou, byl bych násilník. Asi to přehnal. Zůstává ale faktem, že vyvážená renesance mě nebere. Jsem barokní. Prudká světla a temné partie kde si mohu dosadit očekávané slasti i hrůzy, dutiny vrb, jeskyně, nory zvířat (obydlené nebo opuštěné?). To vše najdete v mé malbě.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 183 25.9.2008 13:41:07

112 Grand-father Antonín Svoboda in Dragoon uniform, 1901–1903.
112 Großvater Antonín Svoboda in Dragoneruniform, 1901–1903.

113 Mother of Vladimír Svoboda with his father and step-mother before the father's departure, 1934–1935.
113 Mutter von Vladimír Svoboda mit ihrem Vater und ihrer Stiefmutter vor dem Vaters Geschäft, 1934–1935.

114 Vladimír Svoboda with his parents and sister, 1947.
114 Vladimír Svoboda mit seinen Eltern und seiner Schwester, 1947.

115 Father of Vladimír Svoboda, self-portrait, 1948.
115 Vater von Vladimír Svoboda, Selbstbildnis, 1948.

116 Vladimír Svoboda, 1951.
116 Vladimír Svoboda, 1951.

117 Wedding of Vladimír Svoboda with RNDr. Vlasta Šoffrová, 1962.
117 Vladimír Svobodas Heirat mit RNDr. Vlasta Šoffrová, 1962.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 184 25.9.2008 13:41:07

112 Dědeček Antonín Svoboda v dragounské uniformě, 1901–1903.

113 Matka Vladimíra Svobody s otcem a nevlastní matkou před otcovým obchodem, 1934–1935.

115 Otec Vladimíra Svobody, autoportrét, 1948.

116 Vladimír Svoboda, 1951.

114 Vladimír Svoboda s rodiči a sestrou, 1947.

117 Svatba Vladimíra Svobody s RNDr. Vlastou Šoffrovou,1962.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 185 25.9.2008 13:41:07

118 Vladimír Svoboda se sochařem Milošem Vlčkem v restaurátorské dílně bratří Kotrbů v Brně na Petrově, 1969.
118 Vladimír Svoboda with sculptor Miloš Vlček in the restoration studio of the Kotrba brothers in Brno at Petrov, 1969.
118 Vladimír Svoboda mit dem Bildhauer Miloš Vlček in der Restauratorwerkstatt der Brüder Kotrba in Brünn, Petrov, 1969.

119 S Milošem Vlčkem a restaurátorem Heřmanem Kotrbou, 1969.
119 With Miloš Vlček and restorer Heřman Kotrba, 1969.
119 Mit Miloš Vlček und dem Restaurator Heřman Kotrba, 1969.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 186 25.9.2008 13:41:14

120 Rozhovor s MUDr. Vladimírem Novotným, 1970.
120 Interview with MUDr. Vladimír Novotný, 1970.
120 Gespräch mit MUDr. Vladimír Novotný, 1970.

121 V ateliéru v Brně na Petrově, 1973.
121 In the Brno Studio at Petrov, 1973.
121 Im Atelier in Brünn, Petrov, 1973.

122 Práce na dekorativním panó pro výrobní družstvo Snaha v Brně, 1976.
122 Working on the decorative panel for the production co-operative Snaha v Brně, 1976.
122 Arbeit am dekorativen Paneau für die Produktionsgenossenschaft Snaha in Brünn, 1976.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 187 25.9.2008 13:41:19

123 S matkou na vernisáži výstavy v Jaroměřicích; vlevo historik umění PhDr. Bohumil Samek, 1982.
123 With his mother at an opening exhibition in Jaroměřice; art historian PhDr. Bohumil Samek is at left, 1982.
123 Mit seiner Mutter auf der Vernissage seiner Ausstellung in Jaroměřice; links der Kunsthistoriker PhDr. Bohumil Samek, 1982.

124 Z výstavy v Domě pánů z Kunštátu v Brně, 1987.
124 An exhibition at Dům pánů z Kunštátu (House of the Lords of Kunštát) in Brno, 1987.
124 Von der Ausstellung im Haus der Herren von Kunštát in Brünn, 1987.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 188 25.9.2008 13:41:29

125 S ruským hercem Innokentijem Smoktunovským při jeho návštěvě v Brně; uprostřed redaktor Luboš Petřík, 1985.
125 With Russian actor Innokentij Smoktunovský during his visit to Brno; editor Luboš Petřík at centre, 1985.
125 Mit dem russischen Schauspieler Innokentij Smoktunovský anlässlich seines Besuchs in Brünn; in der Mitte der Redaktor Luboš Petřík, 1985.

126 S rybáři v Dunajské deltě, 1987.
126 With fishermen in the Danube Delta, 1987.
126 Mit Fischern im Donaudelta, 1987.

127 S RNDr. Vladimírem Mitvalským na Valašsku, 1988.
127 With RNDr. Vladimír Mitvalský in the Valašsko Region (Wallachia), 1988.
127 Mit RNDr. Vladimír Mitvalský in der Region Walachei, 1988.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 189 25.9.2008 13:41:35

128 V ateliéru se psem Míšou, 1991.
128 In the studio with his dog Míša, 1991.
128 Im Atelier mit dem Hund Míša, 1991.

129 Manželé Svobodovi, 1996.
129 Mr. and Mrs. Svoboda, 1996.
129 Das Ehepaar Svoboda, 1996.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 190 25.9.2008 13:42:02

130 Rodina Vladimíra Svobody, 2006.
130 The family of Vladimír Svoboda, 2006.
130 Die Familie von Vladimír Svoboda, 2006.

131 Z vernisáže výstavy v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, 1998, za účasti Václava Klause, který výstavu zahájil.
131 The opening of an exhibition in the House of Representatives of the Parliament of the Czech Republic, 1998.
131 Von der Ausstellung-Vernissage im Abgeordnetenhaus des Parlaments der Tschechischen Republik, 1998.

132 Z vernisáže výstavy v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, 1998. Mezi účastníky byl i Milan Uhde.
132 The opening of an exhibition in the House of Representatives of the Parliament of the Czech Republic, 1998.
132 Von der Ausstellung-Vernissage im Abgeordnetenhaus des Parlaments der Tschechischen Republik, 1998.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 191 25.9.2008 13:42:04

133 Autorka této knihy PhDr. Nina Dvořáková (vpravo) s fotografem a publicistou PhDr. Bohumilem Marčákem a PhDr. Bronislavou Gabrielovou, 2000.
133 Author of this book, PhDr. Nina Dvořáková (at right), with photographer and publicist PhDr. Bohumil Marčák and PhDr. Bronislava Gabrielová, 2000.
133 Verfasserin dieses Buches PhDr. Nina Dvořáková (rechts) mit dem Fotografen und Publizisten PhDr. Bohumil Marčák und PhDr. Bronislava Gabrielová, 2000.

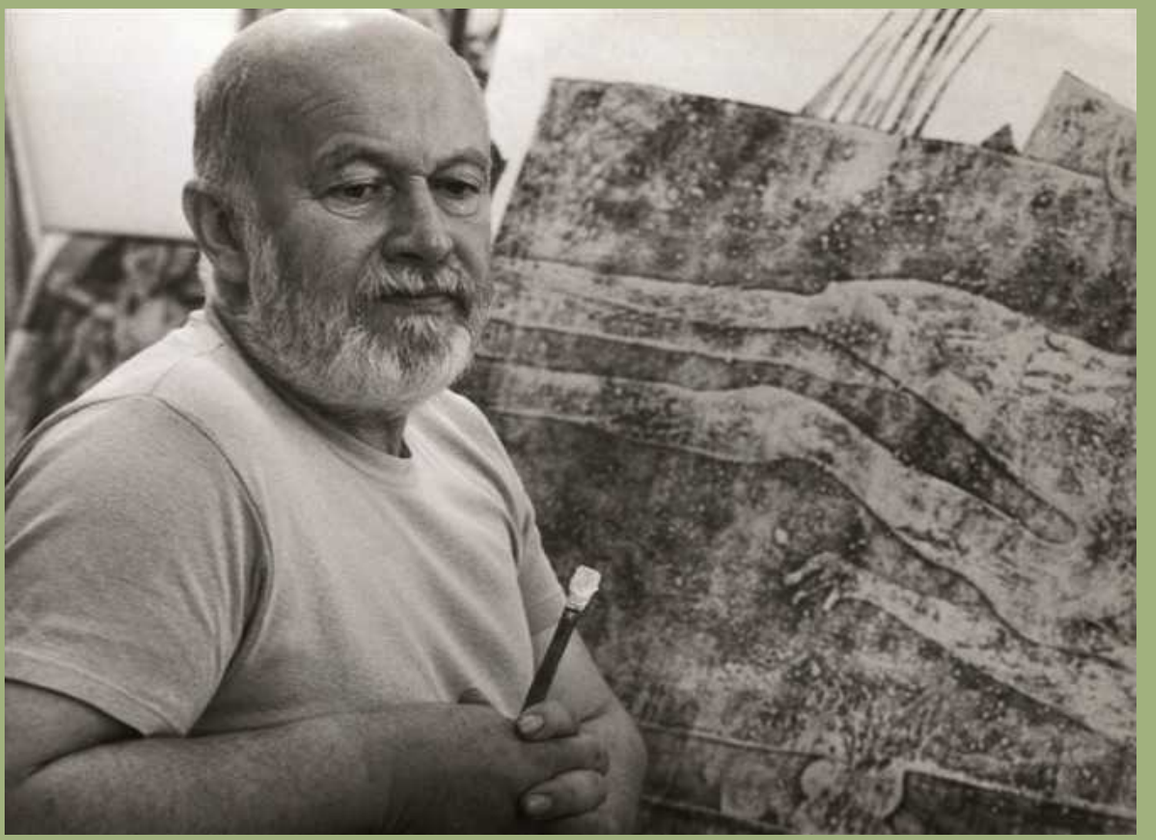
134 Z vernisáže výstavy v Galerii Hlinky v Brně. V popředí sochařka Sylva Lacinová a ing. Věra Mikulášková, 2006.
134 The opening of an exhibition at Hlinky Gallery in Brno. Sculptor Sylva Lacinová and ing. (engineer) Věra Mikulášková are at front, 2006.
134 Von der Ausstellung-Vernissage in der Galerie Hlinky in Brünn. Im Vordergrund die Bildhauerin Sylva Lacinová und Ing. Věra Mikulášková, 2006.

135 Úterní sedánek v ateliéru Vladimíra Svobody.
135 Tuesday gathering in the studio of Vladimír Svoboda.
135 Dienstägliche Stammrunde im Atelier von Vladimír Svoboda.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 192 25.9.2008 13:42:06

136 Vladimír Svoboda - z obsáhlého souboru portrétních fotografií Bohumila Marčáka věnovaného osobnostem umění a kultury.
136 Portrait photograph of Vladimír Svoboda.
136 Porträtaufnahme von Vladimír Svoboda.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 193 25.9.2008 13:42:09

BIOGRAFIE V DATECH

1937 Vladimír Svoboda se narodil 28. ledna v Jiříkovicích u Brna jako syn Vladimíra Svobody a Marie rozené Daňkové. Otec úředník, od roku 1951 dělník, s vrozeným výtvarným nadáním, malíř ze záliby. Syn doma od mládí čichal terpentýn a barvy a nasával intelektuální prostředí, ke kterému patřily i sedánky otcových přátel, mezi nimiž byly zajímavé osobnosti (bývalý ekonom, jazzový hudebník apod.). V rodině žili i otcovy rodiče dědeček Antonín a babička Petronila, oba textilní dělníci. Vzpomínky na jejich vyprávění nejednou ožívají v obrazech malíře Svobody.

1940 Narození sestry Marie.

1952 Ukončení Jednotné střední školy ve Šlapanicích.

1955 Maturita na gymnáziu v Brně. Studium na Vysoké škole veterinární v Brně, ukončené po půl roce. Pracuje jako topič.

1956–1959 Škola uměleckých řemesel v Brně (prof. Otakar Zemina).

1959–1961 Vojenská služba, během níž (díky pochopení velitelů) volně maluje.

1960 První samostatná výstava v galerii Kuráž na Lékařské fakultě (Masarykovy univerzity) v Brně.

1961 Návrat z vojny. Odchod za budoucí ženou do Hradce Králové, zde setkání se sběratelem Emanuelem Hloupým a jeho sbírkou děl předních tvůrců pražského informelu. Od roku 1961 účast na různých kolektivních výstavách (přehled uveden).

1962 Návrat do Brna. Sňatek s Vlastou, rozenou Šoffrovou, povoláním geoložkou. Narození syna Vladimíra. Pomocné práce v České televizi.

1964 Vzniká obraz *Čas* jako mezník v Svobodově tvorbě, korespondující s dobovými výtvarnými tendencemi. Odchod do Jihlavy – práce v propagačním oddělení n. p. Motorpal – do roku 1965.

1965 Narození dcery Viktorie. Společná výstava skupiny „S“. Členem Svazu československých výtvarných umělců (do rozpuštění).

1966 Vzniká obraz *Receptor*, jímž kulminuje Svobodovo výtvarné směřování první poloviny šedesátých let. Výstava v galerii Jazzclub Ornis v Brně.

1967 Práce v propagačním oddělení n. p. Adast v Adamově. Zaměstnán v Moravském zemském muzeu jako výtvarník. Úmrtí otce.

1968 Stává se výtvarníkem na volné noze. Společně se sochařem Milošem Vlčkem užívá ateliér v restaurátorské dílně bratří Kotrbů v Brně na Petrově. Účast na „Pleneru Koszalinskem“ v Polsku.

1969 Cesta do Spolkové republiky Německo. Cesta do Itálie – Sicílie, srovnání umění (architektury) Řecka a Říma.

1970 První významná spolupráce s architektem: malba pro Výzkumný ústav valivých ložisek v Brně. V příštích letech následovala řada dalších realizací (přehled uveden). Od tohoto roku každoroční cesty do Rumunska. Do roku 1974 členem poradního sboru odboru kultury Národního výboru města Brna pro výtvarné umění.

1972 Samostatná výstava v Galerii Jaroslava Krále Domu umění města Brna – významný mezník v postavení Vladimíra Svobody jako umělce.

1977 Společná výstava se sochařem Milošem Vlčkem v Domě pánů z Kunštátu v Brně. Text katalogu Eva Samková.

1978 Cesta do Spolkové republiky Německo. Cesta do Francie – návštěva sbírek moderního umění.

1979 Cesta do Jugoslávie – Makedonie, jezera Mavrovo, Ochrid.

1983 Výstava v Mikrobiologickém ústavu Československé akademie věd v Praze. Text katalogu Vladimír Novotný.

1984 Cesta do SSSR – Zakarpatská Ukrajina, Užhorod, skanzen pozoruhodné lidové architektury

1987 Samostatná obsáhlá výstava v Domě pánů z Kunštátu v Brně. Text katalogu Jiřina Hockeová. (Přehled samostatných výstav uveden.) Motivickou škálu Svobodovy malby rozšířilo téma Křížové cesty, v příštích letech častokrát zpracovávané.

1990 Cesta do Ruska – Sibiř.

1991 Samostatná výstava v předsálí České národní rady v Praze. Cesta do Skotska – drsná příroda Orknejí.

1992 Členem Rady české televize (4 roky).

1996–2004 V roce 1996 byl vyzván profesorem Masarykovy univerzity v Brně Jaroslavem Malinou, autorem projektu knihy a putovní výstavy *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy* k výtvarné účasti. V letech 1996 až 2008 vytvořil pro tento projekt více než deset obrazů: *Sodomie*, 1998,

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 194 25.9.2008 13:42:10

kombinovaná technika na dřevě, 121,5x121,5 cm, *Kudlančino milování*, 1998, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm. Zdá se, že malíř toto téma neopustí ani v příštím desetiletí.

1998 Samostatná výstava v předsálí Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Úmrtí matky, která trávila poslední roky života jako těžce nemocná u syna v jeho obětavé péči.

2003 Cena města Brna pro rok 2003 v oboru výtvarné umění.

2007 Vznikl nový obrazový cyklus s námětem *Křížové cesty* – 14 maleb čtvercového formátu, ve srovnání s dosavadními autorovými pracemi tohoto okruhu výrazně odlišného formálně obsahového pojetí.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 195 25.9.2008 13:42:11

DOKUMENTACE DÍLA

Samostatné výstavy

1960 Brno, Galerie Kuráž – klub Antonína Trýba – Lékařská fakulta Masarykovy univerzity.
1966 Brno, Galerie Jazzclub Ornis.
1968 Brno, Klub Moravského muzea.
1972 Brno, Galerie Jaroslava Krále – Dům umění města Brna.
1978 Brno, Dům pánů z Kunštátu – Dům umění města Brna (společně s Milošem Vlčkem).
1982 Jaroměřice nad Rokytnou, zámek (společně s Milošem Vlčkem).
1983 Praha, Makrobiologický ústav Československé akademie věd; Adamov, Kulturní dům.
1987 Brno, Dům pánů z Kunštátu – Dům umění města Brna.
1988 Poznaň, Galerie Życie i myśl.
1990 Norimberk, soukromá galerie.
1991 Jihlava, Galerie MK; Brno, Galerie Typos; Praha, Česká národní rada.
1992 Praha, Galerie Genesis; Jihlava, Galerie MK.
1993 Třebíč, Malovaný dům; Bystřice nad Pernštejnem, Kulturní dům; Luhačovice, Kulturní dům.
1994 Mikulov, Galerie IGNÁC; Olomouc, Galerie Bohéma.
1995 Mikulov, Rohatý krokodýl; Brno, Orlí, „medicínská galerie“
1997 Podivín, Galerie Vojtkovi; Šlapanice, Muzeum.
1998 Tišnov, Jamborův dům; Brno, Galerie Cassiopeia; Praha, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky.
1999 Tábor, Galerie 140; Křížovice, Galerie z ruky.
2000 Brno, Galerie Hlinky.
2002 Rudice, Rudická galerie.
2005 Třebíč, Malovaný dům.
2006 Brno, Galerie Hlinky.
2008 Brno, Dům pánů z Lipé, galerie V.

Společné výstavy (výběr)

1961 Skupina „S“, Brno, Francouzská.
1964 Skupina „S“, Brno, Klub Antonína Trýba – Lékařská fakulta Masarykovy univerzity.
1965 Jihlavští výtvarníci, Jihlava, Kulturní dům.
1966 Výstava mladých, Brno, Dům pánů z Kunštátu – Dům umění města Brna; Brněnská bilance, Praha, Mánes.
1967 Brněnský salon, Brno, Dům umění města Brna.
1968 Mladí brněnští výtvarníci, Edinburgh, Velká Británie; Plener Koszalinsky, Koszalin, Polsko.
1969 Mladí brněnští výtvarníci, Essen, Německo.
1981 Brněnská malba, Brno, Dům umění města Brna.
1988 Brněnská malba, Dům umění města Brna; 21 současných jihomoravských malířů, Altenburg, Staatliches Lindenau Museum, Německo; 21 současných jihomoravských malířů, Slavkov u Brna, Státní zámek.
1990 Vzhůru, srdce! Olomouc, arcibiskupství.
1991 Znak a svědectví. Křesťanské umění v Čechách a na Moravě, Praha, Muzeum hlavního města Prahy; České umění současnosti, Saint Gallen, Švýcarsko; České umění současnosti, Grossbugwedel, radnice, Německo.
1993 Ze současné brněnské malby, Brno, Dům umění města Brna.
1998 3. předběžná výstava soch a obrazů pro projekt knihy a putovní výstavy *Kruh prstenu: Láska v životě a literatuře světa srdcem a rukama českých malířů a sochařů*, Galerie Nadace Universitas Masarykiana a Rektorát Masarykovy univerzity, Brno.
1999 „4. předběžná výstava soch a obrazů pro projekt knihy a putovní výstavy *Kruh prstenu: Láska v životě a literatuře světa srdcem a rukama českých malířů a sochařů*“, Atrium budovy IBC – obchodní centrum, Příkop 6, Brno;
„5. předběžná výstava soch a obrazů pro projekt knihy a putovní výstavy *Kruh prstenu: Láska v životě a literatuře světa srdcem a rukama českých malířů a sochařů*“, Atrium budovy IBC – obchodní centrum, Příkop 6, Brno.
2000 Brněnští výtvarníci – BNP Dresdnerbank, Brno, vládní vila.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 196 25.9.2008 13:42:11

2001 „6. předběžná výstava soch a obrazů pro projekt knihy a putovní výstavy *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy*“, Galerie Katedry antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně.
2005 Sedm českých výtvarníků, Oslo, Galleri Tonne A.S., Norsko.

Zastoupení ve sbírkách

Galerie Edinburgh, Velká Británie.
Galerie Elablag, Polsko.
Galerie Koszalin, Polsko.
Muzeum města Brna.
Soukromé sbírky v řadě evropských zemí.

Díla v architektonickém začlenění

(pokud není uvedeno jinak, jedná se o malbu)

1969 Fakultní dětská nemocnice, Brno, architekt Miroslav Spurný.
1970 Výzkumný ústav valivých ložisek, Brno, architekt Jan Dvořák.
1975 Ředitelství Krajského ústavu národního zdraví, Brno, architekt Karel Volavý; Teplotechna, Brno, architekt Jan Dvořák.
1976 Poliklinika, Ludgeřovice (vitráž), architekt Adolf Pospíšil; Nemocnice – Okresní ústav národního zdraví, Nový Jičín (fasáda – keramika, kašna); Snaha, Brno, Lidická, architekt Jan Dvořák.
1977 Novoplast loděnice, Sereď, Slovensko, architekt Jan Dvořák; Okresní národní výbor, Znojmo, architekt Jan Dvořák; Rico, Veverská Bítýška (mramorová mozaika); Bioveta, Ivanovice na Hané, architekt Viktor Dohnal.
1978 Jednotné zemědělské družstvo, Libčany, architekti Viktor Dohnal a Jaroslav Písařík.
1979 Válcovny a drátovny, Kunčice, architekt Břetislav Zezulka; Pošta, Adamov; Lázně Luhačovice (pohledový beton), architekt Karel Volavý.
1981 Slovenská akademie věd, Nitra, Slovensko, architekti Viktor Dohnal a Jaroslav Písařík.
1982 Okresní ústav národního zdraví, Vyškov (kašna), architekt Karel Volavý; Místní národní výbor, Bukovinka, architekt Viktor Dohnal; Vodovody a kanalizace, Brno, architekt Ivan Ruller; Hotel Skalský dvůr, architekt Viktor Dohnal.
1984 Kostel, Zakřany (oltářní obraz), architekt Viktor Dohnal; Lékárna, Rájec-Jestřebí (vitráž), architekt Karel Volavý.
1985 Kostel, Tanvald (Křížová cesta), architekt Viktor Dohnal; Hotel Myslivna, Brno, architekt Jan Dvořák; Střední zemědělské učiliště, Boskovice, architekti Viktor Dohnal a Jaroslav Písařík.
1986 Jednotné zemědělské družstvo, Osová Bítýška, architekt Jaroslav Písařík; Ústředí bytových družstev, Praha, architekt Jan Kruml; Šlechtitelský ústav trav a pícnin, Troubsko, architekt Jaroslav Písařík.
1987 Československý spisovatel, Brno, architekt Viktor Dohnal.
1988 Farní kostel, Šurovce (oltářní obraz), architekt Viktor Dohnal; Obřadní síň, Vrbno pod Pradědem, architekt Jan Dvořák.
1989 Krajská zemědělská správa, Brno (vitráž), architekt Jaroslav Písařík; Jihomoravské pekárny Brno, architekt Jaroslav Písařík; Nové Město na Moravě, architekt Jaroslav Písařík; Jednotné zemědělské družstvo, Čejč, architekt Viktor Dohnal; Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Brno (kašna).
1990 Nemocnice, Opava, architekt Adolf Pospíšil; Fakultní nemocnice, Brno-Bohunice, architekt Miroslav Spurný; Okresní ústav národního zdraví, Šumperk, architekt Adolf Pospíšil.
1994 JULI – závod na výrobu elektromotorů, Moravany, architekt Jiří Bajer; Televizní klub, Brno, architekt Jaroslav Písařík.
1995 Městská policie, Brno; Mendelova nadace, Brno.
1997 Walter, Kuřim, architekt Jiří Bajer.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 197 25.9.2008 13:42:11

LITERATURA A PRAMENY

Katalogy samostatných výstav

1971 *Vladimír Svoboda – obrazy.* Dům umění města Brna – Galerie Jaroslava Krále. Text Eva Samková.
1977 *Vladimír Svoboda – obrazy, Miloš Vlček – plastiky.* Dům umění města Brna – Dům pánů z Kunštátu. Text Eva Samková.
1983 *„Anatomie philosophique" v malířském díle Vladimíra Svobody.* Mikrobiologický ústav Československé akademie věd, Praha. Text Vladimír Novotný.
1983 *Obrazy Vladimíra Svobody.* Výstavní síň KDJF, Adamov. Text Jan Skácel.
1987 *Vladimír Svoboda.* Dům umění města Brna – Dům pánů z Kunštátu. Text Jiřina Hockeová.
1993 *Vladimír Svoboda – obrazy.* Malovaný dům Třebíč. Text Radovan Zejda.
1997 *Vladimír Svoboda – obrazy.* Okresní muzeum Brno-venkov. Muzeum Šlapanice. Upravený text Niny Dvořákové z 52. Bulletinu Moravské galerie, 1996.
1998 *Miroslav Netík – Vladimír Svoboda.* Galerie Cassiopeia, Brno. Text anonym.

Katalogy společných výstav (výběr)

1981 *Brněnská malba 1981.* Dům umění města Brna. Text Nina Dvořáková.
1988 *Brněnská malba 1988.* Dům umění města Brna. Text Jana Vránová.
1988 *21 zeitgenössische Maler in Südmähren.* Stadtliches Lindenau-Museum Altenburg 1988. Text Michal Gregor. Vydali: Odbor kultury Jihomoravského krajského národního výboru, Jihomoravská krajská organizace Svazu českých výtvarných umělců, Moravská galerie Brno, Dům umění města Brna.
1988 *21 současných jihomoravských malířů.* Státní zámek Slavkov u Brna 1988. Text Michal Gregor. Vydali: Historické muzeum ve Slavkově u Brna, Jihomoravská krajská organizace Svazu českých výtvarných umělců, Moravská galerie Brno, Dům umění města Brna.
1991 *Znak a svědectví.* Křesťanské umění 1970–1990 v Čechách a na Moravě. Muzeum hlavního města Prahy ve spolupráci s galerií pro současné křesťanské umění Typos v Brně. Texty Karel Rechlík, Ivo Binder. Vydalo nakladatelství Lidové demokracie – Petrov.
1991 *Tschechische Kunst der Gegenwart.* Art Club Burgwedel. Texty Simeona Hošková, Ulrike Bethusy-Huc.
1992 *Ze současné brněnské malby.* Dům umění města Brna. Text Jana Vránová.
2001 *Kruh prstenu. Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti.* Text Jaroslav Malina. Vydala Nadace Universitas Masarykiana, Edice Miscelanea, Brno 2001.
2005 *Jindra Husáriková, Pavel Tasovský, Oldřich Kulhánek, Karel Fuksa, Vladimír Svoboda, Jaromír Gargulák, Katarína Vávrová.* Galleri Tonne A. S., Oslo. Texty Pavel Dostál, Jaroslav Horák, Terje Tonne, Michal Štefl.

Odborné publikace

Crhonek, Iloš – Dvořáková, Nina – Nováková, Milada – Samková, Eva (1981): *Brno v architektuře a výtvarném umění,* autorský kolektiv. Brno: Nakladatelství Blok, str. 337.

Dufková, Eugenie a kolektiv (1984): *Putování múzy Thálie. Sto let stálého českého divadla v Brně 1884–1984.* Brno: Státní divadlo v Brně, str. 213.

Dvořáková, Nina (1996): Malířská dráha Vladimíra

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 198 25.9.2008 13:42:11

Svobody. 52. *Bulletin Moravské galerie Brno*, 1996, str. 193–196.
Horová, Anděla, ed. (1995): *Nová encyklopedie českého výtvarného umění (A–Ž)*. Ústav dějin umění Akademie věd České republiky (redakce). Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd ČR, str. 808–809 (text Nina Dvořáková).
Malina, Jaroslav a kolektiv (2007): *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy, 1, „Celý svět" kromě euroamerické civilizace*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, str. 6, 1073, 1138.

Články, stati (výběr)

Balcarová, Zdenka (2006): Pozvánka na výstavu malíře Vladimíra Svobody: Moje zvířata. *Zpravodaj městské části Brno-střed*, kulturní příloha, únor 2006.
Binder, Ivo (1992): Malíř úžasu nad světem. *Lidová demokracie*, 12. 10. 1992, Brno.
Bouda, Boris (1995): Pieta prožitá naším současníkem. *Rovnost*, 9. 2. 1995, Brno.
(br) (1991): Svět Vladimíra Svobody. *Lidová demokracie*, 4. 7. 1991, Brno.
Brüstl, František (1984): Vladimír Svoboda. Dech brněnských ateliérů. *Brněnský večerník*, 16. 11. 1984, Brno.
Dočekal, Jan (1999): Malíř ovlivněný přírodou říká o sobě, že je „homo politikus". V Galerii z ruky vystavuje obrazy brněnský výtvarník Vladimír Svoboda. *Rovnost*, 21. 5. 1999, Brno.
Dočekal, Jan (2005): Malíře Svobodu inspiruje ptačí říše. *Vysočina*, 30. 3. 2005, Jihlava.
Dvořáková, Nina (ND) (1983): Výstava V. Svobody. *Brněnský večerník*, 17. 3. 1983, Brno.
Dvořáková Nina (ND) (1995): Krajina Dračí, Vrtulová i Pod vodou. *Brněnský večerník*, 8. 6. 1995, Brno.
Dvořáková, Nina (1999): Svoboda je věrný přírodě a malbě. *Rovnost*, 9. 5. 1999, Brno.
Gabrielová, Bronislava (1997): Malířské příběhy Vladimíra Svobody. *Den*, 15. 8. 1997, Brno.
Hanuš, Jiří (1991): Svobodu je dobré vidět při práci. *Zpravodaj KDS*, č. 32–33, 1991. Praha.
Chromá, Martina (2005): Svoboda (tentokrát) v Malovaném domě. *Horácké noviny*, 8. 3. 2005.
Janotka, Jiří (1991): Brutální lyrik. (K jihlavské výstavě Vladimíra Svobody). *Literární noviny*, 20. 6. 1991, Praha.
Jůza, František (2005): Aves – obrazy Vladimíra Svobody v Malovaném domě. Podvečer krásy; www. trabicnews.cz – třebíčské a jiné zajímavosti denně on-line, 24. 2. 2005, Třebíč.
Katolická, Magda (1994): Televizní rada rozhodla o seriálu. Jako pravicový jsem se narodil, říká Vladimír Svoboda. *Rovnost*, 23. 4. 1994, Brno.
(kch) (1998): Brněnský malíř vystavuje ve sněmovně. *Rovnost*, 2. 12. 1998, Brno.
Knotková, Petra (2006): Vladimír Svoboda: Sou tam. Pojďte s námi na kus řeči do páně Svobodova ateliéru. *Brno Business – časopis nejen pro Brno a okolí*, jaro 2006, Brno.
Ledererová, Zuzana (1978): Ze společného ateliéru. *Rovnost*, 5. 5. 1978, Brno.
(mař) (2006): Svobodova zvířata v Galerii Hlinky. *Rovnost*, 1. 2. 2006, Brno.
Mazáč, Tomáš (1991): „Buďte dne bez vzpomínek!" V galerii Typos vystavuje Vladimír Svoboda. *Lidová demokracie*, 20. 7. 1991, Praha.
OP (1993): Portréty vyhubených ptáků. Televize, 31. 5.–6. 6. 1993, Praha.
Pacola, A (1993): Malba lyrická a robustní. *Region T*, 9. 2. 1993.
Procházková, Květa (1999): Vladimír Svoboda je mezi výtvarníky samorost. *Rovnost*, 3. 7. 1999. Brno.
Procházková, Květa (2004): Rozhovor s malířem Vladimírem Svobodou. Tvůrčí nadšení musí být provázeno skepsí. *Týdeník Rozhlas*, č. 24, 7. 6.–13.6. 2004, Praha.
Procházková, Květa (2004): Rozhovor s osobností. Vladimír Svoboda: Tvůrčí nadšení musí být provázeno skepsí. *Zpravodaj městské části Brno-střed*, prázdniny 2004, Brno.
(rok) (1997): Malíř Svoboda vystavuje ve Šlapanicích. *Mladá fronta*, 26. 7. 1997, Brno.
Skácel Jan (1991): Vladimír Svoboda – malíř. *Dialog Evropa*, XXI, č. 2. Únor 1991, Brno.
Samek, Bohumil (1978): Novostavby naší doby. *Brněnský večerník*, 16. 5. 1978, Brno.
Samková, Eva (1978): Monumentální umění v Domě pánů z Kunštátu. *Kam*, 1.–15. 5. 1978, Brno.
Souchop, Josef (1969): Člověk maluje to, co mu z nějakých důvodů chybí. *Lidová demokracie*, 28. 9. 1969, Brno.
Šráčková, Hana (1999): Malíř Vladimír Svoboda je číslo … *Xantypa*, červenec–srpen 1999, Praha.
Štěpaník, Jaroslav (2006): Vladimír Svoboda se „nepročtverečkoval" do nebe. Na návštěvě v ateliéru. *Brněnský metropolitan*, leden 2006, Brno.
(švnd) (1992): Letní rozhovor s Vladimírem Svobodou. *Lidová demokracie*, 31. 7. 1992, Brno.
Vojtková, Helena (1997): „Na múzy nevěřím," říká Vladimír Svoboda. Střípky z brněnských ateliérů. *Brněnský večerník*, 3. 7. 1997, Brno.
(zmz) (1983): Obrazy s biologickými náměty. *Lidová demokracie*, 8. 2. 1983, Brno.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 199 25.9.2008 13:42:11

Články Vladimíra Svobody (výběr)

Svoboda, Vladimír (2000): Co mě v našem světě těší a co mě naopak … (netěší). *Den – Komentář hosta*, 15.–16. 1. 2000, Brno.

Svoboda, Vladimír (2000): Ještě jednou o pokoře. *Den – Komentář hosta*, 8.–9. 4. 2000, Brno.

Svoboda, Vladimír (2000): Zloději duší. *Den – Komentář hosta*, 1.–2. 7. 2000, Brno.

Svoboda, Vladimír (2000): Zloději zvláštních českých iluzí. *Den – Komentář hosta*, 19.–20. 8. 2000, Brno.

Svoboda, Vladimír (2000): V protestech proti čemukoli bychom neměli zneužívat ty nejnevinnější – děti. *Den*, 10. 10. 2000, Brno.

Svoboda, Vladimír (2000): Maramureš – úplně jiný svět. *Den – Komentář hosta*, 11.–12. 11. 2000, Brno.

Svoboda, Vladimír (2001): Náš čert Klaus. *Den – Komentáře*, 12. 1. 2001, Brno.

Svoboda, Vladimír (2001): Mnozí z těch, kdo nepodporují stávkující v ČT, se stávají oběťmi štvanice. *Den*, 23. 1. 2001, Brno.

Písemné komentáře Vladimíra Svobody k obrazům. Archiv autora.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 200 25.9.2008 13:42:12

AUTOŘI TÉTO KNIHY

Dvořáková Nina (27. 11. 1931, Praha), historička umění. Vystudovala dějiny umění a estetiku na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně (1951–1956). Od roku 1961 do roku 1990 působila v Domě umění města Brna, kde autorsky připravila řadu výstav významných osobností českého výtvarného umění (E. Bednářové, K. Černého, G. Musatova, B. Reynka, O. Zoubka a dalších) a především výtvarníků brněnského okruhu (A. Čalkovského, M. Filippovové, F. Kaláb, Z. Macháčka, M. Ranného, P. Skácela, O. Zeminy etc.) i autorů blízkých svou poetikou tvorbě naivních umělců (K. Černé, J. Matičky, M. Plotěné, Básníků naivní imaginace aj.). Připravila první ročníky přehlídek Brněnská malba a Moravská grafika. Publikační činnost zahrnuje spoluautorství publikací *Brno v architektuře a výtvarném umění* a *Putování múzy Thalie*, příspěvky pro *Bulletinem Moravské galerie* (zejména tvůrčí profily výtvarných umělců – V. Svobody, A. a A. Ulmových, V. Drápala, I. Tuschnerové, G. Musatova), monografie L. Jandové (tisk z výšky), M. Netíka (s kolektivem), Z. Macháčka (s J. Malinou), recenze výstav a výtvarného dění v tisku a rozhlase (pravidelně cca do roku 2000) Příležitostně spolupracuje při přípravě výstav zejména brněnských výtvarníků v různých galeriích a výstavních síních.
Kontakt: PhDr. Nina Dvořáková, Havlíčkova 6, 602 00 Brno, telefon: 543 236 092.

Hockeová Jiřina (15. 4. 1944, Třebíč), historička umění. Vystudovala dějiny umění na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně (Ivo Krsek, Albert Kutal, Bohdan Lacina, Václav Richter). V letech 1972–1997 působila v Domě umění města Brna, kde autorsky připravila řadu výstav významných českých umělců (K. Holana, M. Holého, P. Kotíka, J. Krále, B. Kubišty, A. Procházky, J. Šerých a dalších). Pro Dům umění a kabinet grafiky Domu pánů z Kunštátu připravovala výstavy kreseb a grafiky (J. Havlíčka, D. Chatrné, L. Jandové, J. Jemelky, J. Konůpka, J. Králíka, D. Mrázkové, P. Suchdoláka, N. Synecké, J. Škarohlída, V. Tesaře a dalších). Uspořádala přehlídky komorní tvorby jihomoravských sochařů (Možnosti drobné plastiky, Drobná plastika v tvorbě jihomoravských výtvarníků) a tematické výstavy českého moderního umění (Sociální umění dvacátých let na Moravě, Česká sochařská kresba XX. století, Česká portrétní malba XX. století). V letech 1997–2001 působila na odboru informací Památkového ústavu v Brně. Od roku 1989 do roku 1996 vyučovala dějiny výtvarné kultury na Biskupském gymnáziu v Brně, od roku 1996 na Vyšší odborné škole restaurátorské v Brně.

Malina Jaroslav (11. 4. 1945, Dolní Bučice u Čáslavi), sociokulturní antropolog, archeolog a spisovatel; profesor antropologie a ředitel Ústavu antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity. Vystudoval Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně (1967), PhDr. (1968), docent pro obor antropologie (1993, *Experimentální metody a jejich aplikace v antropologii a příbuzných disciplínách*), DrSc. (1994), profesor antropologie (1995). Člen oborové rady Biologie, předseda oborové komise Antropologie, předseda komise pro státní závěrečné zkoušky v bakalářském, magisterském a doktorském studijním programu Biologie oboru Antropologie na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity, předseda habilitačních a profesorských komisí v oboru Antropologie aj. Je rovněž členem našich a zahraničních grémií a institucí (Vědecká rada Národní galerie v Praze, Vědecká rada Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity, Komise pro udílení Ceny města Brna, Společnost pro podporu univerzitních aktivit v Brně a Praze aj.).
Počátkem devadesátých let minulého století spolu s profesorem Janem Benešem a docentem Vladimírem Novotným založil Katedru antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně jako vědecko-pedagogické pracoviště moderní integrální biologicko-socio-kulturní antropologie, která navázala na věhlasný Sukův Antropologický ústav, jehož činnost byla v letech 1948–1989 z ideologických důvodů redukována.
V roce 1993 spoluzaložil Nadaci Universitas Masarykiana (od roku 2004 Nadace Universitas), stal se jejím předsedou, dále předsedou Výboru Ceny Karla Engliše a předsedou Výboru Ceny Nadace Universitas Masarykiana. Zakladatel a šéfredaktor časopisu *Univerzitní noviny – List Masarykovy univerzity a Nadace Universitas Masarykiana* (od roku 2003 *Univerzitní noviny – List Nadace Universitas [Masarykiana] a Společnosti pro podporu univerzitních aktivit*), který vycházel v letech 1993–2005, zakladatel a editor šesti nadačních knižnic – Beletrie, Heureka, Miscellanea, Osobnosti, Scientia, Scintilla, kde bylo dosud publikováno více než sto svazků. V roce 2007 založil odborný časopis *Anthropologia Brunensis: Mezinárodní časopis pro obecnou (biologicko-sociokulturní) antropologii a příbuzné obory*.
Byl řešitelem nebo spoluřešitelem řady projektů podpořených Grantovou agenturou České republiky (GA ČR) a Fondem rozvoje vysokých škol (FRVŠ); v současné době (2006–2007) je řešitelem dvou projektů GA ČR *(Lidská sexualita a kultura: obecně antropologická a sexuologická analýza; Antropologie smrti: komparační sociokulturní analýza umírání, smrti, pohřebních ritů a rituálů)* a dvou projektů FRVŠ *(Zavedení nového předmětu Antropologie občanské společnosti; Vytvoření publikační elektronické platformy pro učitele a studenty antropologie v České republice)*.
Přednáší Úvod k antropologii, Antropologii etnicity, Antropologii starověku, Antropologii sexuality a další témata, vede Antropologický seminář. V letech 2001–2005 absolvovalo pod jeho vedením devět studentů doktorského studijního programu, v současné době je školitelem třinácti doktorských studentů. V odborné práci se zabývá tématy z oblasti experimentální, sociokulturní a filozofické antropologie a archeologie, petroarcheologie a filozofie vědy.
Kromě více než dvou set studií, článků a esejů v odborných časopisech publikoval u nás i v zahraničí na tři desítky knih: *Anwendung der Petrographie in der Archäologie* (Užití

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 201 25.9.2008 13:42:12

petrografie v archeologii), 1970 (s Jindřichem Štelclem), *Archeologie: Jak a proč?*, 1975, *Základy petroarcheologie*, 1975 (s Jindřichem Štelclem), *System of Analytical Archaeography* (Systém analytické archeografie), 1977, *Metody experimentu v archeologii*, 1980, *Archaeology Yesterday and Today: The Development of Archaeology in the Sciences and Humanities* [Archeologie včera a dnes: Vývoj archeologie v kontextu přírodních a humanitních věd], 1990 (se Zdeňkem Vašíčkem), *Kámen a hlína jako ekofakt a artefakt ve vývoji životního prostředí*, 1991, *O tvořivosti ve vědě, politice a umění*, I–III, 1993 (s kolektivem autorů), *První císař*, 1994, *Čína z antropologické perspektivy*, 2005 (s Josefem Kolmašem), *Slovník antropologie občanské společnosti*, 2006 (s Marií Dohnalovou), *Slovník pro studenty antropologie*, 2008 (s kolektivem autorů) aj. V roce 1993 inicioval rozsáhlý vědecko-umělecký projekt trojsvazkové knihy a výstavy *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy* (po preprintech čtyř svazků publikovaných v letech 1999–2003 začalo dílo v definitivní podobě vycházet od roku 2007). V roce 2000 zahájil dlouholetý vědecko-pedagogický projekt *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie: Modulové učební texty pro studenty antropologie a „příbuzných" oborů*, v jehož rámci pod jeho editorským vedením a za autorského přispění řady významných odborníků bylo dosud publikováno třicet svazků; v roce 2007 bylo zahájeno publikování čtvrté desítky.

Vydal také vědecko-naučné a umělecko-naučné knihy obracející se k záhadám dávné minulosti a lidské tvořivosti: *Vzpomínky na minulost aneb Experimenty odhalují tajemství pravěku*, 1982, 1992, *Zasáhli mimozemšťané a katastrofy do vývoje lidstva?*, 1988, *Obdivuhodný člověk: Úvahy o lidské tvořivosti*, 1991, *Dvacet nejvýznamnějších archeologických objevů dvacátého století*, 1991, *Jak vznikly největší monumenty dávnověku*, 1994 (s Pavlem Pavlem), *Adolf Born*, 1995 (s kolektivem autorů), *Olbram Zoubek*, 1996 (s kolektivem autorů), *Alois Mikulka*, 2001, *Vincenc Makovský*, 2002 (s Jiřím Hlušičkou a Jiřím Šebkem), *Vladimír Preclík*, 2002 (s kolektivem autorů), *První císař: Tvůrce Číny a osmého divu světa*, 2004, *Zdeněk Macháček*, 2005 (s Ninou Dvořákovou), *Nadace Universitas Masarykiana: 1993–2004*, 2005, *Bohumír Matal*, 2006 (s Ludvíkem Kunderou a Kateřinou Svobodovou) aj.

Zasahuje i za hranice vědecké a vědecko-naučné činnosti a projevuje se na poli beletrie: *Amor: Počítačový systém k automatickému generování milostných scén*, 1993, *První pozemšťan: Zpráva o archeologickém podvrhu století*, 1995, *Světová katastrofa a jiné povídky s neblahým koncem*, 1996, *Smrt profesora a jiné příběhy z univerzitního prostředí*, 1997 aj.

Malinovy vědecké a vědecko-naučné knižní publikace vyšly u nás a v cizině v angličtině, bulharštině, francouzštině, italštině, němčině, rumunštině, ruštině a slovenštině (Academia, Cambridge University Press, Editura Artemis, Electa, Mysl, Obzor, Progress aj.) v celkovém nákladu více než půl milionu výtisků.

Obdržel dvakrát Cenu rektora Masarykovy univerzity v Brně za významný tvůrčí čin (1995, 1997), Cenu města Brna (1997) v oblasti společenských věd, 3. cenu a Čestné uznání na 18. knižním veletrhu Libri v Olomouci za knihy *Vladimír Preclík* a *Vincenc Makovský* (2003), Ceny Akademického nakladatelství CERM za nejlepší knihu roku – *První císař: Tvůrce Číny a osmého divu světa* (2005) a *Kruh prstenu* (2008), Cenu prof. MUDr. Josefa Hynieho, DrSc., za nejlepší publikaci v oboru v roce 2007 (2008) aj. Kontakt: Prof. PhDr. Jaroslav Malina, DrSc., Ústav antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity, Vinařská 5, 603 00 Brno, e-mail: jmalina@sci.muni.cz.

Novotný Vladimír (7. 4. 1939, Brno), anatom, morfolog a antropolog; emeritní docent Ústavu antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně. V oboru antropologie se habilitoval v roce 1996 *(Sexuální dimorfismus a identifikace pohlaví na kostře člověka: Teoretická východiska, metodologické problémy a praktická doporučení).* Zabývá se především těmito oblastmi: Paleoantropologie: Sexuální dimorfismus a adaptivní změny skeletu hominidů, zejména na pánvi Homo sapiens; Morfologie a osteologie: Pohlavní rozdíly a identifikace pohlaví skeletu člověka u recentních, historických a prehistorických populací, lišících se v prostoru a čase; pro archeologii, historickou antropologii, forenzní antropologii (soudní lékařství) a kriminalistiku; (Meta)-Metodologie: Systémový přístup v morfologii a filozofie vědy, morfometrická analýza tvaru a analýza obrazu, antropologická rekonstrukce podoby podle lebky a didaktika morfologie pro antropology a výtvarníky. Přehled aktivního působení v tuzemských a zahraničních společnostech a organizacích: Université Bordeaux I (Francie), „Antropologie a archeologie bitevního pole Slavkov 1805 – Archéologie d'un champ de battaile Austerlitz 1805" UMR 5809 – CNRS, Laboratoire d'Anthropologie des Populations du Passé, Université Bordeaux I. (J. Brůžek, E. Crubézy, P. Murail) – „Sexual Dimorphism of the Human Pelvis" Interpopulations Heterogenity, Parturition Scars, Paleodemography (J. Brůžek). Institute de Paleontologie Humaine, Laboratoire de Préhistoire, Musée National d'Histoire Naturelle Paris – UMR 9948 CNRS (Francie), „Sexual Dimorphism of Mandible for Paleoanthropology" (S. Condemi). Laboratorija antropologičeskoj rekonstrukciji Rossijskoj akademii nauk, Moskva, „Anthropological Reconstruction of the Face from the Skull" (E. Veselovskaja). Zakład biologii ewolucijnej człowieka, Instytut antropologii, Universytet im. Adama Mickiewicza, Poznaň (Polsko), „Sex Determination of Mandible for Paleoanthropology" (J. Piontek). Department of Anthropology, University of Delaware (USA), „Reconstruction of Upper Paleolithic Hunters from Dolní Věstonice Site" (K. Rosenberg). Department of Anthropology, Florida Atlantic University (USA), „Forensic Anthropology of the Skull" (Y. M. Íşcan). Kromě své odborné práce se od 60. let věnuje propojování vědy a umění a šíření vzdělanosti a kultury v širším smyslu. Například v rámci projektu Scientia – Ars – Humanitas pro posluchače Masarykovy univerzity i jiných vysokých škol a pro širokou veřejnost pořádal humanologické aktivity – cyklus přednášek našich i zahraničních odborníků s ústředním tématem „Pluralita světů a jednota vědění"

Kontakt: Doc. MUDr. Vladimír Novotný, CSc., e-mail: novotny@ffa.vutbr.cz.

Procházková Květa (19. 7. 1938, Studená), novinářka. V letech 1961–1965 vystudovala Filozofickou fakultu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (Masarykovy univerzity) v Brně. Po studiu nastoupila do redakce brněnské Rovnosti, s níž se však záhy z politických důvodů musela rozejít. Ke své profesi se vrátila až v roce 1990, kdy osm let působila v Praze jako parlamentní zpravodajka brněnské *Rovnosti* a později i ostravské *Nové svobody*. Spolupracovala s časopisem *Květy* a příležitostně i s *Literárními novinami*. Nyní publikuje výhradně v *Týdeníku Rozhlas*. – Tento článek je variací na několik rozhovorů, které autorka s malířem Vladimírem Svobodou v jeho ateliéru vedla a zveřejnila v regionálním i celostátním tisku. Kontakt: e-mail: kvetapro@volny.cz.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 202 25.9.2008 13:42:12

Schildberger František (15. 12. 1952, Brno), básník, publicista, vysokoškolský učitel. Vydal básnické sbírky: *Knížka s modrýma očima* (1980), *Místa* (1983), *Vyhlášení lásky* (1988), *Zrcadlo* (1988) a *Básně* (2006); jeho verše byly zařazeny do několika sborníků a antologií (*Hnízda stěhovavých ptáků*, 1979, *Letokruhy*, 1981, *Žena oděná sluncem*, 1994, *Maria Panno, Matko Slova*, 2005 aj.). Publikuje rovněž recenze, prózy, fejetony a úvahy o kulturním a politickém dění; je šéfredaktorem konzervativního internetového magazínu *Skleněný kostel* (www.sklenenykostel.net; zde i kontakt).

Skácel Jan (7. 2. 1922, Vnorovy – 7. 11. 1989, Brno), básník a publicista. Studoval nejprve gymnázium v Břeclavi, odkud přešel do Brna, kde roku 1941 maturoval. Po maturitě pracoval jako uvaděč v kině, ale ještě téhož roku byl totálně nasazen na stavby v Rakousku. Po 2. světové válce vystudoval filozofii na Masarykově univerzitě v Brně. Od roku 1948 pracoval jako kulturní referent časopisu *Rovnost*, odkud v roce 1954 přešel do literární redakce rozhlasu v Brně, kde zůstal až do roku 1963, kdy se stal šéfredaktorem kulturní revue *Host do domu* a *Revue otevřené kultury*. V roce 1969 byl *Host do domu* zakázán a Jan Skácel jako jeho šéfredaktor nesměl publikovat, v této době publikoval v samizdatu a exilové literatuře. Teprve od roku 1981 směla jeho díla znovu vycházet. Skácel byl příslušníkem válečné generace, ale svou básnickou prvotinu *Kolik příležitostí má růže* (1957) vydal s více než desetiletým zpožděním za svými generačními druhy. V této sbírce se však představil jako osobitý a zralý tvůrce, který s velkou suverenitou vymezil hranice svého básnického světa. S patosem i nostalgií obhajuje jistoty a řád ve světě povrchních, pragmatických mezilidských vztahů. Skácel, utvrzující si svou tvůrčí identitu v konfrontaci s tvorbou Oldřicha Mikuláška, oživil typ melancholického, meditativního básníka tomanovského ražení, který směřuje k podstatám a principům lidského života. Klade základní existenční otázky, otázky smyslu života, a usiluje o nalezení a obhájení ohrožených hodnot, jakými jsou věrnost ideálům, láska až za hrob, paměť, která trvá, anebo něha.

V Skácelově tvorbě nedochází k zásadním změnám tvůrčí orientace. Kontinuitu jeho básnického vývoje nenarušil ani zákaz publikační činnosti v sedmdesátých letech. V jeho umění totiž převažuje princip intenzifikace, precizace a hloubení nad principem rozšiřování, přiřazování a negace. Charakteristická je Skácelova snaha o koncentraci básnické výpovědi, lnutí k metafoře a úsilí podat prostřednictvím minimálního množství slov maximálně obsažnou a přesnou zprávu o stavu duše i světa. Tíhne k nápěvu a baladice moravské lidové písně a ke zkratce a symbolice lidové pranostiky. Usiluje o gnómické zobecnění, i když vychází z konkrétní, vyhrocené individuální situace. Umí těžit z náznaku a nedopovězenosti i symboliky mytických okruhů. Vrcholným projevem těchto tendencí se stala čtyřverší shrnutá do dvojsbírky *Naděje s bukovými křídly* (1983).

Podstatnou roli při budování Skácelova básnického světa sehrála příroda. Autor v ní hledal spojení s historií lidského rodu a paralelu k pevnému morálnímu řádu, který určoval život jeho vesnických předků a který narušovaly novodobé válečné katastrofy a neúspěšné civilizační projekty. Pokusil se dokázat, že ztráta rodové identity a odcizení se rodné krajině má na svědomí narušování ekologické rovnováhy srdce.

Druhou základní orientační hodnotou tvorby Jana Skácela je láska. Ta ovšem není, na rozdíl od jeho pojetí přírody, chápána jako podmínka či předpoklad lidského světa, ale v duchu české básnické tradice jako smysl a základní dynamizující síla života. Autor řeší otázku, *„kolik příležitostí má“* láska mezi lidmi – ve vzájemných vztazích i v širokém, morálním smyslu, chápaná jako odpovědný vztah individua vůči univerzu.

Skácelova touha po harmonii nesměřuje k idyle. Jeho poezie se naopak pokouší odhalovat rozpory reality se záměrem akcentovat pól životního kladu, osciluje mezi volným veršem, který se jevil na konci padesátých let jako vývojově progresivní, a veršem vázaným, k němuž svým ustrojením tíhl. Ve Skácelově tvorbě druhé poloviny šedesátých let, jak signalizují již názvy sbírek *Smuténka* (1967) a *Metličky* (1968), sílí tragické tóny života. Stále více ho znepokojuje míjení a uplývání, stárnutí a smrt a jejich projevy v lidském životě.

Skácelovo dílo bylo oceňované především v zahraničí, roku 1989 obdržel Petrarkovu cenu a cenu Vilenica 89, doma se mu dostalo oficiálních poct až po listopadu 1989: v roce 1992 byl in memoriam oceněn Zlatou plaketou za zásluhy o rozvoj Jihomoravského kraje a roku 2002 se stal čestným občanem Brna.

Souchop Josef (27. 5. 1944, Prštice u Brna), spisovatel, dramatik, publicista, scenárista, dramaturg, vedoucí skupiny dramatické tvorby ve studiu České televize Brno. Na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity vystudoval učitelství, aprobace filozofie – čeština (1967), poté stál při vzniku divadla Husa na provázku. Po skončení základní vojenské služby pracoval jako redaktor *Lidové demokracie* a *Svobodného slova*. Od roku 1977 působil jako redaktor a dramaturg Československého rozhlasu Brno. Do Československé televize Brno nastoupil v roce 1983 jako redaktor. Později se stal vedoucím redakce publicistiky a dokumentaristiky. Od roku 1990 je vedoucím tvůrčí skupiny literárních a dramatických pořadů, kde působí dodnes. Do rozhlasu i televize přenesl své dramatické aktivity (televizní scénáře *Okřídlená hřídel, Tabatěrka, Veronika, Posel, Kurýr, Případ Anděla* ad.). Vydal knihy *Poslední láska, Hluboko nahoře, Laskavý nezájem* a *Hodiny výchovy aneb Pošli ještě slova* (ukázka z této knihy byla zařazena do projektu *Kruh prstenu: Světové dějiny sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy*). (Účast v literárních sbornících – autor povídek, fejetonů a drobných próz.) Dramaturg seriálu České televize *Četnické humoresky* a filmů *Dvojrole, Podzimní návrat* a *Rok ďábla*. V roce 1996 získal Cenu křepelek za televizní literární publicistiku.

Kontakt: Mgr. Josef Souchop, Česká televize, Běhounská 18, 658 88 Brno, e-mail: Josef.Souchop@czech-tv.cz.

Svoboda Vladimír (28. 1. 1937, Jiříkovice u Brna), malíř. V letech 1955–1959 absolvoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Brně u profesora Jaromíra Zeminy. Otec, malíř Vladimír Svoboda, ovlivnil jeho zájem o malbu, zatímco niterný vztah k přírodě jej přivedl ke studiu na Vysoké škole veterinární v Brně; to sice záhy ukončil, neochabl však takřka badatelský zájem o dění v přírodě, které zůstává trvalým tématem jeho malířské tvorby (ovšem v transformované a stylizované podobě neskutečných tvorů a krajin). Žije a tvoří v Brně. V raných pracích z počátku 60. let se pokoušel začlenit do vývoje moderních evropských výtvarných směrů, reagoval na tvorbu Pabla Picassa a byl ovlivněn Bohumírem Matalem. Záhy poté však začal utvářet svůj osobitý malířský styl i „svět“ charakteristických témat: biologické preparáty jakoby nahlížené mikroskopem, fantaskní zvířata a krajiny, od 80. let přibývají biblické motivy. Preferuje jednoduchou paletu barev, avšak s bohatými odstíny skládanými do sofistikovaných kompozic, vymezených kresbou a strukturou, přičemž převládá specifická malba na desce: nízký reliéf z křížené plavené křídy, jehož struktury jsou přemalovány prostupujícími se valéry. Tento styl je stejně působivý v malé

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 203 25.9.2008 13:42:12

i velké ploše volných obrazů jako v architektonickém začlenění, jemuž se často a s úspěchem věnuje. Uspořádal několik desítek samostatných výstav u nás a v zahraničí a zúčastnil se mnoha výstav kolektivních. Svobodovy rozměrné malby a vitráže jsou trvalou součástí více než třiceti architektonických interiérů a exteriérů, například: 1968 Fakultní dětská nemocnice, Brno-Černá Pole; 1979 Lázně Luhačovice; 1981 Slovenská akademie věd, Nitra (Slovensko); 1984 Kostel, Zakřany (oltářní obraz); 1985 Hotel Myslivna, Brno; 1987 Československý spisovatel, Brno; 1989 Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Brno (kašna); 1990 Fakultní nemocnice Lékařské fakulty Masarykovy univerzity, Brno-Bohunice; 1994 Televizní klub, Brno; 1995 Městská policie, Brno; Mendelova nadace, Brno; 1997 Walter, Kuřim. Jeho dílo je zastoupeno v našich i zahraničních sbírkách. V roce 2003 mu byla udělena Cena města Brna v oblasti výtvarné umění.

Kontakt: Vladimír Svoboda, třída kpt. Jaroše 12, 602 00 Brno, telefon: 542526302; 736707544.

Štěpaník Jaroslav (16. 11. 1941, Brno), psycholog, pedagog, publicista. Vyučil se v brněnské Chiraně (1959), střední školu ukončil maturitou při zaměstnání (1962), studium jednooborové psychologie (1967), PhDr. (1990). V témže roce ukončil (vše na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity) distanční studium pedagogiky (Mgr.) V letech 1966–1988 pracoval jako poradenský psycholog, 1989–1990 byl redaktorem Svobodného slova, pak do roku 2003 přednášel na Ústavu společenských věd Fakulty stavební Vysokého učení technického v Brně. Je autorem řady článků v odborných periodikách i knižních odborných a populárně-naučných publikací (*Psychologie práce a řízení*, společně s R. Kohoutkem, 1999, *Umění jednat s lidmi*, I.–III., 2003, 2005, 2007). Volné publicistice se věnuje zejména od osmdesátých let. Především jako glosátor, fejetonista a autor povídek spolupracoval s řadou časopisů, novin, s rozhlasem, s televizí jako scenárista i moderátor pořadů pro mládež. Společně s J. Pavlouškem je autorem televizní inscenace *Papírový most* (1988), mikrokomedii *Pes pro výzkum* realizovala bratislavská televize. Některé z povídek vyšly ve sbornících i samostatně (Tugendhat), knižně *Vyprávění brněnského draka* (1994) a *Projekt Společnosti Paradise* (1999). Od roku 2006 rediguje kulturní přílohu brněnského KAMu, je spolupracovníkem časopisu *Konec konců*, píše pro *Jihomoravský deník*, *Brno magazín* ad. Působí jako lektor výcvikových seminářů praktické psychologie jednání.

Kontakt: PhDr. Jaroslav Štěpaník, Komořany 220, 683 01 Rousínov, telefon/fax: 517 377 833, e-mail: jaroslav.stepanik@sky.cz.

Švanda Pavel (6. 6. 1936, Znojmo), pedagog, publicista a spisovatel; profesor Divadelní fakulty Janáčkovy akademie múzických umění v Brně. Vystudoval obor dějiny umění na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (1959). Pracoval jako redaktor časopisů *Host do domu* (1969–1970) a *Akord* (1990–1992), novin *Lidová demokracie* (1993–1994) a revue *Proglas*. V 70. a 80. letech z politických důvodů vykonával manuální zaměstnání. V roce 1994 se habilitoval a v roce 2000 byl jmenován profesorem pro obor dramatické umění. Do literatury vstoupil v 60. letech se skupinou kolem měsíčníku *Tvář*. Člen skupiny Q, Sursum, Obce spisovatelů. Z díla: *Anonymní povídky* (1967), *Zázraky v malém ráji* (1991), *Portréty* (1994), *Zkušenosti* (1995), *Na obou březích* (1996), *Libertas a jiné sny* (1997), *Hodinka profesora Bojera* (1998), *Věčný nedostatek věčnosti* (1999), *Noemův deník* (2000), *Neklid v Česku* (2001) aj. Za své literární dílo získal řadu ocenění: Cena literárního fondu (1995), Cena Křepelek (1997), Cena města Brna (2002).

Kontakt: Prof. Pavel Švanda, Matlachova 10, 627 00 Brno, telefon: 542 212 151, e-mail: prof.svanda@quick.cz.

Uhde Milan (28. 7. 1936, Brno), spisovatel, dramatik, pedagog, politik. Vystudoval obory čeština, ruština a literární věda na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (1958). Redaktor časopisu *Host do domu* (1958–1970), svobodné povolání (1971–1989), šéfredaktor brněnského nakladatelství Atlantis (1989–1990), ministr kultury České republiky (1990–1992), předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (1992–1996), poslanec Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (1996–1998), externí učitel Literární akademie (2001).

Do publicistiky a literatury vstoupil v 50. letech, v období 1972–1989 byl však postižen zákazem publikační činnosti, jeho knihy byly vyloučeny z veřejných knihoven a byl mu znemožněn výkon jakéhokoliv zaměstnání a jakékoli výdělečné činnosti. Autor mnoha článků, písňových textů a montáží a úprav a dramatizací různých předloh, rozhlasových her, dramat a knih. Rozhlasové hry: *Komedie s Lotem* (1963), *Svědkové* (1965), *Výběrčí* (1966), *Ten, který přichází* (1968), *Parta* (1969) aj.; hry byly vysílány v řadě zemí a byly odměněny domácími i zahraničními cenami. Knihy a dramata: *Lidé z přízemí* (1962), *Král – Vávra* (1964), *Hrách na stěnu* (1964), *Děvka z města Théby* (1967), *Záhadná věž v B.* (1967), *Vraždění ve Veracruz* (1970), *Hra na holuba* (1974), *Pán plamínků* (1977), *Zvěstování aneb Bedřichu, jsi anděl* (1986); *Velice tiché ave* (výbor z díla, Toronto 1988), *Desítka her* (soubor původních dramatických textů, Brno, Atlantis 1995), *Česká republiko, dobrý den* (výběr publicistických vystoupení a projevů, Brno, Atlantis 1995), *Balada pro banditu a jiné hry na zapřenou* (soubor 10 her uveřejněných původně pod cizími jmény (Brno, Atlantis 2001) aj. Za své dílo získal řadu ocenění: Cena Egona Hostovského, Cena Toma Stopparda, státní cena Za zásluhy v oblasti kultury aj.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 204 25.9.2008 13:42:13

AUTOŘI FOTOGRAFIÍ

Diasová-Misurová, Hilda, 129.
Chudík, Radek, 122.
Kokeš, 118, 119, 121.
Marčák, Bohumil, 136.
Pecková, Anna, 133.
Slaměník, Miloš, 22, 48, 64–68, 74–76, 78, 91, 100.
Strnad, Miloš, 13, 15, 54 (publikováno s laskavým svolením Muzea města Brna).
Svoboda, Vladimír Churchill, 3–12, 16, 19–21, 23, 24, 28, 36, 38–40, 42, 44–47, 49–51, 53, 55–57, 80–90, 92–99, 101, 107–111, 115.
Šabata, Karel, 25, 26.
Štursa, Rudolf, 72 (reprodukováno z knihy).
Teplý, Libor, 41, 124.
Zbývající fotografie jsou z archivu malíře Vladimíra Svobody.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 205 25.9.2008 13:42:13

VLADIMÍR SVOBODA

Souhrn

Českému malíři Vladimíru Svobodovi je věnován dvacátý třetí svazek knižnice „Edice Osobnosti“ založené Nadací Universitas (Masarykiana) v Brně. Za podpory této nadace a následujících společností a institucí – Jihomoravský kraj, Žerotínovo náměstí 3/5, 601 82 Brno, OHL ŽS, a.s. / Burešova 938/17, 660 02 Brno, Společnost pro podporu univerzitních aktivit v Brně a Praze – jej vydalo Akademické nakladatelství CERM.

Vladimír Svoboda se narodil 28. ledna 1937 v Jiříkovicích u Brna. V letech 1955–1959 absolvoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v Brně u profesora Jaromíra Zeminy. Otec, malíř Vladimír Svoboda, ovlivnil jeho zájem o malbu, zatímco niterný vztah k přírodě jej přivedl ke studiu na Vysoké škole veterinární v Brně; to sice záhy ukončil, neochabl však takřka badatelský zájem o dění v přírodě, které zůstává trvalým tématem jeho malířské tvorby (ovšem v transformované a stylizované podobě neskutečných tvorů a krajin).

V raných pracích z přelomu padesátých a šedesátých let se Vladimír Svoboda pokoušel začlenit se do vývoje moderních evropských výtvarných směrů, reagoval na tvorbu Pabla Picassa i svého přítele Bohumíra Matala. S Bohumírem Matalem ho spojovala i touha po občanské nezávislosti a tvůrčí svobodě a stejně jako Matal dokázal strhnout své okolí a uchovat naději; Svobodovo osobní nasazení, pevný občanský postoj a z nich vyplývající neúhybnost programu nezávislého na moci měly velký význam pro uchování organické kontinuity českého umění a demokratického společenského uspořádání zvláště v době totalitního režimu a byly příkladem i oporou širokému okruhu nejen umělců. „Občan a tvůrce srostli ve Svobodově osobnosti šťastně a nerozlučně. Není proto divu, že malíř, který odolal nesvobodě, unesl i dnešní svobodu, ostatně v duchu svého milého nomen omen“ (Milan Uhde).

Utváření vlastního výtvarného projevu lze v tvorbě Vladimíra Svobody sledovat již od počátku let šedesátých, kdy se zřetelně formuje jak jeho nechuť k dekorativismu a příklon k niterné malbě, tak jeho charakteristická technika. Ta je založena na malbě do křídového podkladu na dřevěné nebo sololitové desce, vytvářejícího nízký reliéf, v němž je zachycen kompoziční rozvrh obrazu. Na tento základ je špachtlí nanášena barevná vrstva v prostupujících se plochách. Kresebně reliéfní provedení zachycuje jak sumární obrysový tvar motivu, tak detaily, které ho vyplňují.

Bohatě strukturovaná barevná hmota svědčí o blízkosti a spříznění s malbou Mikuláše Medka a dalších umělců jeho okruhu. Impulz, jímž bylo pro Vladimíra Svobodu setkání s díly představitelů pražského informelu, plně odpovídal jeho vlastnímu tvořivému založení a směřování. K tomu na druhé straně patřilo i jeho zaujetí živou přírodou, jež také ovlivnilo jeho původní volbu

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 206 25.9.2008 13:42:13

studia na veterinární fakultě. A třebaže toto studium velmi brzy přerušil, stopy téměř vědeckého zájmu a zkoumání živých organismů nacházíme v řadě jeho abstrahujících kompozic s náměty tak nezvyklými, jako je vnitřek středního ucha či srdeční sval. Východiskem je mu nejčastěji zájem o organismus, jehož pitváním se lze dobrat k jeho životně důležitým funkcím a ty pak transponovat do svébytné výtvarné mluvy.

Následující okouzlení vodní faunou, bohatou říší brouků a dalších tvorů přineslo náměty neexistujících vodních živočichů a pravěkých zvířat bájných podob. Autor je zvětšuje do rozměrných obrazových ploch s pozorností a péčí svědčící jak o bezprostředním vztahu k přírodě a jejím tvorům, tak o síle představivosti vedoucí k úloze demiurga – tvůrce, stvořitele nové živočišné říše. V těchto rozměrných kompozicích se dále vyhraňoval Svobodův výtvarný projev charakteristický napříště pro jeho další tvorbu. Důsledně plošné pojetí, bez iluzivního prostoru a objemu, je založeno na světle a na široké stupnici valérů spíše než na bohatství barev.

V sedmdesátých letech rozšiřují motivickou oblast náměty lodí, Venuší i mořských panen, ale také obrazy neznámých, hrozivě útočných mohutných tvorů představujících skrytá i zjevná nebezpečí. V letech osmdesátých následují kromě jiných i figurální díla zvláštního druhu. Složité skladby jednotlivých tělesných částí vytvářejí podobu postav jako symbolů různých vlastností a zároveň jako ohlasy zážitků z dětství. K těm náleží i často se vracející vzpomínky na vyslechnuté báchorky a zkazky o zlých čarodějnicích a jejich sabatech.

Nepomíjející přitažlivost, jakou mají pro Vladimíra Svobodu náměty z říše zvířat, se promítá i do fantaskních obrazů, v nichž autor kombinuje prvky zoomorfní a antropomorfní. Utkvělým tématem se stávají ptáci jako nositelé rozmanitých vlastností i příběhů a dějů. Jejich křídla propůjčuje malíř i jiným bytostem a tvorům, a dokonce i krajinám, jež jsou v jeho podání rovněž fantaskním světem, jen vzdáleně spojeným s reálnými přírodními formami.

Svobodův mimořádný smysl pro monumentální rozvrh plochy jej přímo předurčoval pro realizace v architektuře. Svou schopnost velkorysých řešení rozměrných obrazových ploch uplatnil autor v řadě interiérů veřejných budov nebo podniků. V jejich provedení důsledně sleduje vyjádření charakteru podniku nebo instituce, kde je malba umístěna, přičemž vychází jak ze stylizovaných, v podstatě abstraktních forem, tak z reálných prvků ve skladbách stylizovaných vedut.

Specifickým druhem „zakázkových“ prací jsou pro Vladimíra Svobodu od osmdesátých let biblické motivy vytvářené pro sakrální prostředí. Jejich formální výraz, zejména výrazný expresivní přízvuk, je v lecčems odlišný od ostatní tvorby, i v nich však zůstává zachována typická stylizace a transformace reálných forem. Tyto nekonvenčně pojaté figurální kompozice biblických postav jsou však i součástí umělcovy volné tvorby jako projev osobní náboženské zkušenosti.

Od konce let osmdesátých a zvláště po roce 1990 vznikají ve Svobodově ateliéru malby – ve srovnání se staršími pracemi – výrazně prosvětlené. Barevná střídmost sice většinou přetrvává, jejich kolorit je však ve znamení jasných, téměř transparentních barev. Výtvarné pojetí směřuje ke komplikované

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 207 25.9.2008 13:42:13

tvarové skladebnosti, v níž jsou reálné prvky často zašifrovány a znejistěny. Proměna se dotýká i velikosti obrazů – rozměrné kompozice vystřídaly střední formáty, pečlivě promalovávané, s překrývajícími se průzračnými barevnými plochami. Autorova příznačná malířská technika zůstává v podstatě nezměněna, nízký reliéf, tvořený křídovým podkladem a barevnou hmotou, je však mnohem plošší, okem téměř nepostřehnutelný, čímž je ještě zdůrazněna důsledná plošnost malby. S velkou pozorností jsou zachycovány jednotlivé části obrazu v ploškách vytvářejících jakoby mozaiku se složitou kompoziční osnovou. Objevují se variace známých témat v novém zpracování, část s výrazným epickým nábojem – podoby hmyzích, vodních a dalších tvorů, především ptáků, ale také nových pololidských, polozvířecích bytostí zbavených někdejší statičnosti.

Také pro práce uplynulých necelých dvou desetiletí, v nichž se jeho osobitá výtvarná řeč výrazně kultivuje, platí totéž, co charakterizuje Svobodovu tvorbu jako celek: jejím východiskem je především zájem o přírodu a hluboké sepětí s ní, které prakticky vylučuje inspiraci technickou civilizací a řeč geometrických racionálních forem. Malířova fantazie ve spojení s poznáním reálných přírodních tvarů vytváří svět nových živých i neživých forem, jimž nechybí básnická nadsázka ani groteskní bizarnost a humor. Jeho pojetí se pohybuje na pomezí abstrakce a figurace. Ryzí výtvarnost a obsahová sdělnost – v těchto pólech neshledává Vladimír Svoboda protiklad, neníní jedno obětovat druhému. Jeho neiluzivní, složitě komponovaná malba působí jak svou formální vytříbeností, tak bohatou obrazotvorností, díky níž vznikají stále nové útvary na hranicích skutečnosti a fantazie. Jeho vlastní transformování strukturální malby, z níž vyšel v šedesátých letech jeho osobitý styl, autentičnost výrazových prostředků i technická pečlivost jej staví mimo nejaktuálnější proudy a dobové výtvarné výboje.

Současná monografie je výsledkem snahy poskytnout souhrnnější pohled na Svobodovu tvorbu v celém průběhu jejího dosavadního vývoje a s důrazem na její charakteristické rysy, které určují její závažné místo v soudobé české malbě.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 208 25.9.2008 13:42:13

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 209 25.9.2008 13:42:13

ILUSTRACE

1 Záběr z ateliéru s pohledem na jednu z raných prací, 1959–1960.
2 Záběr z ateliéru s pohledem na jednu z raných prací, 1959–1960.
3 *Maruna*, 1959, olej na plátně, 45x55 cm.
4 *Míla s Vaškem*, 1961, olej na plátně, 49x59 cm.
5 *Mlýn*, 1960–1962, olej na plátně, 91x60,5 cm.
6 *Nosobém*, 1960–1962,olej na plátně, 110x50 cm.
7 *Čas*, 1964, olej, asfalt, plech na dřevě, 80x40 cm.
8 *Geoda*, 1965, kombinovaná technika na dřevě, 75x75 cm.
9 *Drásaná krajina (Bagr)*, 1966, kombinovaná technika na dřevě, 120x150 cm.
10 *Receptor*, 1966, kombinovaná technika na dřevě, 120x145 cm.
11 *Medeček*, 1968, kombinovaná technika na sololitu, 45x55 cm.
12 *Vikingové*, 1968, kombinovaná technika na dřevě, 90x100 cm.
13 *Vosa, která píchla Viktorii*, 1969, kombinovaná technika na plátně, 66,5x95 cm (Muzeum města Brna).
14 *Velká mořská panna*, konec 60. let, kombinovaná technika na sololitu, 120x160 cm.
15 *Bioloď*, 1971, kombinovaná technika na sololitu, 62,5x92,5 cm (Muzeum města Brna).
16 *Opilý koráb*, 1969, kombinovaná technika na sololitu, 180x120 cm.
17 *Bioloď*, 1972, kombinovaná technika na dřevě, 180x240 cm.
18 *Mořská panna*, počátek 70. let, kombinovaná technika na dřevě, 60x120 cm.
19 *Theatrum anatomicum*, 1969, kombinovaná technika na dřevě, 90x120 cm.
20 *Tři grácie*, 1970, kombinovaná technika na dřevě, 117x147 cm.
21 *Hmyzí svět*, 1975, kombinovaná technika na dřevě, 70x110 cm.
22 *Zlaté jablko*, 1975, kombinovaná technika na dřevě, 120x160 cm.
23 *Zrození Venuše*, 1977, kombinovaná technika na dřevě, 120x158 cm.
24 *Tur*, 1975, kombinovaná technika na dřevě, 122x216 cm.
25 *Dinotherium*, 1977, kombinovaná technika na dřevě, 122x144 cm.
26 *Usurpátor*, 1978, kombinovaná technika na dřevě, 90x122 cm.
27 *Artista*, 1977, kombinovaná technika na dřevě, 204x121 cm.
28 *Kudlanka*, 1976, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
29 *Nevěsta*, 70. léta, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
30 *Drbny*, 70. léta, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
31 *Teta*, 1980, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
32 *V zrcadle*, 1981, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
33 *Siréna*, 1980, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 210 25.9.2008 13:42:13

34 *Rybář*, 1980, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
35 *Kapří duše*, 1981, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
36 *Chuť na maso*, 1984, kombinovaná technika na dřevě, 60x40 cm.
37 *Sabat*, 1986, kombinovaná technika na dřevě, 122x81 cm.
38 *Zrození plivníka (Na slepici)*, 1980, kombinovaná technika na dřevě, 122x122 cm.
39 *Létavice*, 1982, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
40 *Pavouček*, 1983, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
41 *Únos ze slepičárny*, 1983, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
42 *Želva*, 1986,kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
43 *Merina*, 1987, kombinovaná technika na dřevě, 120x81 cm.
44 *Čertík*, 1988, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
45 *Biočas*, 1987, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
46 *Nevzlétne?*,1983, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
47 *Parádník*, 1983, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
48 *Ptáček v křoví*, 1989, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
49 *Hejno útočí*, 1989, kombinovaná technika na dřevě, 122x82 cm.
50 *Jednorožec*, 1987, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
Vladimír Svoboda: *„Jednorožec bylo zvíře posvátné a zázračné. Skeptici říkají, že to byl narval. Já však od dětství vím své.“*
51 *Letící krajina (Loď)*, 1983, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
52 *Uran*, 1986, kombinovaná technika na dřevě, 81x60 cm.
53 *Poklad v hoře*, 1988, kombinovaná technika na dřevě, 40x40 cm.
54 *Pramen*, 1980, kombinovaná technika na dřevě, 150x122,5 cm (Muzeum města Brna).
55 *Vesnice v Deltě (Jurilovka)*, 1981, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
56 *Hory doly*, 1987, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
57 *Rumunsko*, 1989, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
58 *Rumuny (Velké hory)*, 1990, 50x70 cm.
59 *Copatá krajina*, 1993, kombinovaná technika na dřevě, 120x70 cm.
60 *Křížová cesta*, 1985, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
61 *Pieta*, 1985, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
62 *Zvěstování*, 1988, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
63 *Apokalypsa*, 1989, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
64 *Noemova archa (Noe)*, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
65 *Kladení do hrobu*, 1988, kombinovaná technika na dřevě 120x80 cm.
66 *Snímání z kříže*, 1990, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
67 *Žarošice*, 1994, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
68 *Kladení do hrobu*, 1998, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
69 Z cyklu *Křížová cesta*, 2007, kombinovaná technika na dřevě, 60x60 cm.
70 Z cyklu *Křížová cesta*, 2007, kombinovaná technika na dřevě, 60x60 cm.
71 *Ložiska*, dekorativní panó, 1970, Výzkumný ústav valivých ložisek, Brno-Komárov.
72 Dekorativní panó, 1974, interiér budovy Teplotechna, Brno.
73 *Brno stočné*, dekorativní panó, 1982, Jihomoravské vodovody a kanalizace, Brno-Lesná.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 211 25.9.2008 13:42:13

74 *Znojmo*, dekorativní panó, 1977, Pojišťovna, Znojmo.
75 *Otvírání studánek (Pramen)*, dekorativní panó, 1982, hotel Skalský dvůr, Střelice.
76 *Kristus král vesmíru*, oltářní obraz s plastikou Miloše Vlčka, 1984, kostel, Zakřany.
77 *Stopy*, dekorativní panó, 1985, hotel Myslivna, Brno.
78 *Opava*, kruhová veduta, 1990, nemocnice Opava.
79 Šestidílné dekorativní panó, 1990, Fakultní nemocnice, Brno-Bohunice.
80 *Hrouzci II*, 1990, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
81 *Kobylka luční*, 1992, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
82 *Gobio gobio*, 1995, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
83 *Bahňáci*, 2004, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
84 *Modráček*, 2005, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
85 *Papagaj*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
86 *Brabčáci*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
87 *Chřástal*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
88 *Larva (Zámotek)*, 1991, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
89 *Zámotek (Kukla)*, 1997, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
Vladimír Svoboda: *„Zámotek žije tajně. Schovávali jsme si je do krabiček a vždycky z nich něco vylezlo. Někdy jsme na krabičku zapomněli. Potom ‚něco' lezlo po zdi."*
90 *Krdel*, 2005, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
91 *Vosa z roku 1947*, 1998, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
92 *Vlastenec*, 1992, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
93 *Poletucha*, 2002, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
94 *Perutýn*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
95 *U břehu*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
96 *Mreny*, 2007, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
97 *Taurus*, 2007, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
98 *Bludný Holanďan*, 2002, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
99 *Rej (Čarodějnice)*, 1990, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
Vladimír Svoboda: *„Sraz čarodějnic se mi odjakživa pojil s pálením bramborové natě. Věděl jsem, že čarodějnice končívaly na hranici. Já znal jen tu vatru bramboronaťovou.Teprve v dospělosti se mi dostalo informace pro mne tehdy podstatné. Ty holky byly u toho nahé."*
100 *Toníček pase kozy*, 1993, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
Vladimír Svoboda: *„Toníček Daňků pásával kozy. Chodil jsem vedle něj a bál se očí jeho kozla. Tam jsem začal chápat, proč je kozel symbolem ďábla. Utvrzovaly mne v tom jeho lesklé oči i to, že hrozně smrděl."*
101 *Přelud*, 1994, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
102 *Hejkal*, 1999, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
103 *Cvičení pštrosa*, 1994, kombinovaná technika na dřevě, 120x80 cm.
104 *Cvičení sfingy*, 2001, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
105 *Andělské troubení*, 2000, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
Vladimír Svoboda: *„Kdo navštívil skutečnou ruskou ves, ví, o čem mluvím. Kolem Vitebska, kde pobíhal malý Chagall, muselo létat hodně andělů. Nikdy na ně nezapomněl. Proto je velkým francouzským malířem."*

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 212 25.9.2008 13:42:14

106 *Kozákova láska*, 2001, kombinovaná technika na dřevě, 120x120 cm.
Vladimír Svoboda: *„Mnoho lidí jaksi ze setrvačnosti obdivuje kozáky. Já moc ne. Možná i pro podezření, že mají raději koně než manželky.“*
107 *Rybalka*, 2005, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
108 *Stepipán*, 2005, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
109 *Mamince*, 2005, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
110 *Šampion Míša*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 80x60 cm.
111 *Panenka*, 2006, kombinovaná technika na dřevě, 80x120 cm.
112 Dědeček Antonín Svoboda v dragounské uniformě, 1901–1903.
113 Matka Vladimíra Svobody s otcem a nevlastní matkou před otcovým obchodem, 1934–1935.
114 Vladimír Svoboda s rodiči a sestrou, 1947.
115 Otec Vladimíra Svobody, autoportrét, 1948.
116 Vladimír Svoboda, 1951.
117 Svatba Vladimíra Svobody s RNDr. Vlastou Šoffrovou, 1962.
118 Vladimír Svoboda se sochařem Milošem Vlčkem v restaurátorské dílně bratří Kotrbů v Brně na Petrově, 1969.
119 S Milošem Vlčkem a restaurátorem Heřmanem Kotrbou, 1969.
120 Rozhovor s MUDr. Vladimírem Novotným, 1970.
121 V ateliéru v Brně na Petrově, 1973.
122 Práce na dekorativním panó pro výrobní družstvo Snaha v Brně, 1976.
123 S matkou na vernisáži výstavy v Jaroměřicích; vlevo historik umění PhDr. Bohumil Samek, 1982.
124 Z výstavy v Domě pánů z Kunštátu v Brně, 1987.
125 S ruským hercem Innokentijem Smoktunovským při jeho návštěvě v Brně; uprostřed redaktor Luboš Petřík, 1985.
126 S rybáři v Dunajské deltě, 1987.
127 S RNDr. Vladimírem Mitvalským na Valašsku, 1988.
128 V ateliéru se psem Míšou, 1991.
129 Manželé Svobodovi, 1996.
130 Rodina Vladimíra Svobody, 2006.
131 Z vernisáže výstavy v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, 1998.
132 Z vernisáže výstavy v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, 1998.
133 Autorka této knihy PhDr. Nina Dvořáková (vpravo) s fotografem a publicistou PhDr. Bohumilem Marčákem a PhDr. Bronislavou Gabrielovou, 2000.
134 Z vernisáže výstavy v Galerii Hlinky v Brně. V popředí sochařka Sylva Lacinová a ing. Věra Mikulášková, 2006.
135 Úterní sedánek v ateliéru Vladimíra Svobody.
136 Portrétní fotografie Vladimíra Svobody.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 213 25.9.2008 13:42:14

VLADIMÍR SVOBODA

Summary

Czech painter Vladimír Svoboda will have the twenty-third book of the collection "Series of Personalities" devoted to his work. This publication series was started by Nadace Universitas (Masarykiana) Foundation in Brno. Academic Publishers CERM (Akademické nakladatelství CERM) is issuing this publication with the support of this foundation and the following organizations and institutes: the South Moravian Region (Žerotínovo náměstí 3/5, 601 82 Brno), the company OHL ŽS, a.s. (Burešova 938/17, 660 02 Brno), and the Association for the Support of University Activities in Brno and Prague (Společnost pro podporu univerzitních aktivit v Brně a Praze).

Vladimír Svoboda was born 28 January 1937 in Jiříkovice u Brna. In 1955–1959 he studied under Professor Jaromír Zemina at the Brno Secondary School of Applied Arts. His father, painter Vladimír Svoboda, influenced his interest in painting; nevertheless, his internal relationship with nature lead him to study at the Veterinary University in Brno. Although he terminated his studies soon after, this did not diminish what was practically a scholastic interest in the processes of nature, which have remained a constant theme in his paintings (even if in the transformed and stylized forms of fantastic creatures and landscapes).

In his early work of the late 1950s and early 1960s, Svoboda attempted to get involved in the development of modern European artistic trends, responding to the work of Pablo Picasso and his friend Bohumír Matal. He shared with Matal a deep longing for civic independence and artistic freedom. Like Matal, he managed to seize his surroundings and maintain hope. Svoboda's personal commitment and firm civic attitude, which resulted in a forthright program that was independent of the powers that be, was of great importance in maintaining the organic continuity of Czech art and the socio-democratic structure, especially during the times of the totalitarian regime, serving as an example and support to a wide circle of people, not only artists. "The citizen and artist in Svoboda have grown together felicitously and inseparably. It is no wonder that the painter who resisted submission has carried off today's liberty, in the end in the spirit of his beloved *nomen omen*." (Milan Uhde).

The form of the artistic expression of Svoboda's own work can be traced back to the early 1970s when his dislike of the decorative arts started to become evident as well as his growing affinity to internal painting and the development of his characteristic technique. This is based on painting onto a chalk base on a wood or sololite hardboard, forming a bas relief in which the compositional scheme of the painting is captured. A colourful layer is then added onto this

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 214 25.9.2008 13:42:14

base with a spatula allowing the permeation of surfaces. The relief drawing captures both the overall shapes of the motifs as well as the details which complete them.
The richly structured colourful material attests to an affinity with the painting of Mikuláš Medek and other artists of his circle. The impulse which Svoboda gained when encountering the works of the representatives of the Prague Art Informel perfectly corresponded to his own creative disposition and direction. This was also coupled with his passion for nature, which had influenced his original choice to study at the Veterinary Faculty. Although he terminated his studies quite early on, the traces of what was practically a scholarly interest in exploring living organisms can be found in many of his abstract works; there are compositions with unusual motifs such as the inner ear and cardiac musculature. The basis of his deepest interest is the organism; its dissection can lead to the discovery of its vital functions, which can then in turn be transposed into a form of unique creative expression.
His subsequent fascination with water fauna, the abundant kingdom of insects and other entities inspired themes of non-existent water creatures and prehistoric animals of mythical proportions. The artist exaggerates them into the dimensions of the painting surfaces with attention and care that testifies to his profound relationship with nature and its creatures as well as to the power of imagination that leads to the task of the demigod – the maker, the creator of a new animal kingdom.
In these expansive compositions, Svoboda's creative expression became even more distinctive and lead to what would become characteristic in his subsequent artistic phase. A thoroughly spatial conception, without illusionary space and dimension, is based more on a light and wide spectrum of values, rather than on an abundance of colour.
In the 1970s he expands his motifs to include themes with boats, Venus and mermaids, as well as paintings of unfamiliar, terrifying, attacking, gigantic creatures that could represent hidden or apparent danger. In the 1980s he continues with figurative paintings of a special kind, among other things. Complex compositions of individual body parts create images of figures as symbols of various characteristics and at the same time as resonances of experiences from childhood. In relation to these, he also returns to memories of tall stories that he had heard and tales of evil witches in their covens.
The undying attraction that themes from the animal kingdom have for Vladimír Svoboda is evident in his fantastic paintings in which he combines zoomorphic and anthropomorphic elements. Birds as messengers of various characteristics, stories and events also gradually become obsessive themes for him. The painter lends their wings to other creatures and beings, and even to landscapes which in his interpretation are a part of an equally fantastic world remotely connected to real natural forms.
Svoboda's considerable sense for the monumental allocation of surface is something that directly predestined him to create architectural pieces. He managed to apply his abilities of working on large-scale surfaces to several projects in the interiors of public buildings and companies. In these works he

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 215 25.9.2008 13:42:14

carefully endeavours to express the character of the organization or institute in which the painting is situated, working from both stylized and abstract forms as well as realistic elements in the composition of the stylized interpretation of the scene.

In the 1980s the specific type of "commission" pieces that Svoboda worked on were biblical motifs created for religious environments. Their formal expression, especially their distinctly expressive tone, is somewhat different from the other works, even though the typical stylization and transformation of real forms remain. These unconventionally construed figurative compositions of biblical figures are in fact a part of the artist's own oeuvre as an expression of his personal religious experience.

Since the end of the 1980s, especially after 1990, a considerable lightening of Svoboda's atelier painting occurs, in comparison with his older work. A kind of colour temperance is generally maintained; however, the colouration becomes clearer, with the colours almost transparent. The creative concept tends towards a complex composition of shape in which the actual elements are often encoded and enigmatic. This transformation also pertains to the size of the image – the proportional composition was exchanged for a medium format, carefully painted through and through, with overlapping and transparent planes of colour. The artist's distinctive painting technique remains fundamentally unchanged, with the bas relief created from a chalk base and a paint material; nevertheless, it is much flatter, practically unrecognizably raised to the naked eye, which even further emphasises the resulting flatness of the painting. The individual parts of the painting are captured with great care in areas, thus creating a kind of mosaic with a complex compositional design. Using this new technique, a variation of familiar themes appears, some parts with a powerful epic effect – the depiction of insects, water and other creatures, especially birds, but also new semi-human semi-animal beings that are devoid of their former state of being static.

The work of the past two decades, in which his individual creative language has been distinctively cultivating itself, is also characterized by Svoboda's oeuvre as a whole: its foundation is primarily his interest in nature and the deep bond that is formed with it, which virtually precludes any inspiration derived from technological civilization or the language of rational geometric forms. The painter's imagination in how he perceives real natural shapes creates a world of new living and non-living forms which in no way lack for poetic exaggeration or grotesque strangeness and humour.

His approach is something between the figurative and the abstract. In its genuine creativity and communicative sense – in this area Svoboda does not recognize these contrasts – he has no intention of sacrificing one for the other. His non-elusive, complexly composed painting gives the effect of both formal refinement and an abundant visual imagination, thanks to which new shapes on the edge of reality and fantasy continuously spring forth. His own transformation of structural painting, which in the 1960s gave birth to his distinctive style, the authenticity of his expressive media and technical conscientiousness places him in a position apart from the most current stream of contemporary artistic expression.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 216 25.9.2008 13:42:14

This monograph is the result of an effort to provide a more comprehensive view of the work of Vladimír Svoboda over the course of his development so far, with emphasis on its characteristic features that determine the important place that it occupies in contemporary Czech painting.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 217 25.9.2008 13:42:14

ILLUSTRATIONS

1 Picture of the studio with a view of one of his early works, 1959–1960.
2 Picture of the studio with a view of one of his early works, 1959–1960.
3 *Maruna*, 1959, oil paint on canvas, 45x55 cm.
4 *Míla and Vašek*, 1961, oil paint on canvas, 49x59 cm.
5 *The Mill*, 1960–1962, oil paint on canvas, 91x60.5 cm.
6 *Nosobém*, 1960–1962, oil paint on canvas, 110x50 cm.
7 *Time*, 1964, oil paint, asphalt, sheet metal on wood, 80x40 cm.
8 *Geoda*, 1965, combined techniques on wood, 75x75 cm.
9 *Lacerated Landscape (Excavator)*, 1966, combined techniques on wood, 120x150 cm.
10 *Receptor*, 1966, combined techniques on wood, 120x145 cm.
11 *Medeček (Little Medek)*, 1968, combined techniques on sololite hardboard, 45x55 cm.
12 *The Vikings*, 1968, combined techniques on wood, 90x100 cm.
13 *The Wasp that Stung Victoria*, 1969, combined techniques on canvas, 66.5x95 cm (City of Brno Museum).
14 *Large Mermaid*, the late 1960s, combined techniques on sololite hardboard, 120x160 cm.
15 *Organic Boat*, 1971, combined techniques on sololite hardboard, 62.5x92.5 cm (City of Brno Museum).
16 *Drunken Ship Prow*, 1969, combined techniques on sololite hardboard, 180x120 cm.
17 *Organic Boat*, 1972, combined techniques on wood, 180x240 cm.
18 *Mermaid*, early 1970s, combined techniques on wood, 60x120 cm.
19 *Theatrum Anatomicum*, 1969, combined techniques on wood, 90x120 cm.
20 *Three Graces*, 1970, combined techniques on wood, 117x147 cm.
21 *The World of Insects*, 1975, combined techniques on wood, 70x110 cm.
22 *Golden Apple*, 1975, combined techniques on wood, 120x160 cm.
23 *The Birth of Venus*, 1977, combined techniques on wood, 120x158 cm.
24 *Ox*, 1975, combined techniques on wood, 122x216 cm.
25 *Dinotherium*, 1977, combined techniques on wood, 122x144 cm.
26 *Usurper*, 1978, combined techniques on wood, 90x122 cm.
27 *Artist*, 1977, combined techniques on wood, 204x121 cm.
28 *Rear Horse*, 1976, combined techniques on wood, 120x80 cm.
29 *Bride*, the 1970s, combined techniques on wood, 120x80 cm.
30 *Gossips*, the 1970s, combined techniques on wood, 120x80 cm.
31 *Aunt*, 1980, combined techniques on wood, 120x80 cm.
32 *In the Mirror*, 1981, combined techniques on wood, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 218 25.9.2008 13:42:14

33 *Siren*, 1980, combined techniques on wood, 120x80 cm.
34 *Fisherman*, 1980, combined techniques on wood, 120x80 cm.
35 *The Soul of a Carp*, 1981, combined techniques on wood, 120x80 cm.
36 *Craving for Meat*, 1984, combined techniques on wood, 60x40 cm.
37 *Sabbath*, 1986, combined techniques on wood, 122x81 cm.
38 *Birth of a Tiny Hobgoblin (On a Hen)*, 1980, combined techniques on wood, 122x122 cm.
39 *Shooting Star*, 1982, combined techniques on wood, 120x120 cm.
40 *Little Spider*, 1983, combined techniques on wood, 120x120 cm.
41 *Abduction from the Henhouse*, 1983, combined techniques on wood, 120x80 cm.
42 *Turtle*, 1986, combined techniques on wood, 80x120 cm.
43 *Merina*, 1987, combined techniques on wood, 120x81 cm.
44 *Little Devil*, 1988, combined techniques on wood, 120x80 cm.
45 *Organic Time*, 1987, combined techniques on wood, 120x80 cm.
46 *Incapable of Flight*,1983, combined techniques on wood, 80x120 cm.
47 *Dandy*, 1983, combined techniques on wood, 80x120 cm.
48 *Birdie in the Bushes*, 1989, combined techniques on wood, 80x120 cm.
49 *Flock Attack*, 1989, combined techniques on wood, 122x82 cm.
50 *Unicorn*, 1987, combined techniques on wood, 80x120 cm.
51 *Flying Landscape (Boat)*, 1983, combined techniques on wood, 120x80 cm.
52 *Uranium*, 1986, combined techniques on wood, 81x60 cm.
53 *Treasure in the Hills*, 1988, combined techniques on wood, 40x40 cm.
54 *Source*, 1980, combined techniques on wood, 150x122.5 cm (City of Brno Museum).
55 *Delta Village (Jurilovka)*, 1981, combined techniques on wood, 120x80 cm.
56 *Over Hill and Dale*, 1987, combined techniques on wood, 80x120 cm.
57 *Romania*, 1989, combined techniques on wood, 120x80 cm.
58 *Romanians (Big Mountains)*, 1990, 50x70 cm.
59 *Tressed Landscape*, 1993, combined techniques on wood, 120x70 cm.
60 *Stations of the Cross*, 1985, combined techniques on wood, 120x80 cm.
61 *Pieta*, 1985, combined techniques on wood, 120x80 cm.
62 *Annunciation*, 1988, combined techniques on wood, 120x120 cm.
63 *Apocalypse*, 1989, combined techniques on wood, 120x120 cm.
64 *Noah's Arc (Noah)*, combined techniques on wood, 120x120 cm.
65 *Burial*, 1988, combined techniques on wood 120x80 cm.
66 *Removing from the Cross*, 1990, combined techniques on wood, 120x80 cm.
67 *Žarošice*, 1994, combined techniques on wood, 80x60 cm.
68 *Burial*, 1998, combined techniques on wood, 120x120 cm.
69 From the series *Stations of the Cross*, 2007, combined techniques on wood, 60x60 cm.
70 From the series *Stations of the Cross*, 2007, combined techniques on wood, 60x60 cm.
71 *Bearings*, decorative panel, 1970, Roller Bearing Research Institute, Brno-Komárov.
72 Decorative panel, 1974, building interior of Teplotechno, Brno.
73 *Brno Sewerage*, decorative panel, 1982, South Moravian Water-works and Sewage System, Brno-Lesná.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 219 25.9.2008 13:42:15

74 *Znojmo*, decorative panel, 1977, insurance company, Znojmo.
75 *Opening of the Water Spring (Water Source)*, decorative panel, 1982, Hotel Skalský dvůr, Střelice.
76 *Christ, King of the Cosmos*, altar painting with sculpture by Miloš Vlček, 1984, church, Zakřany.
77 *Traces*, decorative panel, 1985, Hotel Myslivna, Brno.
78 *Opava*, panoramic view, 1990, Opava Hospital.
79 Six-part decorative panel, 1990, Brno-Bohunice Faculty Hospital.
80 *Clingfish II*, 1990, combined techniques on wood, 120x80 cm.
81 *Grass-hopper*, 1992, combined techniques on wood, 120x120 cm.
82 *Gobio gobio (Clingfish)*, 1995, combined techniques on wood, 80x60 cm.
83 *Plovers*, 2004, combined techniques on wood, 80x60 cm.
84 *White-spotted Blue Thrush*, 2005, combined techniques on wood, 80x60 cm.
85 *Papagaj (Parrot)*, 2006, combined techniques on wood, 80x60 cm.
86 *Sparrows*, 2006, combined techniques on wood, 120x80 cm.
87 *Crake*, 2006, combined techniques on wood, 120x80 cm.
88 *Larva (Cocoon)*, 1991, combined techniques on wood, 120x80 cm.
89 *Cocoon (Aurelia)*, 1997, combined techniques on wood, 120x80 cm.
90 *Flock*, 2005, combined techniques on wood, 120x80 cm.
91 *Wasp from the Year 1947*, 1998, combined techniques on wood, 80x60 cm.
92 *Patriot*, 1992, combined techniques on wood, 120x80 cm.
93 *Palatouche*, 2002, combined techniques on wood, 120x80 cm.
94 *Perutýn (Rooster Fish)*, 2006, combined techniques on wood, 80x120 cm.
95 *On the Shore*, 2006, combined techniques on wood, 80x60 cm.
96 *Mreny (Romanian Weed Fish)*, 2007, combined techniques on wood, 80x60 cm.
97 *Taurus*, 2007, combined techniques on wood, 80x60 cm.
98 *Wandering Dutchman*, 2002, combined techniques on wood, 120x120 cm.
99 *Whirl (Witches)*, 1990, combined techniques on wood, 120x120 cm.
100 *Little Tony Herding the Goats*, 1993, combined techniques on wood, 120x120 cm.
101 *Abstraction*, 1994, combined techniques on wood, 120x80 cm.
102 *Hejkal (Mythical Forest Monster)*, 1999, combined techniques on wood, 120x80 cm.
103 *Training of the Ostrich*, 1994, combined techniques on wood, 120x80 cm.
104 *Training of the Sphinx*, 2001, combined techniques on wood, 120x120 cm.
105 *Angelic Trumpeting*, 2000, combined techniques on wood, 120x120 cm.
106 *The Cossack's Love*, 2001, combined techniques on wood, 120x120 cm.
107 *Rybalka (Russian Seagull)*, 2005, combined techniques on wood, 80x60 cm.
108 *Stepipán (The Indian)*, 2005, combined techniques on wood, 80x60 cm.
109 *To Mum*, 2005, combined techniques on wood, 80x60 cm.
110 *Míša the Champion*, 2006, combined techniques on wood, 80x60 cm.
111 *Doll*, 2006, combined techniques on wood, 80x120 cm.
112 Grand-father Antonín Svoboda in Dragoon uniform, 1901–1903.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 220 25.9.2008 13:42:15

113 Mother of Vladimír Svoboda with his father and step-mother before the father's departure, 1934–1935.
114 Vladimír Svoboda with his parents and sister, 1947.
115 Father of Vladimír Svoboda, self-portrait, 1948.
116 Vladimír Svoboda, 1951.
117 Wedding of Vladimír Svoboda with RNDr. Vlasta Šoffrová, 1962.
118 Vladimír Svoboda with sculptor Miloš Vlček in the restoration studio of the Kotrba brothers in Brno at Petrov, 1969.
119 With Miloš Vlček and restorer Heřman Kotrba, 1969.
120 Interview with MUDr. Vladimír Novotný, 1970.
121 In the Brno Studio at Petrov, 1973.
122 Working on the decorative panel for the production co-operative Snaha v Brně, 1976.
123 With his mother at an opening exhibition in Jaroměřice; art historian PhDr. Bohumil Samek is at left, 1982.
124 An exhibition at Dům pánů z Kunštátu (House of the Lords of Kunštát) in Brno, 1987.
125 With Russian actor Innokentij Smoktunovský during his visit to Brno; editor Luboš Petřík at centre, 1985.
126 With fishermen in the Danube Delta, 1987.
127 With RNDr. Vladimír Mitvalský in the Valašsko Region (Wallachia), 1988.
128 In the studio with his dog Míša, 1991.
129 Mr. and Mrs. Svoboda, 1996.
130 The family of Vladimír Svoboda, 2006.
131 The opening of an exhibition in the House of Representatives of the Parliament of the Czech Republic, 1998.
132 The opening of an exhibition in the House of Representatives of the Parliament of the Czech Republic, 1998.
133 Author of this book, PhDr. Nina Dvořáková (at right), with photographer and publicist PhDr. Bohumil Marčák and PhDr. Bronislava Gabrielová, 2000.
134 The opening of an exhibition at Hlinky Gallery in Brno. Sculptor Sylva Lacinová and ing. (engineer) Věra Mikulášková are at front, 2006.
135 Tuesday gathering in the studio of Vladimír Svoboda.
136 Portrait photograph of Vladimír Svoboda.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 221 25.9.2008 13:42:15

VLADIMÍR SVOBODA

Zusammenfassung

Dem tschechischen Maler Vladimír Svoboda ist der dreiundzwanzigste Band der von der Stiftung Universitas (Masarykiana) in Brünn gegründeten Reihe „Edition Persönlichkeiten“ gewidmet. Mit Unterstützung der genannten Stiftung, des Bezirksamtes Südmähren – Jihomoravský kraj, Žerotínovo náměstí 3/5, 601 82 Brno, OHL ŽS, a.s. / Burešova 938/17, 660 02 Brno, und der Gesellschaft zur Förderung von Universitätsaktivitäten in Brünn und Prag wurde die Publikation vom Akademischen Verlag CERM herausgegeben.
Vladimír Svoboda wurde am 28. Januar 1937 in Jiříkovice bei Brno geboren. In den Jahren 1955–1959 absolvierte er sein Studium an der Mittelschule für angewandte Kunst in Brünn bei Professor Jaromír Zemina. Svobodas Interesse für die Malkunst hat sein Vater, Maler Vladimír Svoboda, beeinflusst. Eine andere Vorliebe – sein inneres Verhältnis zur Natur – brachte ihn nach Brünn an die Veterinärmedizinische Fakultät. Das Hochschulstudium gab er zwar bald auf, doch sein fast forscherisches Interesse am Naturgeschehen hat nicht nachgelassen. Es bleibt ein dauerndes Thema seiner Bilder (allerdings transformiert und als imaginäre Geschöpfe und Gegenden stilisiert gestaltet).
In seinen frühen Arbeiten aus der Wendezeit zwischen den fünfziger und sechziger Jahren des 20. Jahrhunderts versuchte Vladimír Svoboda sich in die Entwicklung der modernen Stilrichtungen einzuordnen, wobei er auf das künstlerische Schaffen von Pablo Picasso reagierte. Angeregt wurde er auch durch Bilder seines Freundes Bohumír Matal. Mit Matal verband ihn außer anderem Sehnsucht nach bürgerlicher Unabhängigkeit und künstlerischer Freiheit und ebenso wie Matal vermochte er die Menschen seiner Umgebung mitzureißen und die Hoffnung zu bewahren. Sein persönliches Engagement, seine standfeste Haltung als Bürger und sein daraus resultierendes unnachgiebiges, von der Macht unabhängiges Programm waren für Erhaltung einer organischen Kontinuität der tschechischen Kunst und der demokratischen Gesellschaftsordnung – auch in den schlimmsten totalitären Zeiten – von grundlegender Bedeutung und galten als Beispiel und Stütze für weite, nicht nur auf Künstler beschränkte Kreise. „Bürger und Schöpfer sind in Svobodas Persönlichkeit erfreulich und unauflöslich zusammengewachsen. Kein Wunder also, dass der Maler, der Unfreiheit zu widerstehen vermag, auch die gegenwärtige Freiheit aushalten kann – übrigens im Geist seiner beliebten Redensart nomen est omen“ (Milan Uhde).
Die Entwicklung der individuellen künstlerischen Darstellung Svobodas kann bereits ab Anfang der sechziger Jahre verfolgt werden, als sich seine Abneigung gegen den Dekorativismus und Zuwendung der innerlich konzentrierten Malerei sowie eine für ihn charakteristische Technik gestaltet haben.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 222 25.9.2008 13:42:15

Die für ihn typische Technik beruht auf Farbauftrag auf einem Kreidegrund. Als Unterlage für einen reliefartigen Kreidegrund dienen Holz- oder Hartfaserplatten, wobei im niedrigen Relief der Kompositionsplan erfasst ist. Auf dem Kreidegrund werden mit einer Spachtel Farbschichten aufgetragen, die einander durchdringen. Durch die reliefartige Bildgestaltung werden die summarische Umrissform des Motivs und auch die auffüllenden Details erfasst.

Die reichlich strukturierte Farbmaterie weist auf die Verwandtschaft mit der Malerei von Mikuláš Medek und weiteren Künstlern seines Umkreises hin. Die Begegnung mit Werken der Prager informellen Kunst bedeutete für Vladimír Svoboda einen Impuls, der mit seinem kreativen Charakter und seiner Zielrichtung vollkommen übereinstimmte. Impulsgebend wirkte auch sein enormes Interesse für die belebte Natur, das schon Svobodas ursprüngliche Entscheidung für die Veterinärmedizinische Fakultät veranlasste. Obwohl er dieses Studium sehr früh abgebrochen hat, sind Spuren seines beinahe wissenschaftlichen Interesses und seiner Untersuchung der lebendigen Organismen zu erkennen. Man findet sie in einer Reihe von seinen abstrahierenden Kompositionen mit derartig ungewöhnlichen Sujets wie das Innere des Mittelohrs oder der Herzmuskel. Als Ausgangspunkt sieht er meistens einen Organismus, durch dessen Zerlegung man zu lebenswichtigen Funktionen gelangen kann, um diese dann in eine eigenartige künstlerische Sprache zu transponieren.

Die nachfolgende Bewunderung für die Wasserfauna, das vielfältige Käferreich und weitere Lebewesen brachte Motive mit nicht existierenden Wassertieren und urzeitlichen Kreaturen von sagenhafter Gestaltung mit. Der Künstler wirft sie in überdimensionaler Vergrößerung auf die großformatige Leinwand. Aufgewandte Aufmerksamkeit und Sorgfältigkeit bezeugt sowohl seine unmittelbare Beziehung zur Natur und ihren Geschöpfen als auch die Kraft seiner Fantasie, die ihn als Demiurgen – Weltbaumeister, Schöpfer einer neuen Tierwelt auftreten lässt.

In diesen großformatigen Gemälden hat sich der charakteristische künstlerische Stil Svobodas zunehmend ausgeprägt und auch in den kommenden Schaffensperioden seine Züge beibehalten. Eine konsequent flächenartige Erfassung ohne Illusionsraum und Volumen basiert auf Lichteffekten und feinen Valeurs eher als auf Farbenreichtum.

In den siebziger Jahren wird der Motivbereich um Schiffe, Venusfiguren und Meerjungfrauen erweitert, aber auch um Darstellungen von unbekannten aggressiven riesengroßen Kreaturen, die als verborgene und offensichtliche Gefahren bedrohlich erscheinen. In den achtziger Jahren folgten unter anderem figurative Gemälde besonderer Art: Komplizierte Kompositionen einzelner Körperteile gestalten Figuren als Symbole für verschiedene Eigenschaften und zugleich als Resonanz der Kindererlebnisse. Hinzu zählen noch oft wiederkehrende Erinnerungen an gehörte Legenden und Märchen über böse Hexen und ihre Sabbate.

Die für Vladimír Svoboda unvergängliche Anziehungskraft der Themen aus der Tierwelt findet ihren Ausdruck in fantasievollen Bildern mit Kombinationen der zoomorphen und antropomorpfen Elemente. Zum fixen Thema werden die

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 223 25.9.2008 13:42:15

Vögel als Träger von verschiedenen Eigenschaften, Geschichten und Handlungen. Die Vogelflügel verleiht der Maler auch anderen Geschöpfen und sogar Landschaften, die in seiner Darstellung ebenfalls zu einer fantasievollen, von realen Naturformen entfernten Welt werden.
Svobodas außerordentlicher Sinn für monumentale Flächenkomposition hat ihn direkt für architektonische Realisationen vorbestimmt. Seine Fähigkeit großzügiger Bewältigung von großformatigen Bildflächen konnte der Künstler in mehreren Innenräumen in öffentlichen Gebäuden oder Betrieben erweisen. Diese Werke reflektieren konsequent den Charakter des Betriebs oder der Institution, wo das Gemälde untergebracht ist. Dabei geht er sowohl von stilisierten, im Grunde abstrakten Formen als auch realen Elementen aus.
Seit den achtziger Jahren erhält Vladimír Svoboda besondere Aufträge mit biblischen Motiven für sakrale Milieus. In ihrer Formgestaltung und ihrem expressiven Ausdruck unterscheiden sich diese Gemälde in mancher Hinsicht von anderen Svobodas Werken, wobei jedoch die für ihn kennzeichnende Stilisierung und seine typische Transformation der realen Welt erhalten bleiben. Diese unkonventionell ausgeführten figuralen Kompositionen von biblischen Gestalten sind auch Bestandteil freien Schaffens von Vladimír Svoboda als Ausdruck seiner eigenen religiösen Erfahrung.
Seit Ende der achtziger Jahre, insbesondere nach 1990, entstehen im Atelier des Künstlers – im Vergleich zu seinen älteren Arbeiten – deutlich durchleuchtete Bilder. Zwar dauert die Mäßigkeit in Verwendung von Farben an, aber das Farbkolorit steht im Zeichen von klaren, fast transparenten Farben.
Die künstlerische Darstellung strebt zu einer komplizierten Formgestaltung, wo die realen Elemente oft verschlüsselt und verunsichert sind. Der Wandel betrifft auch die Gemäldeformate – Svoboda greift zu mittelformatigen Gemälden mit sich überschneidenden transparenten Farbflächen, alles sorgfältig durchgemalt. Die charakteristische Maltechnik des Künstlers bleibt in der Tat unverändert, das niedrige Relief – Farbauftrag auf einem Kreidegrund – ist jedoch viel flächer, fast unwahrnehmbar, wodurch die flächenartige Darstellungsart unterstrichen wird. Mit viel Aufmerksamkeit werden einzelne Gemäldeteile in der Art eines kompliziert gegliederten Mosaiks ausgeführt. Neue Varianten tauchen auf, die bekannten Themen werden neu aufgegriffen, einige davon mit epischer Wucht: Insekten, Wassertiere, vorzugsweise Vögel, aber auch neue halbmenschliche und halbtierische Monster, die ihre einstige statische Haltung losgeworden sind.
Für die Arbeiten der letzten knapp zwei Jahrzehnte, in denen sich die eigene künstlerische Sprache Svobodas deutlich kultivierte, gilt dieselbe Charakteristik wie für sein Werk als Ganzes: Der Ausgangspunkt ist vorrangig eine tiefe engagierte Verbindung mit der Natur, was eine Inspiration durch die technische Zivilisation sowie die Verwendung von rationalen geometrischen Formen praktisch ausschließt. Die Fantasie des Malers in Verbindung mit der Erkenntnis von realen Naturformen bildet eine neue Welt von belebten und unbelebten Formen, denen es weder an poetischer Hyperbel noch an grotesker Skurrilität und Humor mangelt. Seine Darstellungsart bewegt sich an der Grenze zwischen Abstraktion und Figuration. Vladimír Svoboda sieht keinen Gegensatz zwischen purer Kunst und der künstlerischen Aussage-

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 224 25.9.2008 13:42:15

kraft, er denkt nicht daran, eines dem anderen zu opfern. Seine nichtillusionistische, kompliziert gestaltete Malweise wirkt durch eine vollkommen ausgebildete Form und reichhaltige Fantasie, die immer wieder neue Bilder an Grenzen zwischen Realität und Fantasie entstehen lässt. Die Transformation der Strukturmalerei, die in den sechziger Jahren der Ausgangspunkt des Personalstils war, die Authentizität der Ausdrucksmittel sowie die Sorgfältigkeit der Maltechnik stellen Vladimír Svoboda außerhalb der aktuellen Kunstströmungen und avantgardistischen Bestrebungen der bildenden Kunst. Die vorliegende Monographie bietet einen zusammenfassenden Blick auf das künstlerische Schaffen von Vladimír Svoboda im Verlauf der bisherigen Entwicklung und mit Betonung der charakteristischen Züge, die seinem Schaffen eine bedeutende Stelle innerhalb der zeitgenössischen tschechischen Malerei zuweisen.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 225 25.9.2008 13:42:15

ILLUSTRATIONEN

1 Blick auf eine der frühen Arbeiten, aufgenommen im Atelier, 1959–1960.
2 Blick auf eine der frühen Arbeiten, aufgenommen im Atelier, 1959–1960.
3 *Maruna*, 1959, Öl auf Leinwand, 45x55 cm.
4 *Míla mit Vašek* 1961, Öl auf Leinwand, 49x59 cm.
5 *Mühle*, 1960–1962, Öl auf Leinwand, 91x60,5 cm.
6 *Figur Nosobém*, 1960–1962, Öl auf Leinwand, 110x50 cm.
7 *Die Zeit*, 1964, Öl, Asphalt, Blech auf Holz, 80x40 cm.
8 *Geode*, 1965, kombinierte Technik auf Holz, 75x75 cm.
9 *Gekratzte Landschaft (Bagger)*, 1966, kombinierte Technik auf Holz, 120x150 cm.
10 *Rezeptor*, 1966, kombinierte Technik auf Holz, 120x145 cm.
11 *Medeček – verkleinerter Medek*, 1968, kombinierte Technik auf Hartfaserplatte, 45x55 cm.
12 *Wikinger*, 1968, kombinierte Technik auf Holz, 90x100 cm.
13 *Wespe, die Viktoria stach*, 1969, kombinierte Technik auf Ölwand, 66,5x95 cm (Museum der Stadt Brünn).
14 *Große Meerjungfrau*, Ende der 60. Jahre, kombinierte Technik auf Hartfaserplatte, 120x160 cm.
15 *Bioschiff*, 1971, kombinierte Technik auf Hartfaserplatte, 62,5x92,5 cm (Museum der Stadt Brünn).
16 *Trunkenes Schiff*, 1969, kombinierte Technik auf Hartfaserplatte, 180x120 cm.
17 *Bioschiff*, 1972, kombinierte Technik auf Holz, 180x240 cm.
18 *Meerjungfrau*, Anfang der 70. Jahre, kombinierte Technik auf Holz, 60x120 cm.
19 *Theatrum anatomicum*, 1969, kombinierte Technik auf Holz, 90x120 cm.
20 *Drei Grazien*, 1970, kombinierte Technik auf Holz, 117x147 cm.
21 *Insektenwelt*, 1975, kombinierte Technik auf Holz, 70x110 cm.
22 *Goldener Apfel*, 1975, kombinierte Technik auf Holz, 120x160 cm.
23 *Geburt der Venus*, 1977, kombinierte Technik auf Holz, 120x158 cm.
24 *Auerochse*, 1975, kombinierte Technik auf Holz, 122x216 cm.
25 *Dinotherium*, 1977, kombinierte Technik auf Holz, 122x144 cm.
26 *Usurpator*, 1978, kombinierte Technik auf Holz, 90x122 cm.
27 *Artist*, 1977, kombinierte Technik auf Holz, 204x121 cm.
28 *Gottesanbeterin*, 1976, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
29 *Braut*, 70. Jahre, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
30 *Klatschweiber*, 70. Jahre, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
31 *Tante*, 1980, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 226 25.9.2008 13:42:15

32 *Im Spiegel*, 1981, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
33 *Sirene*, 1980, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
34 *Der Fischer*, 1980, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
35 *Karpfenseele*, 1981, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
36 *Appetit auf Fleisch,* 1984, kombinierte Technik auf Holz, 60x40 cm.
37 *Sabbat*, 1986, kombinierte Technik auf Holz, 122x81 cm.
38 *Geburt des Wichtelmännchens (auf einer Henne)*, 1980, kombinierte Technik auf Holz, 122x122 cm.
39 *Fliegerinnen*, 1982, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
40 *Kleine Spinne*, 1983, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
41 *Entführung aus dem Hühnerhaus*, 1983, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
42 *Schildkröte*, 1986, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.
43 *Merino*, 1987, kombinierte Technik auf Holz, 120x81 cm.
44 *Kleiner Teufel*, 1988, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
45 *Biozeit*, 1987, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
46 *Nicht imstande hochzufliegen*,1983, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.
47 *Fescher Kerl*, 1983, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.
48 *Vögelchen in der Büsche*, 1989, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.
49 *Angriff der Vogelschar*, 1989, kombinierte Technik auf Holz, 122x82 cm.
50 *Einhorn*, 1987, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.
51 *Fliegende Landschaft (Schiff)*, 1983, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
52 *Uranus*, 1986, kombinierte Technik auf Holz, 81x60 cm.
53 *Schatz im Berg*, 1988, kombinierte Technik auf Holz, 40x40 cm.
54 *Quelle*, 1980, kombinierte Technik auf Holz, 150x122,5 cm (Museum der Stadt Brünn).
55 *Ein Dorf im Delta (Jurilovka)*, 1981, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
56 *Berg und Tal*, 1987, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.
57 *Rumänien*, 1989, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
58 *Rumuny (Hohe Berge)*, 1990, 50x70 cm.
59 *Bezopfte Landschaft*, 1993, kombinierte Technik auf Holz, 120x70 cm.
60 *Kreuzweg*, 1985, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
61 *Pietät*, 1985, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
62 *Verkündigung*, 1988, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
63 *Apokalypse*, 1989, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
64 *Arche Noah (Noah)*, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
65 *Grablegung Christi*, 1988, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
66 *Abnahme vom Kreuz*, 1990, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
67 *Žarošice*, 1994, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
68 *Grablegung Christi*, 1998, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
69 Aus dem Zyklus *Kreuzweg*, 2007, kombinierte Technik auf Holz, 60x60 cm.
70 Aus dem Zyklus *Kreuzweg*, 2007, kombinierte Technik auf Holz, 60x60 cm.
71 *Wälzlager*, dekoratives Panneau, 1970, Forschungsinstitut für Wälzlager, Brno-Komárov.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 227 25.9.2008 13:42:16

72 Dekoratives Panneau, 1974, Innenräume von Teplotechna, Brno.
73 *Brünn abwasserführend*, dekoratives Panneau, 1982, Wasserleitungen und Kanalisation, Südmähren, Brno-Lesná.
74 *Znojmo (Znaim)*, dekoratives Panneau, 1977, Versicherungsanstalt, Znojmo.
75 *Brunnenöffnung (Quelle)*, dekoratives Panneau, 1982, Hotel Skalský dvůr, Střelice.
76 *Christus, König des Weltalls*, Altargemälde mit einer Plastik von Miloš Vlček, 1984, Kirche, Zakřany.
77 *Spuren*, dekoratives Panneau, 1985, Hotel Myslivna, Brno.
78 *Opava (Troppau)*, ringförmig strukturierte Vedute, 1990, Krankenhaus Opava.
79 Sechsteiliges dekoratives Panneau, 1990, Fakultätskrankenhaus, Brno-Bohunice.
80 *Gründlinge II*, 1990, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
81 *Heuschrecke*, 1992, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
82 *Gobio gobio*, 1995, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
83 *Sumpfvögel*, 2004, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
84 *Blaukehlchen*, 2005, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
85 *Papagei*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
86 *Spatzen*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
87 *Wasserralle*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
88 *Larve (Kokon)*, 1991, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
89 *Kokon (Puppe)*, 1997, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
90 *Vogelschar*, 2005, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
91 *Wespe aus dem Jahr 1947*, 1998, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
92 *Patriot*, 1992, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
93 *Flughörnchen*, 2002, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
94 *Rotfeuerfisch*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.
95 *Am Ufer*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
96 *Flußbarben – rumänisch Mreny*, 2007, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
97 *Taurus*, 2007, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
98 *Fliegender Holländer*, 2002, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
99 *Hexensabbat*, 1990, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
100 *Toníček weidet Ziegen*, 1993, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
101 *Sinnestäuschung*, 1994, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
102 *Eulenähnliches Waldgespenst „Hejkal“*, 1999, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
103 *Abrichtung des Straußes*, 1994, kombinierte Technik auf Holz, 120x80 cm.
104 *Abrichtung der Sphings*, 2001, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
105 *Wenn Engel trompeten*, 2000, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
106 *Kosakenliebe*, 2001, kombinierte Technik auf Holz, 120x120 cm.
107 *Rybalka – Fischer und Fischers Unzertrennlicher*, 2005, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
108 *Stepipán – Steppenherr*, 2005, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 228 25.9.2008 13:42:16

109 *An die Mutter*, 2005, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
110 *Champion Míša*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 80x60 cm.
111 *Puppe*, 2006, kombinierte Technik auf Holz, 80x120 cm.
112 Großvater Antonín Svoboda in Dragoneruniform, 1901–1903.
113 Mutter von Vladimír Svoboda mit ihrem Vater und ihrer Stiefmutter vor dem Vaters Geschäft, 1934–1935.
114 Vladimír Svoboda mit seinen Eltern und seiner Schwester, 1947.
115 Vater von Vladimír Svoboda, Selbstbildnis, 1948.
116 Vladimír Svoboda, 1951.
117 Vladimír Svobodas Heirat mit RNDr. Vlasta Šoffrová, 1962.
118 Vladimír Svoboda mit dem Bildhauer Miloš Vlček in der Restauratorwerkstatt der Brüder Kotrba in Brünn, Petrov, 1969.
119 Mit Miloš Vlček und dem Restaurator Heřman Kotrba, 1969.
120 Gespräch mit MUDr. Vladimír Novotný, 1970.
121 Im Atelier in Brünn, Petrov, 1973.
122 Arbeit am dekorativen Paneau für die Produktionsgenossenschaft Snaha in Brünn, 1976.
123 Mit seiner Mutter auf der Vernissage seiner Ausstellung in Jaroměřice; links der Kunsthistoriker PhDr. Bohumil Samek, 1982.
124 Von der Ausstellung im Haus der Herren von Kunštát in Brünn, 1987.
125 Mit dem russischen Schauspieler Innokentij Smoktunovský anlässlich seines Besuchs in Brünn; in der Mitte der Redaktor Luboš Petřík, 1985.
126 Mit Fischern im Donaudelta, 1987.
127 Mit RNDr. Vladimír Mitvalský in der Region Walachei, 1988.
128 Im Atelier mit dem Hund Míša, 1991.
129 Das Ehepaar Svoboda, 1996.
130 Die Familie von Vladimír Svoboda, 2006.
131 Von der Ausstellung-Vernissage im Abgeordnetenhaus des Parlaments der Tschechischen Republik, 1998.
132 Von der Ausstellung-Vernissage im Abgeordnetenhaus des Parlaments der Tschechischen Republik, 1998.
133 Verfasserin dieses Buches PhDr. Nina Dvořáková (rechts) mit dem Fotografen und Publizisten PhDr. Bohumil Marčák und PhDr. Bronislava Gabrielová, 2000.
134 Von der Ausstellung-Vernissage in der Galerie Hlinky in Brünn. Im Vordergrund die Bildhauerin Sylva Lacinová und Ing. Věra Mikulášková, 2006.
135 Dienstägliche Stammrunde im Atelier von Vladimír Svoboda.
136 Porträtaufnahme von Vladimír Svoboda.

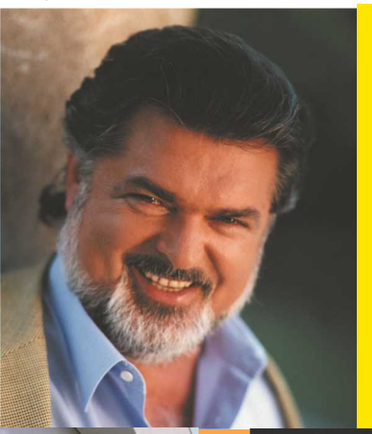
Vladimir Svoboda prevedeny.indd 229 25.9.2008 13:42:16

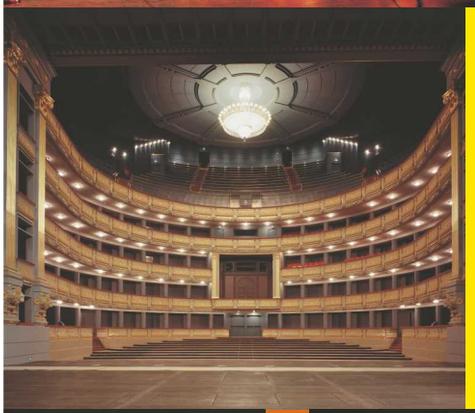
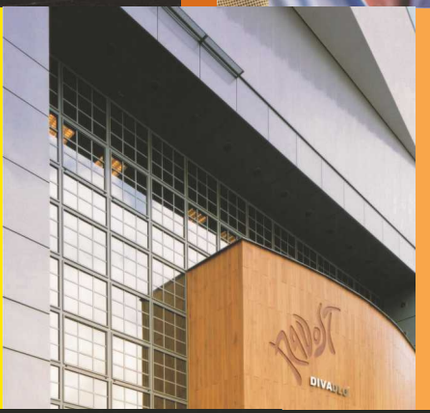
O vydání této knihy se zasloužili laskavou podporou

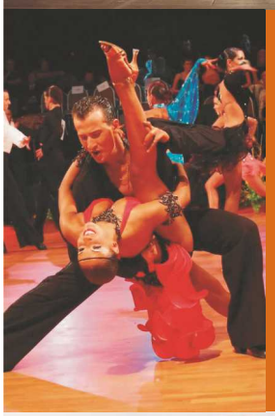
* OHL ŽS, a.s. / Burešova 938/17, 660 02 Brno
* Jihomoravský kraj / Žerotínovo náměstí 3/5, 601 82 Brno
* Nadace Universitas v Brně
* Společnost pro podporu univerzitních aktivit v Brně a Praze

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 230 25.9.2008 13:42:16

www.ohlzs.cz

OHL ŽS

Prázdná stranka

Vladimir Svoboda prevedeny.indd 232 25.9.2008 13:42:23